

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ- ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ ΚΑΙ Η ΠΕΡΙΤΩΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΕΤΡΕΛΑΙΩΝ ΣΤΗ ΠΓΔΜ

ΚΑΜΠΑΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πειραιώς ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στην Οικονομική και Επιχειρησιακή Στρατηγική

Πειραιάς, Οκτώβριος 2014

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

UNIVERSITY OF PIRAEUS
DEPARTMENT OF ECONOMICS

MASTER PROGRAM IN
ECONOMIC AND BUSINESS STRATEGY

FOREIGN DIRECT INVESTMENT – HELLENIC
PETROLEUM AND CASE STUDY OF HELLENIC
PETROLEUM IN FYROM

By

Kampanis Georgios

Master Thesis submitted to the Department of Economics of the University of Piraeus in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts in Economic and Business Strategy

Piraeus, Greece, October 2014

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Αφιέρωση

Στην οικογένεια μου

και τους καθηγητές που με βοήθησαν

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Ευχαριστίες

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών, <<Οικονομική και Επιχειρησιακή Στρατηγική>>, του Τμήματος Οικονομικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Πειραιώς, υπό την επίβλεψη της Επίκουρης Καθηγήτριας κας Κωνσταντίνας Κοτταρίδη. Θα ήθελα λοιπόν να απευθύνω θερμές ευχαριστίες στην Επιβλέπουσα Καθηγήτρια μου για την καθοδήγηση και τη βοήθεια που μου παρείχε κατά τη διάρκεια της εκπόνησης αυτής της διπλωματικής εργασίας.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ακόμα τον καθηγητή μου κ. Π. Παντελίδη καθώς και όλους τους καθηγητές του Μεταπτυχιακού Προγράμματος για τις πολύτιμες γνώσεις που μου πρόσφεραν.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου αλλά και τους φίλους μου για την υποστήριξη και την υπομονή τους καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ - ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ ΚΑΙ Η ΠΕΡΙΤΩΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΕΤΡΕΛΑΙΩΝ ΣΤΗ ΠΓΔΜ

Σημαντικοί όροι: Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ, ΟΚΤΑ, ΠΓΔΜ,
Εναλλακτικές μορφές ενέργειας

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η μελέτη των άμεσων ξένων επενδύσεων και η περίπτωση μελέτης του ομίλου των ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΕΤΡΕΛΑΙΩΝ στην αγορά της ΠΓΔΜ. Το πρώτο μέρος της εργασίας αναφέρεται στο θεωρητικό κομμάτι των ΑΞΕ καθώς και στους παράγοντες που προσελκύουν μια ΑΞΕ σε μια χώρα. Στην συνέχεια μελετάται η αγορά της ΠΓΔΜ, η οικονομική κατάσταση της χώρας και τα κίνητρα και πλεονεκτήματα που προσελκύουν μια ξένη επιχείρηση για να επενδύσει εκεί. Ακολουθεί η παρουσίαση της αγοράς του πετρελαίου σε παγκόσμιο επίπεδο και αναφέρονται οι προσδιοριστικοί παράγοντες που επηρεάζουν τη ζήτηση του πετρελαίου. Κατόπιν, γίνεται ανάλυση του ομίλου των ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΕΤΡΕΛΑΙΩΝ στην Ελλάδα και της θυγατρικής του (ΟΚΤΑ) στην αγορά της ΠΓΔΜ. Τέλος, στο τελευταίο κομμάτι της εργασίας γίνεται ανάλυση της πορείας των ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΕΤΡΕΛΑΙΩΝ στην ΠΓΔΜ και αναφέρονται διαρθρωτικές κινήσεις που θα μπορούσε να πραγματοποιήσει ο όμιλος για να έχει θετικά οικονομικά αποτελέσματα στο μέλλον.

FOREIGN DIRECT INVESTMENT – HELLENIC PETROLEUM AND CASE STUDY OF HELLENIC PETROLEUM IN FYROM

Keywords: Foreign direct investment, Hellenic Petroleum, OKTA, FYROM or Macedonia, Alternative forms of energy

Abstract

The purpose of this dissertation is the study of foreign direct investment and a case study of group 'Hellenic petroleum' in FYROM. The first part of this dissertation refers to the theoretical part of FDI and the factors that attract a foreign company to invest in a country. Then the FYROM market is analyzed first, followed by an analysis of the economic situation on FYROM and the incentives and benefits that attract a foreign company to invest there. Following the analysis is conducted regarding the Group 'Hellenic petroleum' and the subsidiary company (OKTA) in FYROM market. In the final part of this dissertation, the future is analyzed for the Hellenic petroleum in FYROM and strategies that can be used for positive financial results.

Περιεχόμενα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	1
ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ.....	1
1.1 Εισαγωγή.....	1
1.2 Μορφές ΑΞΕ.....	4
1.3 Βασικοί τύποι ΑΞΕ.....	5
1.4 Πλεονεκτήματα ΑΞΕ.....	7
1.5 Το κόστος και το όφελος των ΑΞΕ μέσω της νεοκλασικής προσέγγισης.....	9
1.6 Παράγοντες προσέλκυσης ΑΞΕ σε μια χώρα.....	11
1.7 Κλάδοι προτεραιότητας για την προσέλκυση ΑΞΕ.....	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	22
ΠΓΔΜ.....	22
2.1 Εισαγωγή ΠΓΔΜ.....	22
2.2 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΩΝ ΣΚΟΠΙΩΝ.....	23
2.3 Άμεσες ξένες επενδύσεις στην ΠΓΔΜ.....	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	40
ΠΡΟΣΦΟΡΑ, ΖΗΤΗΣΗ ΚΑΙ ΤΙΜΕΣ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ.....	40
3.1 Το πετρέλαιο.....	40
3.2 Η παγκόσμια προσφορά πετρελαίου.....	40
3.3 Η παγκόσμια κατανάλωση πετρελαίου.....	41
3.4 Η τιμή του πετρελαίου.....	42
3.4.1 Η πορεία των τιμών πετρελαίου.....	42
3.4.2 Λόγοι αύξησης και μείωσης της τιμής του πετρελαίου.....	43
3.5 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΖΗΤΗΣΗΣ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ.....	45
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	48
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ.....	48
4.1 Ιστορική αναδρομή.....	48
4.2 ΟΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΕΛΠΕ.....	51
4.3 Διοικητική δομή ομίλου.....	56

4.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	58
4.5 Δομή της αγοράς πετρελαίου στην Ελλάδα	64
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	67
ΟΚΤΑ ΑΔ ΣΚΟΡΠΕ	67
5.1 Η ΟΚΤΑ	67
5.2 Οικονομικά στοιχεία της ΟΚΤΑ	69
5.3. Δομή της αγοράς πετρελαίου στη ΠΓΔΜ	72
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	74
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	74
6.1 Το μέλλον των ΕΛΠΕ στη ΠΓΔΜ και οι διαρθρωτικές κινήσεις που πρέπει να γίνουν	74
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	81
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	90

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1.1 Σχέση ΑΞΕ, διεθνούς εμπορίου και ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων...	8
Πίνακας 1.2 Μεταβολές παραγωγής GMP.....	10
Πίνακας 1.3 Μεταβολές εργασίας(L).....	10
Πίνακας 1.4 Μεταβολές μεριδίου κεφαλαίου.....	10
Πίνακας 1.5 Παράγοντες που επηρεάζουν τις επενδύσεις σε παγκόσμιο επίπεδο.....	13
Πίνακας 1.6 Παράγοντες που επηρεάζουν τις επενδύσεις στην Ελλάδα.....	14
Πίνακας 2.1 Πίνακας με βασικά οικονομικά μεγέθη της ΠΓΔΜ.....	25
Πίνακας 3.1 Παραγωγή πετρελαίου σε χιλιάδες βαρέλια ανά ημέρα.....	41
Πίνακας 3.2 Παγκόσμια κατανάλωση πετρελαίου.....	42
Πίνακας 4.1 Οι μεγαλύτερες εταιρίες στην Ελλάδα.....	58
Πίνακας 4.2 Αποτελέσματα χρήσης ΕΛΠΕ.....	60
Πίνακας 5.1 Πωλήσεις και Κέρδη της ΟΚΤΑ Την περίοδο 2010-2013.....	70

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1.1 Καθαρές εισροές από ΑΞΕ.....	15
Διάγραμμα 1.2 Διάρθρωση καθαρών εισροών ΞΑΕ σε παγκόσμιο επίπεδο κατά βασικούς τομείς οικονομικής δραστηριότητας σε σύγκριση(%).	16
Διάγραμμα 1.3 Διάρθρωση καθαρών εισροών ΑΞΕ σε παγκόσμιο επίπεδο κατά βασικούς τομείς οικονομικής δραστηριότητας την περίοδο 2008-2010 στις αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες.....	18
Διάγραμμα 1.4 Διάρθρωση αποθέματος ΞΑΕ το έτος 2010(%).	19
Διάγραμμα 1.5 Διάρθρωση καθαρών εισροών ΞΑΕ σε παγκόσμιο επίπεδο στον δευτερογενή τομέα την περίοδο 2008-2010(%).	20
Διάγραμμα 1.6 Διάρθρωση καθαρών εισροών ΑΞΕ σε παγκόσμιο επίπεδο στο τομέα των υπηρεσιών την περίοδο 2008-2010(%).	21
Διάγραμμα 2.1 Η πορεία των ΑΞΕ στη ΠΓΔΜ την περίοδο 2003-2012.....	32
Διάγραμμα 2.2 Σύγκρισης εισροών ΑΞΕ σε μεταβατικές οικονομίες των Βαλκανίων.....	33
Διάγραμμα 3.1 Η εξέλιξη των τιμών 1976 – 2013 (\$).	43
Διάγραμμα 4.1 Πωλήσεις Ομίλου σε χιλιάδες ευρώ.....	59
Διάγραμμα 4.2 Προέλευση προμηθειών αργού πετρελαίου των ΕΛΠΕ.....	61
Διάγραμμα 4.3 Πωλήσεις ανά αγορά.....	62
Διάγραμμα 4.4 Μερίδια αγοράς πετρελαίου στην Ελλάδα.....	65
Διάγραμμα 4.5 Κύκλος εργασιών (πωλήσεις) ΕΛΠΕ-MOTOR OIL(ποσά σε χιλιάδες ευρώ).....	66
Διάγραμμα 5.1 Μετοχική σύνθεση ΟΚΤΑ.....	69
Διάγραμμα 5.2 Οι πωλήσεις της ΟΚΤΑ σε χιλιάδες δηνάρια(MKD) 2005-2013.....	69
Διάγραμμα 6.1 Κατανάλωση πετρελαίου στη ΠΓΔΜ από το 1992 μέχρι το 2013.....	74
Διάγραμμα 6.2 Κατανάλωση φυσικού αερίου στην ΠΓΔΜ από το 1992 έως και το 2012...75	
Διάγραμμα 6.3 Κατανάλωση άνθρακα στην ΠΓΔΜ από το 1992 έως το 2012.....	76
Διάγραμμα 6.4 Κατανάλωση ηλεκτρισμού στην ΠΓΔΜ από το 1992 έως το 2011.....	76

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

1.1 Εισαγωγή

Η άμεση ξένη επένδυση(Foreign Direct Investment) δημιουργήθηκε από τις ανάγκες και τις ευκαιρίες που παρουσιάστηκαν σε μια ατελή αγορά. Υπάρχουν αρκετοί ορισμοί για την ξένη άμεση επένδυση. Μερικοί από αυτούς διατυπώνονται παρακάτω:

Σύμφωνα με το Ισοζύγιο Πληρωμών του ΔΝΤ ορίζεται ως 'η επένδυση που περιλαμβάνει μια μακροπρόθεσμη σχέση και που απεικονίζει ένα διαρκές ενδιαφέρον μιας επιχειρησιακής οντότητας εδρεύουσας σε μια οικονομία (home country) για μια επιχειρησιακή οντότητα εδρεύουσα σε μια άλλη οικονομία (host country) διαφορετική από αυτή του επενδυτή. Ο σκοπός του άμεσου επενδυτή είναι να ασκήσει σε ένα σημαντικό βαθμό επιρροή στη διαχείριση της επιχείρησης, η οποία εδρεύει στην άλλη οικονομία(Dunning,1993)

Ως ΞΑΕ ορίζεται η επένδυση η οποία έχει ως σκοπό να επηρεάσει τις διοικητικές διαδικασίες στην επιχείρηση που βρίσκεται στη χώρα υποδοχής της επένδυσης(Meyer,1998) Υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί λειτουργικοί ορισμοί των ΞΑΕ, αλλά γενικός στόχος είναι να εκφράζει την επιθυμία μια εταιρείας της οικείας χώρας να λάβει και να διαχειριστεί ένα περιουσιακό στοιχείο σε μια ξένη χώρα(Barrell et al, 1997)

Το ζήτημα του ελέγχου και της επιρροής είναι πολύ σημαντικά στοιχεία για τον καθορισμό των ΞΑΕ, αλλά χρειάζονται μερικές διευκρινίσεις. Ανάλογα με την ξένη χώρα, όταν αποκτά ένας επιχειρηματίας η μια επιχείρησης περισσότερο από το 10% η 20% μια ξένης επιχείρησης θεωρείται ΞΑΕ ή όχι; Ένα τόσο μικρό ποσοστό εξασφαλίζει τον έλεγχο για τον επενδυτή; Το ζήτημα των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας είναι πολύ περίπλοκο θέμα σήμερα. Το πρόσωπο, που έχει τον έλεγχο των αποφάσεων που επηρεάζει την επιχείρηση, καθορίζεται από την νομοθεσία κάθε κράτους. Μερικές φορές ένα πρόσωπο μπορεί να έχει τον διοικητικό έλεγχο κατέχοντας το 10% της επιχείρησης ή να μην έχει κανέναν διοικητικό έλεγχο ακόμα κι αν είναι κύριος του 51% της επιχείρησης ή να έχει και τον διοικητικό έλεγχο και μερίδιο πάνω από 50% και να μην είναι σε θέση να πάρει σημαντικές αποφάσεις. Αυτό σημαίνει ότι ο επενδυτής πρέπει να γνωρίζει ότι οι επενδύσεις με έλεγχο πάνω από το 10% η το 25% δεν οδηγούν πάντα και στον έλεγχο της επιχείρησης.

Διαχρονικά, πολλοί θεωρητικοί μελέτησαν την έννοια της επένδυσης στο εξωτερικό και την ξένη άμεση επένδυση ειδικότερα. Τι είναι η ΞΑΕ δεν μπορεί να αποδοθεί με έναν ορισμό τεσσάρων γραμμών, δεδομένου ότι περιλαμβάνει πολλά περισσότερα από μια απλή

συναλλαγή χρημάτων, η οποία στοχεύει στο κέρδος. Κάθε χώρα μπορεί να έχει διαφορετικά πρότυπα για το πότε μια ξένη επένδυση μπορεί να θεωρηθεί άμεση. Ο οργανισμός οικονομικής συνεργασίας και ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) έχει συσχετίσει κανονισμό σύμφωνα με τον οποίο το ελάχιστο ποσοστό για να χαρακτηριστεί μια επένδυση άμεση πρέπει να είναι 10%. Οι διαφορές, εντούτοις, μεταξύ των χωρών είναι ευδιάκριτες. Παραδείγματος χάριν, στις ΗΠΑ, τον Καναδά και την Αυστραλία το ελάχιστο ποσοστό είναι 10%, στη Γαλλία και τη Γερμανία 20% και στη Νέα Ζηλανδία 25%. Είναι προφανές ότι οποιαδήποτε σύγκριση μεταξύ των κρατικών αρχείων αυτών των χωρών στις ΞΑΕ θα ήταν άنيση.

Μια άλλη δυσκολία είναι να προσδιοριστούν τα συστατικά που περιλαμβάνονται στη διαδικασία καταμέτρησης των ΞΑΕ. Τα ακόλουθα συστατικά πρέπει να χρησιμοποιηθούν στις ΞΑΕ, όταν αναφερόμαστε με όρους ΔΝΤ:

- Ίδιο κεφάλαιο: η αξία της αρχικής επένδυσης
- Επανεπενδυμένα κεφάλαια
- Άλλο κεφάλαιο: η τιμολόγηση μεταφοράς προϊόντων ή πρώτων υλών (transfer pricing) μεταξύ της μητρικής επιχείρησης και της θυγατρικής (βραχυπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο κεφάλαιο (Barrell et al,1997)

Το πρόβλημα προκύπτει επειδή πολλές χώρες αφήνουν εκτός στις εκθέσεις για τις ΞΑΕ τουλάχιστον μία εάν όχι δύο από τις παραπάνω συνιστώσες κατά την υποβολή έκθεσης του ΔΝΤ <<τα επανεπενδυμένα κεφάλαια στις ΞΑΕ είναι ιδιαίτερα προβληματικά (Brewer, 1994). Είναι η δυσκολότερη συνιστώσα για να μετρηθεί, επειδή τα στοιχεία δεν συλλέγονται από τα ξένα ινστιτούτα συλλογής στατιστικών στοιχείων, αλλά είναι βασισμένα στις έρευνες και στα ίδια στοιχεία των εταιριών (Brewer, 1994). Αυτός είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους αυτή η συνιστώσα αφήνεται έξω σε πολλά εθνικά αρχεία υπολογισμού ΞΑΕ. Αυτό το πρόβλημα είναι επίσης ευδιάκριτο στην Βουλγαρία στην οποία το πρακτορείο ξένων άμεσων επενδύσεων (Bulgarian Investment Agency) περιλαμβάνει στους επίσημους καταλόγους της τα επανεπενδυμένα κεφάλαια, ενώ το ισοζύγιο πληρωμών (BP) του βουλγαρικού κράτους, που είναι η κύρια πηγή στοιχείων χρησιμοποιούνται από τα επίσημα ιδρύματα, δεν τις περιλαμβάνει. Αν και στο BP προβάλλει τις προφανείς ξένες κύριες ροές κεφαλαίων, εντούτοις αποκλείει τα επανεπενδυμένα κεφάλαια και τις επενδύσεις που πραγματοποιούνται με ανεπίσημους τρόπους (μαύρη αγορά) ή ακόμα και τις μεμονωμένες επενδύσεις. Οι καθαρές κύριες εισροές κεφαλαίων που εμφανίζονται στο BP είναι ο ελάχιστος όγκος ΞΑΕ, που η χώρα μπορεί να έχει, αλλά ακόμα και ο πραγματικό ύψος των

επενδύσεων σε μια χώρα είναι συνήθως πολύ υψηλότερο από αυτό που αναφέρεται στο BP. Το εθνικό στατιστικό ίδρυμα της Βουλγαρίας εμφανίζει ευδιάκριτα προβλήματα, δεδομένου ότι συχνά παρουσιάζονται διαφορετικά στοιχεία για τις ίδιες μεταβλητές, για την ίδια χρονική περίοδο και συνήθως δεν ενημερώνονται κατάλληλα και εγκαίρως. Επίσης, μερικές επιχειρήσεις, που έχουν επενδύσει στη Βουλγαρία δεν εμφανίζονται στους καταλόγους (BFIA) ή εμφανίζονται με μικρότερα ποσά. Ένα άλλο πρόβλημα είναι η παραποίηση των οικονομικών γεγονότων είτε λόγω λάθους των υπευθύνων είτε σκόπιμα, έτσι ώστε οι επιχειρήσεις, που έχουν αποσύρει τις επενδύσεις τους με την πάροδο του χρόνου, να εμφανίζονται ακόμα στους καταλόγους.

Γενικά όμως ως ΞΑΕ μπορεί να οριστεί η μακροπρόθεσμη επένδυση σε επιχείρηση της εγχώριας αγοράς από επενδυτή (φυσικό ή νομικό πρόσωπο) του οποίου η έδρα βρίσκεται στην αγορά ξένης χώρας. Η επένδυση γίνεται με πρωταρχικό στόχο την δυνατότητα ελέγχου στο management της εγχώριας επιχείρησης, από αυτή που πραγματοποιεί την επένδυση. Για να επιτευχτεί αυτό είναι απαραίτητο ο επενδυτής να αποκτήσει 10% η μεγαλύτερο ποσοστό του μετοχικού κεφαλαίου επιχείρησης σε άλλη χώρα. Η εταιρεία που αναλαμβάνει την επένδυση ουσιαστικά αποκτά θυγατρική εταιρεία. Οι θυγατρικές μπορεί να είναι μερικής ή ολικής ιδιοκτησίας της μητρικής.

Η ΞΑΕ περιλαμβάνει τη μεταφορά πέρα από τα εθνικά σύνορα ενός πακέτου διακριτών αλλά ταυτόχρονα συμπληρωματικών παραγωγικών εισροών. Οι εισροές αυτές μπορεί να είναι είτε υλικές (π.χ. μετοχικό κεφάλαιο, κεφαλαιουχικός εξοπλισμός, ενδιάμεσες και πρώτες ύλες), είτε άυλες (π.χ. τεχνογνωσία οργάνωσης της παραγωγής, ποιοτικού ελέγχου, ιδιοκτησίας, μάρκετινγκ κτλ). Το σύνολο αυτών των εισροών είναι αναγκαίο για την επιτυχή πραγματοποίηση της παραγωγικής διαδικασίας και της εμπορικής διάθεσης του προϊόντος. Η μεταφορά των πόρων γίνεται χωρίς την παρεμβολή της αγοράς, δεν έχει δηλαδή τη μορφή μιας εμπορικής συναλλαγής ή μιας συμφωνίας licensing ή franchising μεταξύ δύο ανεξάρτητων επιχειρηματικών οντοτήτων, αλλά πραγματοποιείται μεταξύ δύο επιχειρήσεων οι οποίες συνδέονται μεταξύ τους με σχέση ιδιοκτησίας. Αυτή η μεταφορά των πόρων γίνεται χωρίς την παρέμβαση της αγοράς, έχει δηλαδή τη μορφή της παραδοσιακής εμπορικής συναλλαγής ή συμφωνίας licensing ή franchising, αλλά γίνεται από η μητρική επιχείρηση προς τις θυγατρικές οι οποίες βρίσκονται κάτω από κοινή ιδιοκτησία. (Δ. Κυρκιλής, 2002)

Συνήθως οι επιχειρήσεις που κάνουν ΞΑΕ είναι πολυεθνικές που κατέχουν ή ελέγχουν παραγωγικές μονάδες (θυγατρικές εταιρίες) σε περισσότερες από μία χώρες. Για να ασκούν

τον έλεγχο δεν είναι απαραίτητο να κατέχουν την πλειοψηφική συμμετοχή. Επομένως η μητρική εταιρία μπορεί ακόμα και με μειοψηφική πλειοψηφία να ασκεί έλεγχο στη θυγατρική. Στη διεθνή βιβλιογραφία είναι κοινώς αποδεκτό ότι η κατοχή ενός ποσοστού της τάξεως του 25% είναι απαραίτητο για να ασκείται αποτελεσματικός έλεγχος. Με τον όρο έλεγχο εννοούμε το βαθμό που η μητρική εταιρία επηρεάζει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων της θυγατρικής. Ο έλεγχος αφορά ζητήματα που έχουν να κάνουν με τη λήψη στρατηγικών αποφάσεων, επιλογή τεχνολογίας, τις σχέσεις με την κυβέρνηση, τις εργασιακές σχέσεις, την επενδυτική πολιτική, τις πηγές πρώτων υλών κ.α.

Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι μια πολυεθνική επιχείρηση χαρακτηρίζεται από κάθετη και οριζόντια ολοκλήρωση. Με τον όρο κάθετη ολοκλήρωση εννοούμε τις πολυεθνικές που διαχειρίζονται όλα τα στάδια παραγωγής ενός προϊόντος μέχρι την τελική του διανομή. Με τον όρο οριζόντια ολοκλήρωση εννοούμε τις θυγατρικές της πολυεθνικής που αναλαμβάνουν παρεμφερείς δραστηριότητες σε διαφορετικές χώρες.

1.2 Μορφές ΑΞΕ

Υπάρχουν τρεις μορφές ΑΞΕ. Αυτές είναι:

Θυγατρική αποκλειστικής ιδιοκτησίας (wholly-owned subsidiary): Η θυγατρική ιδρύει μια ξένη επιχείρηση στη ξένη χώρα και είναι ο μοναδικός μέτοχος. Η θυγατρική μπορεί να είναι μια εντελώς νέα επιχείρηση (Greenfield strategy) ή μια ήδη υπάρχουσα επιχείρηση την οποία εξαγοράσαμε. Τα πλεονεκτήματα σε αυτή την περίπτωση είναι ότι η μητρική επιχείρηση διατηρεί το διοικητικό έλεγχο της θυγατρικής, καρπώνεται το σύνολο των κερδών της θυγατρικής, εξειδικεύει και διαφοροποιεί τα παραγόμενα προϊόντα ανάλογα με τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας και η επιτυγχάνει οικονομίες κλίμακας λόγω της συνολικής αύξησης της παραγωγής του ομίλου. Τα μειονεκτήματα είναι ότι η μητρική εταιρία επιβαρύνεται με το σύνολο του οικονομικού κόστους της επένδυσης, αναλαμβάνει όλους τους κινδύνους και η θυγατρική μπορεί να χαρακτηριστεί ως ξένη από την τοπική κοινωνία και αυτό να αποφέρει αρνητικές επιδράσεις στις δραστηριότητες της.

Κοινοπραξία (joint venture): Είναι το αποτέλεσμα της συνεργασίας μίας ή περισσότερων ξένων επιχειρήσεων με μια ή περισσότερες τοπικές επιχειρήσεις για τη δημιουργία μιας νέας επιχείρησης ή για την εξαγορά μιας ήδη υπάρχουσας τοπικής επιχείρησης. Οι εταίροι συνεισφέρουν κεφάλαια, στελεχικό δυναμικό, τεχνολογία και τεχνογνωσία. Τα

πλεονεκτήματα σε αυτή τη μορφή ΞΑΕ είναι ότι μέσω του εταίρου που αποκτά η επιχείρηση διασφαλίζει ένα κύκλο γνωριμιών και διασυνδέσεων, είναι γνώστης του περιβάλλοντος και των πολιτισμικών χαρακτηριστικών της χώρας, επιμερίζει το κόστος και το κίνδυνο της επένδυσης, ευνοείται από τη νομοθεσία της χώρας η οποία στις περισσότερες περιπτώσεις δίνει οικονομικά κίνητρα για τις κοινοπραξίες, δημιουργεί οικονομίες κλίμακας και ίσως και πεδίου λόγω της συμπαραγωγής, μειώνει τον μεταξύ τους ανταγωνισμό (που θα είχαν αν δεν έκαναν την κοινοπραξία) και αποτρέπουν την είσοδο νέων ανταγωνιστών στην αγορά. Τα μειονεκτήματα είναι ότι η επιχείρηση δεν ελέγχει απόλυτα τη διοίκηση της νέας επιχείρησης με αποτέλεσμα να μην μπορεί να την εντάξει πλήρως στον στρατηγικό σχεδιασμό του ομίλου και πολλές φορές εμφανίζονται διαφορές και διαφωνίες μεταξύ των εταίρων για διάφορες αποφάσεις.

Μερική εξαγορά (partial acquisition): σε αυτή τη περίπτωση η επιχείρηση αποκτά μέρος των μετοχών της τοπικής επιχείρησης με την οποία συνεργάζονται μέσω της μεταφοράς τεχνολογίας και τεχνογνωσίας, συμφωνιών αμοιβαίας διανομής προϊόντων κτλ. Τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα αυτής της μορφής είναι πανομοιότυπα με αυτών της κοινοπραξίας. Αυτή η μορφή ΞΑΕ φαίνεται να είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη σε παγκόσμιο επίπεδο λόγω του ότι συνδυάζει τα πλεονεκτήματα όλως των μορφών των ΞΑΕ χωρίς να εμφανίζει ιδιαίτερα μειονεκτήματα.

1.3 Βασικοί τύποι ΑΞΕ

Μπορούμε να προσδιορίσουμε 4 τύπους ΞΑΕ με βάση το σκοπό και τα λόγια για τον οποίο γίνονται:

1) Επενδύσεις αναζήτησης πλουτοπαραγωγικών πόρων (resource seeking)

Κάποιες επιχειρήσεις επενδύουν σε ξένες χώρες προκειμένου να αποκτήσουν και να εκμεταλλευτούν συγκεκριμένους πλουτοπαραγωγικούς πόρους σε χαμηλότερο κόστος από ότι στην χώρα προέλευσης. Τους πλουτοπαραγωγικούς πόρους μπορούμε να τους χωρίσουμε σε τρεις κατηγορίες:

- Φυσικοί πόροι όπως τα μεταλλεύματα (πετρέλαιο, χαλκός κτλ.) και αγροτικά προϊόντα. Αυτού του τύπου οι ΑΞΕ απαιτούν υψηλές επενδύσεις σε υποδομή.
- Φθηνό ανειδίκευτο ή μερικώς ειδικευμένο εργατικό δυναμικό το οποίο οι πολυεθνικές που προέρχονται από αναπτυγμένες χώρες το αναζητούν λόγω των χαμηλών μισθών που θα

πληρώσουν. Χώρες με φθινό εργατικό δυναμικό θεωρούνται οι Βαλκανικές χώρες, οι Ανατολικές και οι χώρες της Νοτίου Αμερικής.

- Τεχνολογικές και διαχειριστικές ικανότητες. Σε αυτή την κατηγορία μπορούμε να συμπεριλάβουμε και επιχειρήσεις που ανήκουν στον τομέα των υπηρεσιών όπως ο τουρισμός, ιατρικές, εκπαιδευτικές υπηρεσίες, ενοικιάσεις αυτοκινήτων κ.α.

2)Επενδύσεις αναζήτησης αγοράς (market seeking)

Εδώ ο σκοπός είναι η παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών για την αγορά της χώρας υποδοχής ή και άλλων αγορών. Θα μπορούσαμε να διακρίνουμε 4 κίνητρα με τα οποία ωθούνται οι επιχειρήσεις να κάνουν επενδύσεις τέτοιου είδους:

-Οι προμηθευτές ακολουθούν τους πελάτες τους, στην αγορά που στοχεύουν αυτοί να πάνε. Πολλές Ιαπωνικές επιχειρήσεις ανταλλακτικών ακολούθησαν τις Ιαπωνικές αυτοκινητοβιομηχανίες στην επέκτασή τους στην Ευρώπη και στην Αμερική.

-Πολλά προϊόντα χρειάζονται προσαρμογή στα εγχώρια καταναλωτικά πρότυπα ή τις συνθήκες παραγωγής (π.χ. τρόφιμα και ποτά ή υπηρεσίες διαφήμισης)

-Πολλές αγορές είναι πιο συμφέρουσες από άποψη κόστους μέσω των ΑΞΕ. Αγορές οι οποίες θεωρούνται σημαντικές και βρίσκονται σε μακρινή απόσταση από τη μητρική εταιρία θα προτιμήσουν να τις εξυπηρετήσουν μέσω ΑΞΕ παρά μέσω εμπορίου.

-Λόγω των ανταγωνιστών. Πολλές επιχειρήσεις οδηγούνται σε ΑΞΕ προκειμένου να βρίσκονται στις αγορές που βρίσκονται και οι ανταγωνιστές τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι ΗΠΑ όπου πολλές πολυεθνικές επιχειρήσεις έχουν πάει εκεί για το λόγο αυτό. Τέτοια παραδείγματα έχουμε και στον ελληνικό χώρο, όπου πολλές ελληνικές επιχειρήσεις ακολούθησαν στα Βαλκάνια τους ανταγωνιστές τους(π.χ. ΕΛ.ΠΕ-MOTOR OIL)

3)Επενδύσεις αναζήτησης αποδοτικότητας(efficiency seeking)

Οι επιχειρήσεις αφού έχουν κατοχυρώσει τους πλουτοπαραγωγικούς πόρους και τις αγορές που αναζητούν, επιδιώκουν να οργανώσουν όλες τις δραστηριότητες τους προκειμένου να κάνουν τη καλύτερη δυνατή χρήση των πλουτοπαραγωγικών τους πηγών. Μπορούν να πραγματοποιήσουν οριζόντια ή κάθετη οργάνωση.

4)Επενδύσεις αναζήτησης στρατηγικών πόρων ή ικανοτήτων(strategic asset seeking).

Αυτός ο τύπος περιλαμβάνει επιχειρήσεις που στοχεύουν στη διατήρηση και βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας με την εξαγορά άλλων επιχειρήσεων. Αυτός ο τύπος είναι ιδιαίτερα διαδεδομένος στο κλάδο της τεχνολογίας.

Εκτός από αυτούς τους βασικούς τύπους ΑΞΕ, υπάρχουν και οι κατηγορίες ΑΞΕ σε σχέση με το διεθνές εμπόριο. Αυτές είναι:

α) Επενδύσεις υποκατάστασης εισαγωγών

Σε αυτή τη περίπτωση γίνεται η επένδυση στη φιλοξενούσα χώρα ώστε να μην εισάγεται σε αυτήν αλλά να παράγεται εκεί το προϊόν και με αυτόν τον τρόπο να υποκαθίστανται οι εισαγωγές.

β) Επενδύσεις προώθησης εξαγωγών

Εδώ η επένδυση γίνεται στη φιλοξενούσα χώρα προκειμένου τα προϊόντα και οι υπηρεσίες που παράγονται να εξαχθούν στις γειτονικές της χώρες

γ) Δημιουργία εισαγωγών (import creation)

Σε αυτή τη περίπτωση έρχεται η ξένη επένδυση και εισάγει πρώτες ύλες σε άλλες χώρες

1.4 Πλεονεκτήματα ΑΞΕ

Ownership specific advantages (O): Είναι τα πλεονεκτήματα που ανήκουν αποκλειστικά στην επιχείρηση, αφορούν την μητρική εταιρία και συμβαίνουν στη χώρα προέλευσης. Αυτά τα πλεονεκτήματα αφορούν κυρίως:

- Τεχνολογία
- μέθοδοι management
- δίκτυο marketing
- brand name
- R&D
- τεχνογνωσία

Location specific advantages (L) : Αυτά τα πλεονεκτήματα είναι αποκλειστικά κατεχόμενα από την φιλοξενούσα χώρα. Αυτά είναι:

- Χαμηλός φορολογικός συντελεστής
- ευνοϊκή γεωγραφική θέση
- ευνοϊκό και σταθερό θεσμικό πλαίσιο
- χαμηλό εργατικό κόστος
- παρόμοια κουλτούρα
- μέγεθος της αγοράς (πληθυσμός)
- χαμηλό κόστος παραγωγής
- χαμηλά επιτόκια

- φοροαπαλλαγές
- αναπτυξιακό πλαίσιο(κίνητρα για ανάπτυξη)

Internalization (I): πλεονεκτήματα που πηγάζουν από την ενδοεπιχειρησιακή ολοκλήρωση των αγορών και αφορούν τη σχέση της μητρικής με τη θυγατρική εταιρία. Το κόστος συναλλαγών, το κόστος πληροφόρησης, η προστασία πατέντων κ.α. δεν θα υπάρχουν αν γίνει ΑΞΕ. Επομένως το κόστος εσωτερικοποιείται.

Πίνακας 1.1

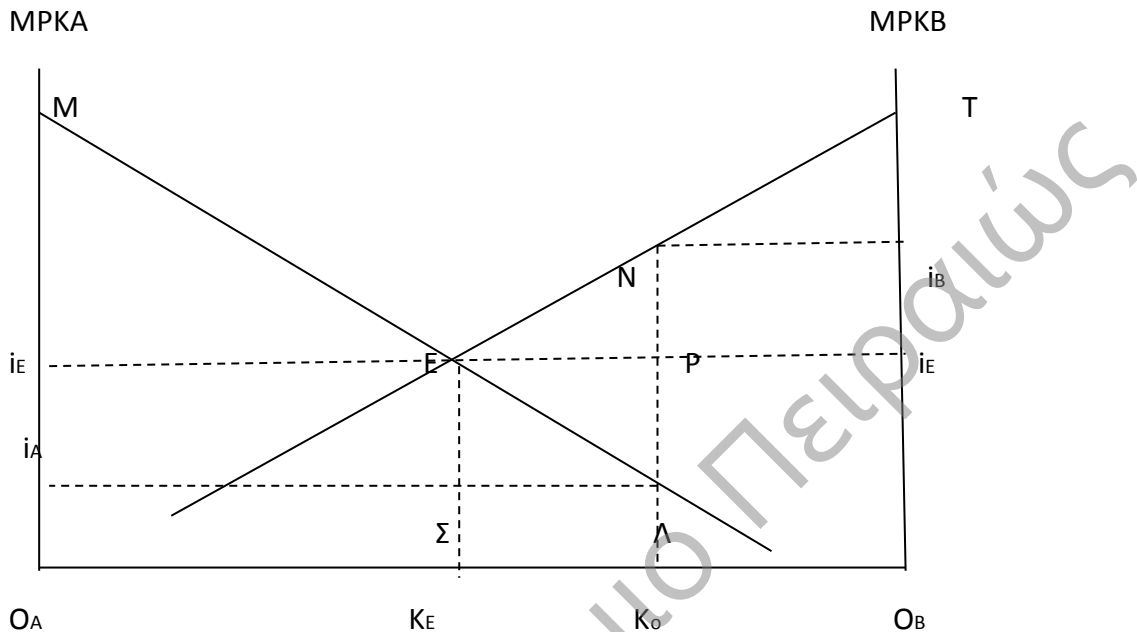
Σχέση ΑΞΕ , διεθνούς εμπορίου και ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων

Πλεονεκτήματα	Location(L)	Ownership(O)	Internalization(I)
ΑΞΕ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
Διεθνείς Εμπορίου	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
Licensing	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ

(Π. Παντελίδης, 2013)

Από Πίνακα 1.1 συμπεραίνουμε ότι οι ΑΞΕ υπερέχουν του διεθνές εμπορίου και του licensing σε όλα τα πλεονεκτήματα(L,O,I). Το διεθνές εμπόριο δεν υπερέχει στο Location επειδή φορολογείται ενώ το Licensing δεν υπερέχει στο Internalization λόγω του κόστους που υπάρχει μεταξύ της θυγατρικής και της μητρικής εταιρίας.

1.5 Το κόστος και το όφελος των ΑΞΕ μέσω της νεοκλασικής προσέγγισης

Υποθέτουμε τι έχουμε δύο χώρες A και B όπου το συνολικό διαθέσιμο και στις 2 χώρες είναι OAOB. Η Χώρα A είναι η χώρα προέλευσης και η B η χώρα υποδοχής.

Η χώρα A έχει διαθέσιμο κεφάλαιο ίσο με OAKO και η χώρα B ίσο με OBKO. Το οριακό προϊόν A είναι MPKA και το B είναι MPKB.

Iβ: αμοιβή κεφαλαίου χώρας B πριν την μετακίνηση του κεφαλαίου

Ko: σημείο πριν γίνει η ξένη επένδυση

Μετά την επένδυση, στη χώρα A έχουμε μόνο εγχώριο κεφάλαιο, ενώ στη χώρα B έχουμε και εγχώριο και ξένο κεφάλαιο.

Εκεί που τέμνονται (σημείο E) υπάρχει κοινή αμοιβή κεφαλαίου

Στον παρακάτω Πίνακα 1.2 παρουσιάζεται η μεταβολή της παραγωγής(GMP) πριν και μετά την επένδυση:

Πίνακας 1.2

Μεταβολές παραγωγής GMP

Παραγωγή(GMP)	Χώρα Α	Χώρα Β
Πριν	ΟΑΜΛΚο	ΤΝΚοΟβ
Μετά	ΟΑΜΕΚΕ	ΤΕΚΕΟβ
Μεταβολή	ΕΛΚοΚΕ	ΝΕΚΕΚο

Παρατηρούμε ότι μετά την επένδυση η παραγωγή για την χώρα Α μειώθηκε ενώ για την χώρα Β αυξήθηκε

Τώρα θα δούμε τις μεταβολές που επήλθαν από την επένδυση στο μερίδιο εργασίας(L) για τις 2 χώρες:

Πίνακας 1.3
Μεταβολές εργασίας(L)

Μερίδιο εργασίας(L)	Χώρα Α	Χώρα Β
Πριν	ΜίαΛ	ΤΝiβ
Μετά	ΜiεΕ	ΤΕiε
Μεταβολή	iείΑΛΕ	ΝiβiεΕ

Από τον Πίνακα 1.3 παρατηρούμε ότι η χώρα Α μετά την επένδυση έχει μειωμένο μερίδιο εργασίας ενώ το μερίδιο εργασίας της χώρας Β ευνοείται(αυξάνεται).

Τέλος θα δούμε τις μεταβολές στο μερίδιο κεφαλαίου για τις 2 χώρες:

Πίνακας 1.4
Μεταβολές μεριδίου κεφαλαίου

Μερίδιο Κεφαλαίου	Χώρα Α	Χώρα Β
Πριν	ΟΑiαΛΚο	ΝiβΟβΚο
Μετά	ΟΑiεΕΚΕ	ΡiεΟβΚο
Μεταβολή	iείΑΣΕ	ΝiβiεΡ

Στον Πίνακα 1.4 παρατηρούμε ότι μετά την επένδυση το μερίδιο του εγχώριου κεφαλαίου της χώρας Α αυξήθηκε ενώ το εγχώριο κεφάλαιο της χώρας Β είναι σε χειρότερη κατάσταση.

Πρέπει όμως να τονίσουμε ότι το μερίδιο κεφαλαίου που από την χώρα Α πήγε στην Β είναι ΕΡΚοΚΕ. Έγινε αυξητική μεταβολή κατά ΕΡΑΣ και τελικά επωφελήθηκε το ξένο κεφάλαιο. Βλέπουμε λοιπόν ότι τα οφέλη τα έχει η χώρα που δέχεται την επένδυση και τα χάνει αυτή που κάνει την επένδυση.

Στο σχήμα υπάρχουν 2 τρίγωνα το ΕΣΛ και το ΕΡΛ. Το ΕΣΛ το εκλαμβάνει η εργασία της Α και το ΕΡΛ, το οποίο πριν δεν το είχε κανείς, τώρα το κερδίζει η Β λόγω της καλύτερης κατανομής των πόρων. Το τρίγωνο ΕΝΡ πριν την επένδυση ήταν εκτός και τώρα πάει στην εργασία της Β (τα οφέλη τα δέχεται η εργασία της χώρας που γίνεται η επένδυση).

Συμπερασματικά για το όφελος και το κόστος μιας παρατηρούμε ότι:

Οφέλη

- Η χώρα Β από πλευράς παραγωγής ωφελείται
- Η χώρα Β από πλευράς εργασίας ωφελείται
- Οι κεφαλαιούχοι της χώρας Α που πάνε στην Β ωφελούνται
- Όφελος έχουν επίσης οι εγχώριο επιχειρηματίες που παραμένουν στην Α

Κόστη

- Μειώνεται η παραγωγή της χώρας Α
- Μειώνεται η εργασία της χώρας Α
- Ζημιώνονται οι εγχώριοι κεφαλαιούχοι της χώρας Β που παραμένουν σε αυτήν

1.6 Παράγοντες προσέλκυσης ΑΞΕ σε μια χώρα

Παρακάτω θα αναφέρουμε κάποιους κύριους παράγοντες που επηρεάζουν την προσέλκυση ΑΞΕ σε μια χώρα:

- Το κατά κεφαλήν εισόδημα και το γενικότερο επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης της χώρας
- Η μικροοικονομική σταθερότητα
- Η πολιτική σταθερότητα
- Το μέγεθος και αναπτυξιακή δυναμική της αγοράς της χώρας υποδοχής της επένδυσης
- Το εργατικό κόστος και το κόστος άλλων συντελεστών παραγωγής
- Η ύπαρξη και η ποσότητα πρώτων υλών

- Η ύπαρξη βιομηχανικών και εμπορικών cluster που να υποστηρίζουν την επενδυτική δραστηριότητα, τόσο με την παροχή ενδιάμεσων αγαθών , όσο και με την διάθεση των παραγόμενων προϊόντων και υπηρεσιών
- Η ποιότητα του εργατικού δυναμικού (δεξιότητες και μορφωτικό επίπεδο)
- Το μέγεθος και η ποιότητα υποδομών στη χώρα (οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο, τηλεπικοινωνίες, λιμάνια, αεροδρόμια κ.α.)
- Η ύπαρξη πανεπιστημίων και ερευνητικών κέντρων
- Η σταθερότητα του φορολογικού συστήματος και η ύπαρξη φορολογικών κέντρων
- Οι γραφειοκρατικές διαδικασίες
- Η ύπαρξη διαφθοράς στις συναλλαγές με το κράτος
- Η ποιότητα θεσμών όπως η δικαιοσύνη και η προστασία της ιδιοκτησίας
- Η ποιότητα ζωής στον τόπο υποδοχής των επενδύσεων

Παρακάτω παρουσιάζεται οι παράγοντες που επηρέασαν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των εταιριών στο διάστημα 2003-2012 βάσει των επεξεργασμένων στοιχείων της βάσης δεδομένων FDI-Markets:

Πίνακας 1.5

Παράγοντες που επηρεάζουν τις επενδύσεις σε παγκόσμιο επίπεδο

Παράγοντες	Αριθμός επενδυτικών στοιχείων
Δυναμικό και ανάπτυξη εσωτερικής αγοράς	10.353
Εγγύτητα σε αγορές ή πελάτες	8.547
Διαθεσιμότητα εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού	3.887
Επιχειρηματικό κλίμα ή ρυθμίσεις θεσμικού πλαισίου	2.965
Υποδομή και εφοδιαστική αλυσίδα	2.215
Βιομηχανία cluster/ κρίσιμη μάζα επιχειρήσεων	1.891
Χαμηλό κόστος	1.493
Κέντρα προώθησης επενδύσεων-κρατική υποστήριξη	1.261
Ελκυστικότητα/ποιότητα ζωής	863
Χρηματοδοτικά-φορολογικά κίνητρα, χρηματοδότηση	692
Άλλα κίνητρα φυσικοί πόροι	3.137

Πηγή: Invest in Greece, 2013

Παρατηρούμε ότι το δυναμικό εσωτερικής αγοράς αποτελεί τον κυριότερο παράγοντα που επηρεάζει τις αποφάσεις των επενδυτών για την τοποθεσία της επένδυσης. Ακολουθεί η εγγύτητα της αγοράς σε αγορές και πελάτες, η διαθεσιμότητα εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού, το επιχειρηματικό κλίμα στην περιοχή εγκατάστασης κτλ.

Στον Πίνακα 1.6 που ακολουθεί παρουσιάζονται οι αντίστοιχοι προσδιοριστικούς παράγοντες επιλογής της Ελλάδος ως τόπου επενδυτικού προορισμού βάσει των επεξεργασμένων στοιχείων της βάσεως δεδομένων FDI-Markets:

Πίνακας 1.6

Παράγοντες που επηρεάζουν τις επενδύσεις στην Ελλάδα

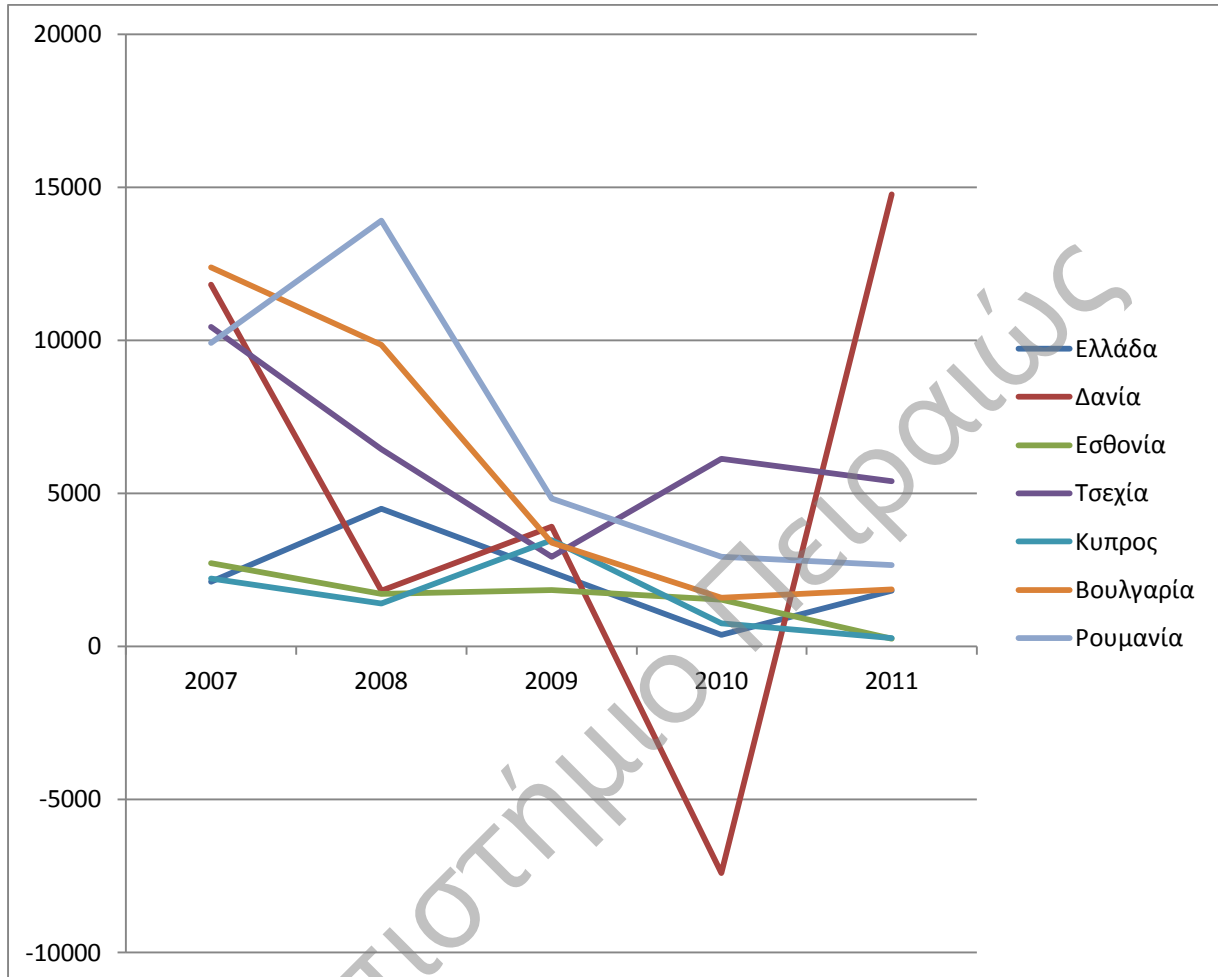
Παράγοντες	Αριθμός επενδυτικών σχεδίων
Δυναμικό και ανάπτυξη εσωτερικής αγοράς	29
Εγγύτητα σε αγορές ή πελάτες	16
Επιχειρηματικό κλίμα ή ρυθμίσεις θεσμικού πλαισίου	5
Φυσικοί πόροι	4
Ύπαρξη προμηθευτών ή εταιρών Joint Ventures	2
Κέντρα προώθησης επενδύσεων-κρατική υποστήριξη	2
Διαθεσιμότητα εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού	2
Χρηματοδοτικά-φορολογικά κίνητρα, χρηματοδότηση	1
Χαμηλό κόστος	1
Άλλα κίνητρα	2

Πηγή: Invest in Greece, 2013

Η θέση της Ελλάδος σε διεθνές επίπεδο στο τομέα ης προσέλκυσης ΑΞΕ εμφανίζει βασικά χαρακτηριστικά, που συσχετίζονται μεταξύ τους: α) είναι χαμηλού απόλυτου μεγέθους και β) δεν εμφανίζει σταθερή τάση αλλά σημαντικές διακυμάνσεις. Αυτό φαίνεται και στο Διάγραμμα 1.1, στο οποίο απεικονίζονται οι καθαρές εισροές των ΑΞΕ σε διάφορες χώρες, συμπεριλαμβανομένου και της Ελλάδος από το 2007 έως το 2011:

Διάγραμμα 1.1

Καθαρές εισροές από ΑΞΕ

Πηγή: UNCTAD,2013

Είναι εμφανές από το Διάγραμμα 1.1 ότι καθαρές εισροές ΑΞΕ της Ελλάδος κινούνται σε χαμηλά επίπεδα και με συνεχείς διακυμάνσεις. Την περίοδο 2008(β εξάμηνο) έως το2010 οι ΑΞΕ εμφανίζουν μεγάλη πτώση λόγω της χρηματοοικονομικής κρίσης σε όλες τις χώρες και από το 2011 και μετά εμφανίζεται μια σταθερότητα για όλες τις χώρες με εξαίρεση την Δανία που το 2011 εμφανίζει μεγάλη αύξηση μετά τη μεγάλη πτώση που είχε υποστεί το 2010

Επίσης πρέπει να σημειωθεί ότι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης όπως η Ρουμανία και η Βουλγαρία έως το 2008 εμφάνιζαν ανοδική πορεία των εισροών ΑΞΕ, λόγω του ότι κατάφεραν να προσελκύσουν ξένο κεφάλαιο, προσφέροντας φθηνό και εξειδικευμένο

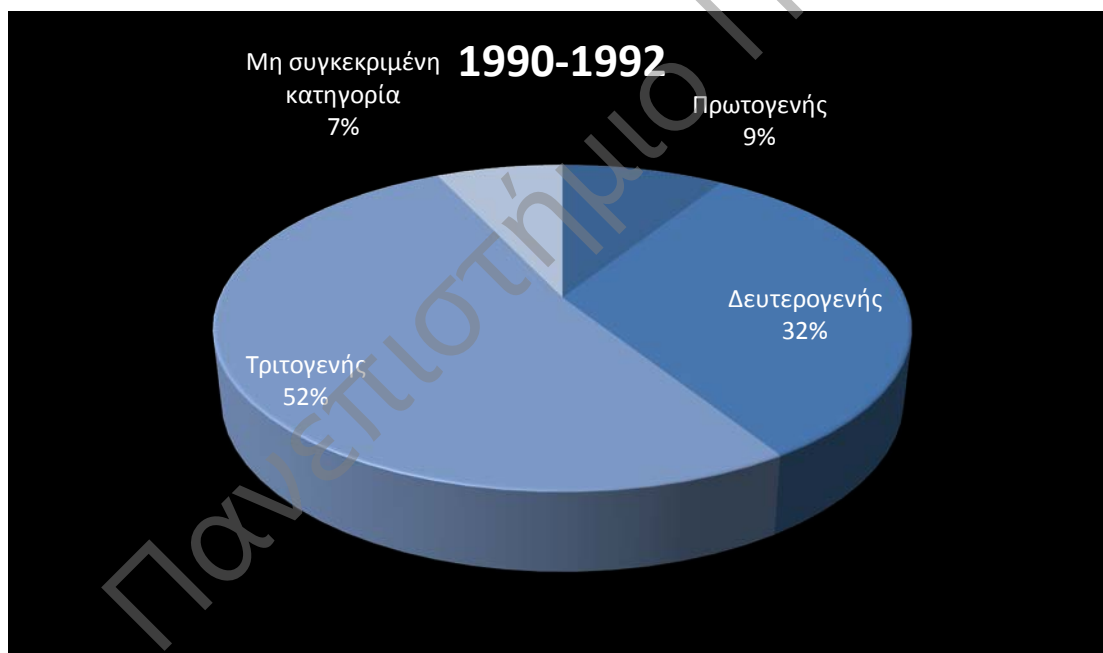
εργατικό δυναμικό, χαμηλή φορολογία, ενώ παράλληλα είχαν το πλεονέκτημα της αναπτυσσόμενης αγοράς μετά την αλλαγή του πολιτικού καθεστώτος, καθώς επίσης και το πλεονέκτημα της εγγύτητας με χώρες εξαγωγής επενδυτικών κεφαλαίων, όπως η Γερμανία ή η Αυστρία. Φυσικά οι χώρες των Βαλκανίων και της Ανατολικής Ευρώπης είναι χώρες που ανταγωνίζεται η Ελλάδα στη προσέλκυση ΞΑΕ.

1.7 Κλάδοι προτεραιότητας για την προσέλκυση ΑΞΕ

Σε διεθνές επίπεδο και ως προς τους βασικούς τομείς οικονομικής δραστηριότητας, η τάση εστίασης των ΑΞΕ στο τριτογενή τομέα 'ξυαν πάντα μεγαλύτερη από ότι στο δευτερογενή.

Διάγραμμα 1.2

Διάρθρωση καθαρών εισροών ΞΑΕ σε παγκόσμιο επίπεδο κατά βασικούς τομείς οικονομικής δραστηριότητας σε σύγκριση(%)

Πηγή: UNCTAD, 2012

Συνολικό μέγεθος: 175.803 εκατ \$

Πηγή: UNCTAD, 2012

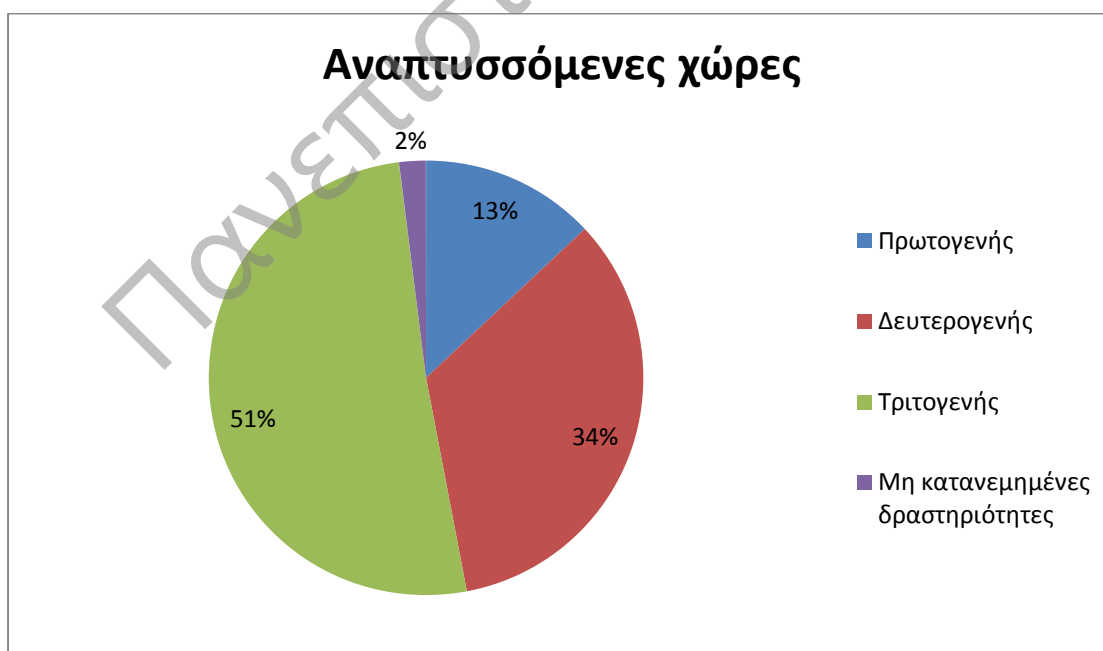
Συνολικό μέγεθος 1.432.510 εκατ. \$

Όπως βλέπουμε από τα παραπάνω σχήματα, το συνολικό μέγεθος των εισροών ΑΞΕ σε παγκόσμιο επίπεδο αυξάνεται σημαντικά τα τελευταία 18 χρόνια. Παρατηρείται μια αύξηση 6 ποσοστιαίων μονάδων στο τριτογενή τομέα που οφείλεται στη σημασία που έχουν δώσει όλοι στον τομέα των υπηρεσιών σε παγκόσμιο επίπεδο, όπου καινοτομίες στην πληροφορική και στις τηλεπικοινωνίες ή διευρυμένες ανάγκες χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών αλλά και νέα τραπεζικά προϊόντα, συνετέλεσαν στην αύξηση των επενδύσεων στους τομείς αυτούς.

Ακολουθεί σύγκριση της διάθρωσης των επενδυτικών ροών σε αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες τα τελευταία χρόνια :

Διάγραμμα 1.3

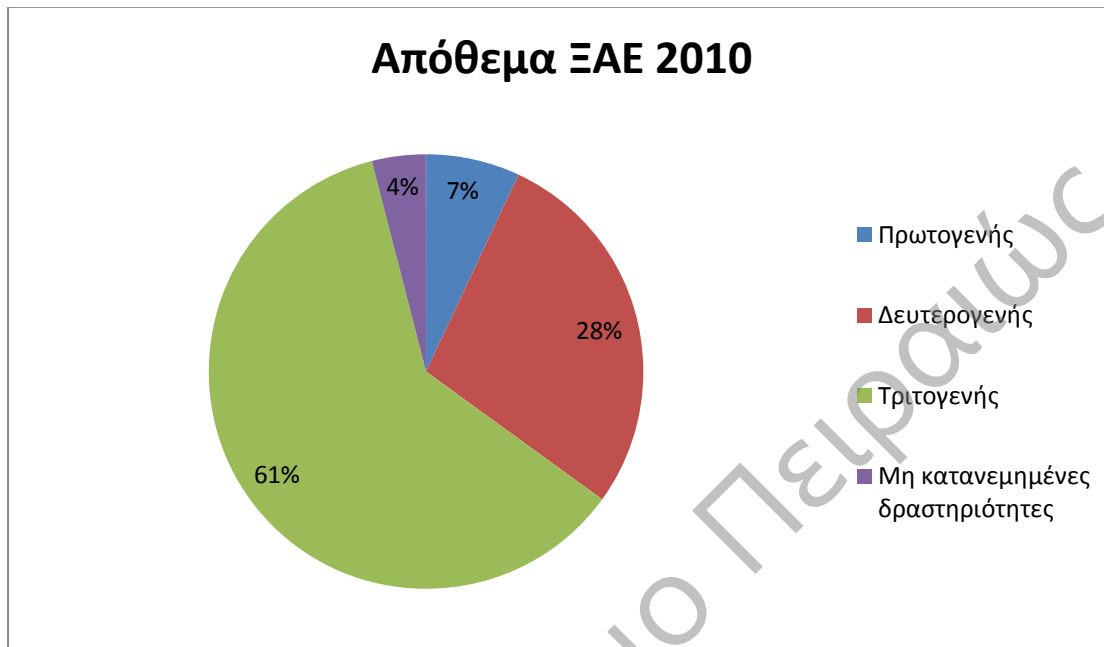
Διάθροση καθαρών εισροών ΑΞΕ σε παγκόσμιο επίπεδο κατά βασικούς τομείς οικονομικής δραστηριότητας την περίοδο 2008-2010 στις αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες.

Πηγή: UNCTAD, 2012

Διάγραμμα 1.4

Διάθρωση αποθέματος ΞΑΕ το έτος 2010(%)

Πηγή: UNCTAD, 2012

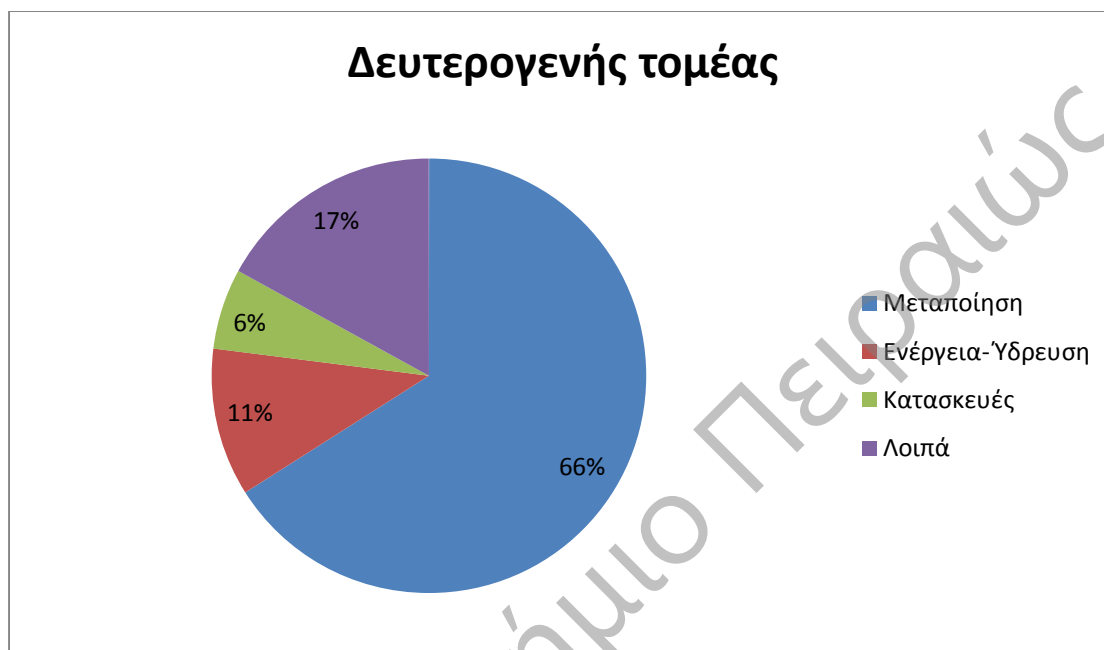
Όπως προκύπτει από τα παραπάνω διαγράμματα στις αναπτυγμένες χώρες το ποσοστό ΑΞΕ που εστιάζει στο τριτογενή τομέα είναι πολύ μεγαλύτερο από ότι στις αναπτυσσόμενες χώρες, ενώ το αντίθετο συμβαίνει στο δευτερογενή τομέα. Αυτό οφείλεται κυρίως στην μετακίνηση των παραγωγικών δραστηριοτήτων στις χώρες με πιο φθινό εργατικό δυναμικό (Κίνα , Ινδία, κτλ), ενώ στο τομέα των υπηρεσιών που απαιτεί υψηλή τεχνολογία(R&D) ή δραστηριότητες που δεν μπορούν να μετατεθούν στο εξωτερικό όπως το εμπόριο, ο τουρισμός, οι διανομές κ.α προσελκύουν ξένα κεφάλαια στις αναπτυγμένες χώρες.

Οι τάσεις αυτές αναμένεται να διατηρηθούν σε μεσοπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα, ενώ μακροπρόθεσμα προβλέπεται μια αύξηση των ΑΞΕ στον τομέα των υπηρεσιών στις σημερινές αναπτυσσόμενες χώρες λόγω της γρήγορης ανάπτυξης τους(Ασιατικές χώρες) και την συνολική εικόνα των αποθεμάτων ΑΞΕ σε παγκόσμιο επίπεδο όπου το μεγαλύτερο μέρος του επενδυμένου ξένου κεφαλαίου είναι τοποθετημένο στο τομέα των υπηρεσιών.

Παρακάτω θα δούμε πιο αναλυτικά την διάρθρωση των εισροών στο δευτερογενή και τριτογενή τομέα την περίοδο 2008-2010:

Διάγραμμα 1.5

Διάρθρωση καθαρών εισροών ΞΑΕ σε παγκόσμιο επίπεδο στον δευτερογενή τομέα την περίοδο 2008-2010(%)

Πηγή: UNCTAD, 2012

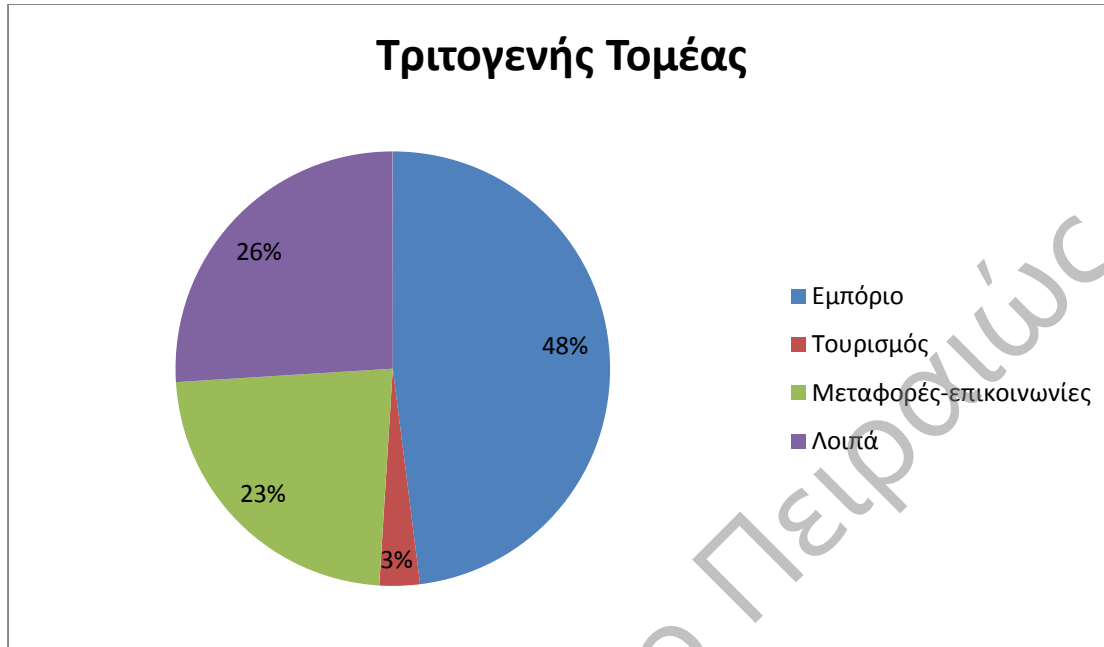
Από το Διάγραμμα 1.5 συμπεραίνουμε ότι η πλειοψηφία (66%) των επενδύσεων αφορά τον κλάδο της μεταποίησης και να ακολουθούν με πολύ μικρότερα ποσοστά η ενέργεια-ύδρευση και οι κατασκευές.

Στο σημείο αυτό, πρέπει να τονιστεί ότι μελλοντικά προβλέπεται ο τομέας της ενέργειας να αυξήσει σημαντικά τα ποσοστά του λόγω της ενεργειακής στενότητας που επικρατεί και των αυξημένων αναγκών για εναλλακτικές μορφές ενέργειας σε παγκόσμιο επίπεδο.

Από την περίοδο του 1990 μέχρι και σήμερα παρατηρείται μια γενική αύξηση στις εισροές ΑΞΕ σε όλους τους κλάδους, με τους κλάδους των τροφίμων-ποτών, των χημικών και της ενέργειας ύδρευσης να προσελκύουν τους περισσότερες επενδύσεις. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί από την αυξημένη ζήτηση για πετρελαϊκά και χημικά προϊόντα κυρίως από την Κίνα και την αυξημένη ζήτηση για τρόφιμα και ποτά, ιδιαίτερα στον τομέα των βιολογικών προϊόντων.

Διάγραμμα 1.6

Διάρθρωση καθαρών εισροών ΑΞΕ σε παγκόσμιο επίπεδο στο τομέα των υπηρεσιών την περίοδο 2008-2010(%)

Πηγή: UNCTAD, 2012

Στον τριτογενή τομέα οι κλάδοι που συγκεντρώσαν το μεγαλύτερο ποσοστό ΑΞΕ είναι τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (εξαγορές-ιδρύσεις τραπεζών) και οι επιχειρηματικές δραστηριότητες-σύμβουλοι, ως αποτέλεσμα διεθνοποίησης των συναλλαγών και των παραγωγικών δραστηριοτήτων. Μετά ακολουθούν το εμπόριο, οι μεταφορές-επικοινωνίες και ο τουρισμός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΠΓΔΜ

2.1 Εισαγωγή ΠΓΔΜ

Η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (ΠΓΔΜ) είναι ηπειρωτική χώρα των Βαλκανίων και βρίσκεται στην νοτιοανατολική Ευρώπη. Από το 1991 έχει κερδίσει ειρηνικά την ανεξαρτησία της από την πρώην Γιουγκοσλαβική ένωση. Τα κράτη με τα οποία συνορεύει είναι η Αλβανία, η Βουλγαρία, η Ελλάδα, το Κόσσοβο και η Σερβία. Ο πληθυσμός της ΠΓΔΜ σύμφωνα με τα στοιχεία που συλλέχθηκαν από τη τελευταία επίσημη απογραφή του 2002 και με βάσει τις νεώτερες εκτιμήσεις της στατιστικής υπηρεσίας της ΠΓΔΜ (στα τέλη του 2012), ανέρχεται στους 2.062.294 κατοίκους. Τα δύο μεγαλύτερα ποσοστά κατοίκων της χώρας της είναι οι Σλαβομακεδόνες (64%) και Αλβανοί (25%). Πιθανολογείται να έχει αυξηθεί αρκετά το ποσοστό των αλβανών τα τελευταία χρόνια. Ακολουθούν, με μικρότερα ποσοστά, οι Τούρκοι (4%), οι Ρόμα (3%), οι Σέρβοι, οι Βόσνιοι κ.α. Το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού είναι χριστιανοί ορθόδοξοι και το υπόλοιπο ποσοστό μουσουλμάνοι.

Στο εξωτερικό η χώρα αναφέρεται συχνά ως Μακεδονία (Macedonia) και αυτό έχει προκαλέσει αντιδράσεις από το ελληνικό κράτος λόγω του ότι Μακεδονία αποκαλείται ένα από τα γεωγραφικά διαμερίσματα της Ελλάδος και είναι ένα ελληνικό όνομα. Για το λόγο αυτό στο παρελθόν η Ελλάδα είχε κηρύξει μονομερές εμπάργκο στην ΠΓΔΜ το οποίο ίσχυσε για πάνω από ένα χρόνο. Μετά από πίεση της Ευρώπης το εμπάργκο έπαψε να ισχύει και οι 2 χώρες προσπάθησαν να εξομαλύνουν τις σχέσεις τους. Παρόλα αυτά το ζήτημα του ονόματος μεταξύ Ελλάδος και ΠΓΔΜ παραμένει άλυτο. Ανεπίσημα οι έλληνες αποκαλούν την Macedonia ως Σκόπια, Δημοκρατία των Σκοπίων, ΠΓΔΜ ή FYROM. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Ε.Ε, το ΝΑΤΟ, το Συμβούλιο της Ευρώπης και ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών την αποκαλούν FYROM.

Παρά το γεγονός ότι η ΠΓΔΜ το Δεκέμβριο του 2005 έχει πάρει την υποψηφιότητα για να γίνει μέλος της ΕΕ, εξακολουθεί μέχρι και σήμερα να μην είναι μέλος της ΕΕ λόγω των διπλωματικών ζητημάτων που αντιμετωπίζει. Μερικά από αυτά είναι οι κακές σχέσεις που έχει με την γειτονική Βουλγαρία και η διαφωνία με την Ελλάδα σχετικά με το όνομα. Επίσης, κρίνεται απαραίτητο από την ΕΕ να διεξαχθούν κάποιες δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις και να τονωθεί η οικονομία της χώρας.

Όσον αφορά το NATO, αν και το 2008 συμμετείχε στη σύνοδο κορυφής του NATO στο Βουκουρέστι, δεν έλαβε τελικά πρόσκληση για την ένταξη της λόγω της διαφωνίας που έχει με την Ελλάδα σχετικά με το όνομα.

2.2 Η οικονομία της ΠΓΔΜ

Η ΠΓΔΜ από το 1991 που ανεξαρτητοποιήθηκε έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο όσον αφορά την απελευθέρωση της οικονομίας της και τη βελτίωση του επιχειρηματικού της περιβάλλοντος. Παρόλα αυτά η οικονομία της ΠΓΔΜ συνεχίζει να χαρακτηρίζεται 'υπό μετάβαση' μέχρι και σήμερα. Αυτό οφείλεται στο ότι η ΠΓΔΜ ήταν η λιγότερο αναπτυγμένη ομόσπονδη δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας, καθώς και ότι, εκτός από την αρχική σμίκρυνση της οικονομικής δραστηριότητας και τον υπερπληθωρισμό που απέκτησε από τη διάσπαση της Γιουγκοσλαβίας, είχε να αντιμετωπίσει και την εθνοτική κρίση του 2001 ως νέα χώρα.

Κατά τα πρώτα πέντε χρόνια από την ανεξαρτησία της, το ΑΕΠ της χώρας βρισκόταν σε πτωτική πορεία. Η πρώτη αύξηση του ΑΕΠ ήρθε το 1996 που ήταν μόλις 1,2 %. Αυτά τα επίπεδα διατηρήθηκαν μέχρι και το 2000, όπου τότε ο ρυθμός ανάπτυξης ανήλθε στο 4.5 %. Το 2001, λόγω της εθνοτικής κρίσης, η οικονομία της χώρας βρισκόταν σε μεγάλη κάμψη. Από το 2002 έως και το 2008 η οικονομία της χώρας σημείωνε ανάκαμψη. Το 2008, ξέσπασε η παγκόσμια οικονομική κρίση και φυσικά δεν θα μπορούσε να αφήσει ανεπηρέαστη και την οικονομία της ΠΓΔΜ. Το 2010 η οικονομία της χώρας ανάκαμψε και επιτεύχθηκε σταθεροποίηση του εμπορίου μέσω της αύξησης των εξαγωγών και των εισαγωγών. Η ίδια πορεία συνεχίστηκε και το 2011, αλλά το 2012 έκλεισε με αρνητικό ρυθμό ανάπτυξης του ΑΕΠ(- 0,3 %). Το 2013 η κατάσταση καλυτέρευσε και είχαμε ένα ρυθμό ανάπτυξης που έφτασε στο 3.1 %.

Όσον αφορά το ποσοστό ανεργίας της χώρας, σύμφωνα με τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία, παρουσιάζει μεγάλη αύξηση. Πιο συγκεκριμένα, το 1997 ανήλθε στο 36%, ενώ σταδιακά μειώθηκε, έως και το 2012, όπου έφθασε στο 30,6 %. Το 2013, για πρώτη φορά από την ανεξαρτησία της χώρας, το ποσοστό ανεργίας έπεσε κάτω από το 30% (29%), γεγονός που είναι θετικό για το άμεσο μέλλον.

Οι μισθοί από την ανεξαρτησία της χώρας μέχρι και σήμερα είχαν μια σταδιακή αύξηση. Το 1993 ο μέσος καθαρός μισθός ήταν 3.783 μακεδονικά δηνάρια και το 2013 ανήλθε στα 21.500 μακεδονικά δηνάρια(περίπου 350 ευρώ)

Το ποσοστό φτώχειας της χώρας ξεπερνάει το 30% . Οι φτωχοί βρίσκονται κυρίως στις αγροτικές περιοχές, ενώ οι πλουσιότεροι ζουν στην πρωτεύουσα, όπου το ποσοστό φτώχειας εκεί είναι 9%.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής στατιστικής υπηρεσίας, τα οποία δημοσιεύθηκαν το 2013, η ΠΓΔΜ κατατάσσεται μεταξύ των φτωχότερων χωρών της Ευρώπης. Στην ίδια κατάσταση βρίσκεται η Αλβανία καθώς και η Βοσνία-Ερζεγοβίνη. Βάση της ίδιας πηγής το μέσο επίπεδο διαβίωσης στη χώρα, ανέρχεται στο 65% του μέσου ευρωπαϊκού και ισοδυναμεί με αυτό της Σερβίας. Επιπλέον η ΠΓΔΜ κατατάσσεται μεταξύ των φτωχότερων χωρών της Ευρώπης και σε σχέση με την ατομική κατανάλωση, το επίπεδο της οποίας είναι κατά 60% χαμηλότερο από το ευρωπαϊκό.

Όλα αυτά τα χρόνια από την περίοδο της ανεξαρτησίας της ΠΓΔΜ, οι κυβερνήσεις της χώρας, με τη συνεργασία και του διεθνούς παράγοντα, προσπάθησαν να επιτύχουν και να διατηρήσουν μακροοικονομική σταθερότητα με συνετή δημοσιονομική πολιτική, χαμηλό πληθωρισμό, ευνοϊκό φορολογικό περιβάλλον και ανταγωνιστικά εργασιακά κόστη.

Παρόλα αυτά, και παρά το γεγονός της σημαντικής αναπτυξιακής βοήθειας που πήρε όλα αυτά τα έτη από διάφορες χώρες, ύψους 2 δισεκατ. δολαρίων, χωρίς να συνυπολογισθούν τα χρήματα που έδωσε η Ε.Ε και άλλοι διεθνείς οργανισμοί, καθώς και της καθοδήγησης από την Ε.Ε, δεν έχει καταστεί εφικτός ο έλεγχος του δημόσιου ελλείμματος στο εμπορικό ισοζύγιο της χώρας, η μείωση της υψηλής ανεργίας, ο περιορισμός της παραοικονομίας, η εξάλειψη της διαφθοράς, η ενίσχυση της ανεξαρτησίας της δικαστικής εξουσίας, ούτε η ανατροπή του αντίξοου επιχειρηματικού κλίματος. Όλοι αυτοί οι παράγοντες που αναφέραμε αποτελούν την κύρια αιτία για την χαμηλή προσέλκυση νέων(Greenfield) επενδύσεων που είναι ο βασικός πυλώνας της ανάπτυξης της χώρας.

Αξίζει να αναφέρουμε ότι πολλές από τις επενδύσεις που έχουν πραγματοποιηθεί στη ΠΓΔΜ τα τελευταία έτη αφορούν στη δραστηριοποίηση ξένων εταιριών εντός των τεχνολογικών και βιομηχανικών ζωνών, στις οποίες ισχύουν ιδιαίτερα ευνοϊκές νομοθεσίες. Ωστόσο, τα οφέλη της πραγματικής οικονομίας από τις ΑΞΕ στις ζώνες που αναφέραμε είναι από ελάχιστα έως μηδαμινά.

Ακολουθεί ο Πίνακας 2.1 με τα βασικά οικονομικά μεγέθη της ΠΓΔΜ τη τελευταία τριετία:

Πίνακας 2.1

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΕ ΒΑΣΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΗΣ ΠΓΔΜ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΜΕΓΕΘΟΣ	2011	2012	2013
ΑΕΠ (σε εκ. δηνάρια)	459.789	458.621	474.196
ΑΕΠ (σε δις. Ευρώ)	7,47	7,45	7,71
ΑΕΠ μεταβολή% (σε πραγματικούς και όχι ονομαστικούς όρους)	2,8	-0,4	3,1
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ(σε ευρώ)	3.622	3.612	3.734
Ανεργία %	31,4	31	29
Αριθμός απασχολούμενων	645.085	657.849	685.479
Αριθμός ανέργων	294.963	290.276	275.225
Πληθωρισμός %	3,9	3,3	2,8
Συνολικά έσοδα του προϋπολογίσιου (σε δις. δηνάρια)	137	138	140
Συνολικά έσοδα του προϋπολογίσιου (σε δις. ευρώ)	2,34	2,24	2,27
Συνολικές δαπάνες του προϋπολογίσιου (σε δις. δηνάρια)	148	155,8	159,5
Συνολικές δαπάνες του προϋπολογίσιου (σε δις. ευρώ)	2,41	2,53	2,59
Έλλειμμα του προϋπολογίσιου (σε δις. δηνάρια)	11,4	17,8	19,2
Έλλειμμα του προϋπολογίσιου (σε εκατ. ευρώ)	186,6	289	313
Έλλειμμα του προϋπολογισμού (% ΑΕΠ)	2,5	3,9	4,1
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (σε εκατ. ευρώ)	-189,1	-225,7	-146,6
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (ως ποσοστό του ΑΕΠ)	-2,5%	-3,0%	-1,9%
Δημοσιονομικό ισοζύγιο (% ΑΕΠ)	-2,5	-3,9	-4,1
Δημόσιο χρέος (σε δις. ευρώ)	2,08	2,5	2,76
Δημόσιο χρέος (% ΑΕΠ)	27,8	33,8	34,3%
Ακαθάριστο εξωτερικό χρέος (σε εκατ. ευρώ)	4.846,6	5.171,7	5.210
Ακαθάριστο εξωτερικό	64,9	69,4	67,5

χρέος (% ΑΕΠ)			
Δείκτης βιομηχανικής παραγωγής/ρυθμός αύξησης της βιομηχανικής παραγωγής	3,3%	-7,4%	3,2%
Εξαγωγές (σε εκ. ευρώ)	3.215	3.114	3.212
Εισαγωγές (σε εκατ. ευρώ)	5.053	5.062	4.968
Εμπορικό ισοζύγιο (σε εκ. ευρώ)	-1.838	-1.948	-1.757
Εμπορικό ισοζύγιο (ως ποσοστό του ΑΕΠ)	24,6%	26,14%	22,78%
Εξαγωγές προς Ελλάδα (ΣΤ.ΥΠ.ΠΓΔΜ) - στοιχεία έτους	154,83 εκατ. €	146.434.604 €	159.973.793 €
Εισαγωγές από Ελλάδα (ΣΤ.ΥΠ.ΠΓΔΜ) - στοιχεία έτους	407,39 εκατ. €	627.347.577 €	525.746.499 €
Εξαγωγές προς Ελλάδα (ΕΛ.ΣΤΑΤ)	167,72 εκατ. €	143.008.797 €	153.784.165 €
Εισαγωγές από Ελλάδα (ΕΛ.ΣΤΑΤ)	527,64 εκατ. €	716.357.564 €	744.143.690 €
ΑΞΕ στην ΠΓΔΜ (σε εκ. ευρώ)	336,8	72	251,48 εκατ
ΑΞΕ ως ποσοστό του ΑΕΠ	4,5%	1,0%	3,3%
Ελληνικές ΑΞΕ στη ΠΓΔΜ	1,84 εκατ. €	-2,47 εκατ. € (αποεπένδυση)	10,40 εκατ. €
Μέσος μηνιαίος μεικτός μισθός (σε ευρώ)	497	498	514 (Δεκέμβριος)
Μέσος μηνιαίος καθαρός μισθός (σε ευρώ)	339	340	350 (Δεκέμβριος)
Πραγματική μείωση μέσου καθαρού μισθού			-1,2%
Συναλλαγματικά αποθέματα	2.068,9 εκατ. €	2.193,3 εκατ. €	1.993,0 εκατ. €
Μέση τιμή συναλλαγματικής ισοτιμίας δηναρίου/ευρώ	61,53	61,53	61,58
Μέση τιμή συναλλαγματικής ισοτιμίας δηναρίου/δολαρίου	44,23	47,90	46,40
Διακύμανση χρηματιστηρίου σε σύγκριση με το 2010	+130,6%	-5,53%	-48.16%
Ετήσιος κύκλος εργασιών χρηματιστηρίου (σε εκατ. ευρώ)	217,55 εκατ. ευρώ	89,12 εκατ. ευρώ	48,9 εκατ. ευρώ

Πηγή : Γραφείο οικονομικών και εμπορικών υποθέσεων συνδέσμου της Ελλάδας στη ΠΓΔΜ,2013

Ακολουθεί η ανάλυση των βασικών οικονομικών μεγεθών του Πίνακα 2.1:

ΑΕΠ

Μέχρι το 2008, η ΠΓΔΜ κατέγραφε ρυθμούς ανάπτυξης της τάξης του 5%, αλλά ήταν πιο χαμηλά από τις γειτονικές χώρες (Αλβανία 6,8%, Βουλγαρία 6%, Σερβία 5,4 % για το ίδιο έτος). Το 2009, η παγκόσμια οικονομική κρίση επηρέασε την οικονομία της ΠΓΔΜ, με αποτέλεσμα να εμφανιστεί ύφεση στη χώρα(- 0,9). Τον επόμενο χρόνο (2010) παρουσιάστηκε μια μικρή ανάκαμψη με το ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ να φτάνει το 2,9 % και το 2011 το 2,8 %. Το 2012 το ΑΕΠ της ΠΓΔΜ σημείωσε μείωση 0,4 % - ανερχόμενο σε απόλυτες τιμές, στα 458.621 εκατ. δηνάρια (περίπου 7,45 δις ευρώ). Το 2013 ο ρυθμός αύξησης ήταν 3,1%, ανερχόμενο στα 474,196 εκ. δηνάρια (περίπου 7,71 δις ευρώ).

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Η οικονομική κρίση που εκδηλώθηκε το 2009, επηρέασε τον οικονομικό αντιπροσωπευτικό δείκτη της βιομηχανικής παραγωγής που έφτασε στο - 8,7 %. Αυτή η πτωτική τάση του δείκτη ελαχιστοποιήθηκε κατά κάποιο βαθμό το 2010 που ήταν της τάξεως του - 4,8 %. Το 2011, η βιομηχανική παραγωγή παρουσίασε ρυθμό αύξησης 3,3 %, αν και τον Σεπτέμβριο του ίδιου έτους άρχισε να παρουσιάζει πάλι πτωτική τάση η οποία συνεχίστηκε μέχρι το τέλος του έτους και το 2012. Έτσι την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2012 και σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2011, ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής ήταν 93,4, το δε έτος έκλεισε με πτώση κατά το μήνα Δεκέμβριο με 8% και σε σύγκριση με τον αντίστοιχο μήνα του 2011. Το 2013 η κατάσταση βελτιώθηκε με την βιομηχανική παραγωγή της χώρας να αυξάνεται κατά 3,2 % σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος και το Δεκέμβριο του 2013 σε σύγκριση με το αντίστοιχο μήνα του 2012 παρουσιάστηκε αυξημένη κατά 9,5 % .

ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ

Το 2012 ο πληθωρισμός παρουσίασε μικρή μείωση(3,3 %) σε σχέση με το 2011 που ήταν 3,9%. Το 2013 μειώθηκε ακόμα περισσότερο και έφθασε στο 2,8%

ΑΝΕΡΓΙΑ

Το 2013 η ανεργία στη ΠΓΔΜ μειώθηκε στο 29% , πέφτοντας για πρώτη φορά, από το 1994, κάτω από το όριο του 30% . Το 2011 και 2012 η ανεργία ήταν 31,4 και 30,6

αντίστοιχα. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 2012 τα αντιπολιτευόμενα ΜΜΕ κατήγγειλαν ότι η εν λόγω μείωση της ανεργίας ήταν πλασματική και οφείλεται στο νέο νόμο, σύμφωνα με τον οποίο οι άνεργοι δεν έχουν υποχρέωση να εγγραφούν στον οργανισμό απασχόλησης προκειμένου να δικαιούνται κάρτα υγείας.

Οι επίσημες στατιστικές δεν καταγράφουν την πραγματική εικόνα της οικονομίας της ΠΓΔΜ, διότι δεν μπορούν να καταγράψουν τις έντονες δραστηριότητες παραοικονομίας που λαμβάνουν τόπο στη χώρα (άνω του 20% της συνολικής δραστηριότητας της χώρας). Τα επίσημα στοιχεία της στατιστικής υπηρεσίας στην χώρα θεωρούνται ανακριβή καθώς θεωρεί ότι η πραγματική ανεργία είναι χαμηλότερη σε σύγκριση με ότι εμφανίζουν τα στοιχεία αυτά (κυμαίνεται δηλαδή στο 25%), αφού πολλοί εργαζόμενοι εγγράφονται ως άνεργοι, είτε διότι απασχολούνται στην παραοικονομία, είτε προκειμένου να αποφύγουν, μαζί με τους εργοδότες τους, την καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών, είτε να επωφεληθούν από το επίδομα ανεργίας.

Σύμφωνα με την εθνική στατιστική υπηρεσία της ΠΓΔΜ, η ανεργία το 2 τρίμηνο του 2014 έχει μειωθεί σε σχέση με το πρώτο (28,4) και έχει φτάσει στο 28,2 %.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Κατά την εκτέλεση του προϋπολογισμού του 2012 δεν κατέστη δυνατόν, για μια ακόμη χρονιά, να συγκρατηθεί το δημοσιονομικό έλλειμμα. Ο κρατικός προϋπολογισμός του 2007 ήταν πλεονασματικός (0,6% του ΑΕΠ), το 2008 παρουσίασε έλλειμμα της τάξης του 0,9 % του ΑΕΠ, το οποίο το 2009 αυξήθηκε στο 2,7% του ΑΕΠ. Το 2010 εμφανίστηκε βελτίωση του ελλείμματος στο 2,5% του ΑΕΠ (10,5 δις δηνάρια), το 2011 κυμάνθηκε στο ίδιο ποσοστό (2,5% του ΑΕΠ) και το 2012 στο 3,9% του ΑΕΠ, φθάνοντας στο 4,1 % του ΑΕΠ.

ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

Το δημόσιο χρέος της ΠΓΔΜ χρόνο με το χρόνο αυξάνεται. Το 2008 ήταν 20,6% του ΑΕΠ, το 2009 το 23,9% του ΑΕΠ, το 2010 το 24,2 του ΑΕΠ και το 2011 το 27,8% του ΑΕΠ. Όσον αφορά το 2012 έφθασε στο 33,85 του ΑΕΠ, υπερβαίνοντας το κρίσιμο - για το συγκεκριμένο μέγεθος της χώρας όριο του 30% του ΑΕΠ και το 2013 σημείωσε περαιτέρω αύξηση, φθάνοντας στο 34,3% του ΑΕΠ, το οποίο ήταν και το υψηλότερο ποσοστό του δημόσιου χρέους την τελευταία δεκαετία. Το 2013 το χρέος ανήλθε στα 2,7 δις ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 10,4 % σε σύγκριση με το 2012 που ήταν 2,5 δις ευρώ.

Πολλοί οικονομικού αναλυτές ισχυρίζονται ότι το δημόσιο χρέος της ΠΓΔΜ βρίσκεται μεν σε χαμηλά επίπεδα συγκριτικά με άλλες χώρες, ωστόσο η σύγκριση θα πρέπει να γίνεται με βάση την αύξηση του ΑΕΠ της χώρας, η οποία υπολείπεται της αύξησης του δημόσιου χρέους. Κατά του ίδιους, προκειμένου το ποσοστό του δημόσιου χρέους να είναι ασφαλές, δεν θα πρέπει να ξεπερνά το 10 με 20 % του ΑΕΠ.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η αντιπολίτευση αμφισβητεί αυτά τα επίσημα μεγέθη για το δημόσιο χρέος και πιστεύει πως το πραγματικό ύψος του δημόσιου χρέους είναι μεγαλύτερο εάν συμπεριληφθεί το χρέος των δημόσιων επιχειρήσεων και των δήμων.

ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΧΡΕΟΣ

Φυσικά και το ακαθάριστο εξωτερικό χρέος δεν θα μπορούσε να μην ακολουθεί την ίδια πορεία με το δημόσιο χρέος. Το 2012, ως ποσοστό του ΑΕΠ ήταν στο 69,4% (5,17 δις ευρώ), παρουσιάζοντας αύξηση κατά 6,5 σε σύγκριση με το 2011(4,84 δις ευρώ). Το 2013 ήταν ελαφρώς μειωμένο από το προηγούμενο έτος, έφθασε στο 67,5 % του ΑΕΠ.

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ

Τα συναλλαγματικά διαθέσιμα το 2009 έφθασαν τα 1.597,5 εκ. ευρώ έναντι 1.494,9 εκ. ευρώ το 2008, ως αποτέλεσμα της προσπάθειας της Κεντρικής Τράπεζας να εξασφαλίσει την στήριξη του Διηγαρίου, μέσω της έκδοσης ομολόγων με ρήτρα σε ευρώ. Η αυξητική τάση των συναλλαγματικών αποθεμάτων συνεχίστηκε και τα επόμενα χρόνια μέχρι το 2012 που έφθασαν τα 2.193,3 εκ. ευρώ. Το 2013 παρατηρήθηκε μείωση τους, καθώς έφθασαν στο 1,99 δις ευρώ.

ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ

Το 2012 η αξία του συνόλου των εμπορικών συναλλαγών ήταν 8.175 εκ. ευρώ, ελαφρώς μειωμένη από το 2011(1,12%), που ήταν 8.268 εκ. ευρώ. Οι εξαγωγές μειώθηκαν κατά 3,14%, ενώ οι εισαγωγές αυξήθηκαν κατά 0,17%. Το εμπορικό ισοζύγιο παρέμεινε ελλειμματικό(- 1.948 εκ. ευρώ) και ελαφρώς αυξημένο κατά 5,98% σε σχέση με το 2011 (- 1.838 εκ. ευρώ). Το 2013 ο εμπορικός συνολικός όγκος ανήλθε στα 8.180 εκ. ευρώ, σημειώνοντας μικρή αύξηση της τάξεως του 0,06% , σε σχέση με το 2012. Οι εξαγωγές έφθασαν στα 3.212 εκ. ευρώ(ελαφρώς αυξημένες από το 2012) και οι εισαγωγές στα 4.969

εκ. ευρώ (ελαφρώς μειωμένες σε σχέση με το 2012). Το εμπορικό έλλειμμα το 2013 ήταν 1.757 εκ. ευρώ, μειωμένο κατά 9,8% από το προηγούμενο έτος.

ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

Οι τραπεζικές καταθέσεις το 2011 ήταν περίπου στα 4 δις ευρώ, το 2012 στα 3,96 δις ευρώ και το 2013 στα 4,2 δις ευρώ. Οι καταθέσεις σε Δηνάρια κυμαίνονται περίπου στο 55% και οι καταθέσεις σε ξένο νόμισμα στο 45%.

ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΧΡΗΜΑΤΗΣΤΗΡΙΟΥ

Το 2010 ο κύκλος εργασιών του χρηματιστηρίου της ΠΓΔΜ ανήλθε στα 94,34 εκ. ευρώ. Το 2011 ανήλθε στα 217,55 εκ. ευρώ, το 2012 στα 89,12 εκ. ευρώ και το 2013 στα 48,9 εκ. ευρώ.

2.3 Άμεσες ξένες επενδύσεις στην ΠΓΔΜ

Η ΠΓΔΜ ως μεταβατική χώρα, έχει τις δικές ιδιαιτερότητες και χρησιμοποιεί τις ΑΞΕ ως μια μορφή ταχείας ανάπτυξης της οικονομίας της. Η ΠΓΔΜ καθώς και άλλες χώρες που βρίσκονται σε μεταβατικό στάδιο, κάνουν συνεχώς προσπάθειες να προσελκύσουν το μεγαλύτερο μέρος του ξένου κεφαλαίου μέσω των ΑΞΕ. Η κάθε κυβέρνηση αυτών των χωρών προβαίνει συνεχώς σε ευνοϊκά οικονομικά και νομικά μέτρα ώστε να μπορέσει να προσελκύσει όσο το δυνατόν περισσότερους ξένους επενδυτές. Κάποια από τα μέτρα αυτά είναι μια σταθερή μακροοικονομική πολιτική, ένα σταθερό και ευνοϊκό φορολογικό σύστημα, η προστασία των δικαιωμάτων της πνευματικής ιδιοκτησίας, η συνεχής βελτίωση της νομοθετικής και δικαστικής λειτουργίας και η αποτελεσματική δημόσια διοίκηση.

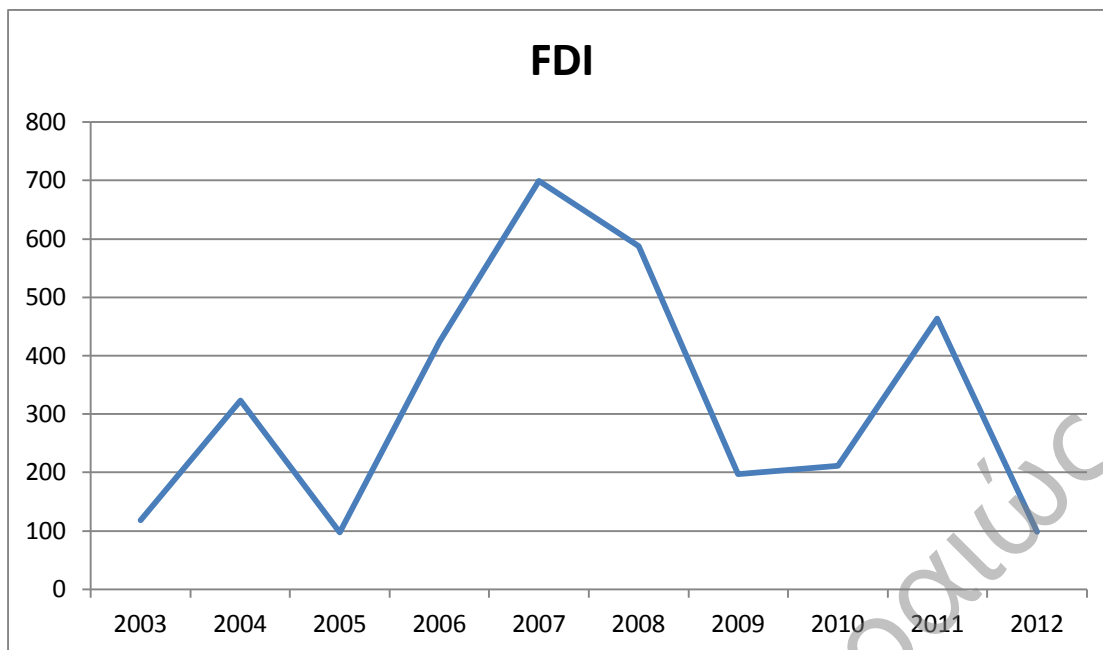
Οι ΑΞΕ μεταξύ από το 1990 έως το 1996 ήταν μόλις 64 εκ. \$, εκ των οποίων τα 30 εκ. \$ προήλθαν από τις ιδιωτικοποιήσεις που έγιναν. Το 1998 οι ΑΞΕ ανήλθαν στο πόσο των 150 εκ. \$, ενώ το επόμενο έτος σημείωσαν πτώση (88 εκ. \$) λόγω του αυξημένου πολιτικού κινδύνου και της κλιμάκωσης που επικρατούσε στην περιοχή. Τα επόμενα χρόνια οι ΑΞΕ ωφελούνται κυρίως λόγω της αύξησης των πωλήσεων των μέχρι τότε δημόσιων επιχειρήσεων Stopanska bank, ADOR, Feni, Mermeren Kombinat, Learnica, Pivara κ.α. Το 2001 οι ΑΞΕ έφτασαν στο ποσό των 447 εκ. \$, που ήταν και το μεγαλύτερο ποσό που είχε επιτευχθεί μέχρι τότε λόγω της πώλησης των Macedonian Telecommunications, EMO, Zito Luks, Skopje

Fair κ.α. Αξιίζει να σημειωθεί ότι οι ΑΞΕ συνέβαλα στο 13% του ΑΕΠ το 2001 στην ΠΓΔΜ. Το 2002 οι ΑΞΕ υποχώρησαν ξανά στα 105,6 εκ. \$ και η συμμετοχή τους στο ΑΕΠ ήταν μόνο 2,8%. Τα επόμενα χρόνια παρουσιάστηκαν διακυμάνσεις στις ΑΞΕ αλλά σε χαμηλά επίπεδα. Το 2003 πήγαν στα 117,8 εκ \$, το 2004 παρουσιάστηκε μια σημαντική αύξηση των 323 εκ. \$ και το 2005 σημείωσαν σημαντική πτώση που έφτασε τα 97 εκ.\$ (Jovo Ateljević, 2014)

Το 2006 η κυβέρνηση ακολούθησε μια επιθετική πολιτική προσέλκυσης ξένων επενδύσεων και μέσω της διαφήμισης της χώρας για τα πλεονεκτήματα που πρόσφερε στον ξένο επενδυτή κατάφερε να ανακάμψει και να φτάσει τα 424 εκ. \$ με μερίδιο στο ΑΕΟ 6,5%. Το 2007 η ΠΓΔΜ σημείωσε το μεγαλύτερο ποσό από ΑΞΕ στα χρονικά της (699.100.000 \$). Από το 2008 και μετά η παγκόσμια οικονομική κρίση άρχισε να επηρεάζει τις οικονομίες όλων των κρατών και φυσικά δεν θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστοι και η ΠΓΔΜ. Το 2008 δεν επηρεάστηκε σε μεγάλο βαθμό και σημείωσε μια μικρή πτώση (587 εκ. \$) αλλά το 2009 η πτώση ήταν πολύ μεγάλη που την έφερε σε επίπεδα προηγούμενων ετών (197,1 εκ). Το 2010-11 ήρθε ξανά μια μικρή άνοδος των ΑΞΕ αλλά το 2012 ξαναέπεσαν στα 98,9 εκ \$ που ήταν από τις χαμηλότερες πτώσεις της τελευταίας δεκαετίας. (Jovo Ateljević, 2014)

Διάγραμμα 2.1

Η πορεία των ΑΞΕ στη ΠΓΔΜ την περίοδο 2003-2012(εκ. \$)

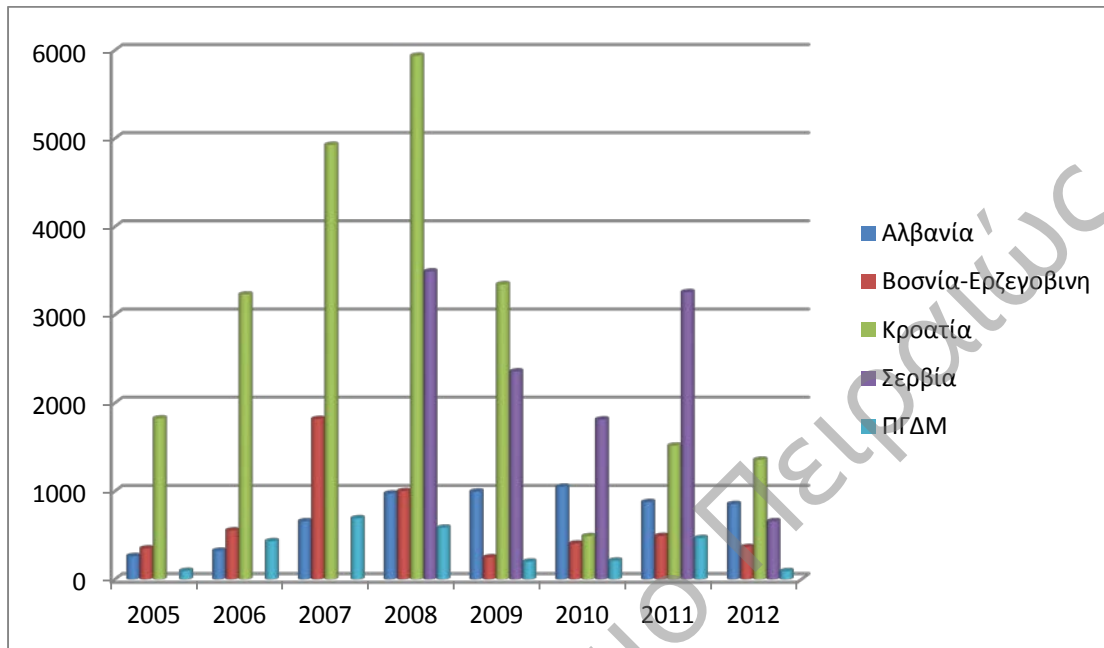

πηγή: UNCTAD ,2013

Παρακάτω γίνεται μια σύγκριση των εισροών των ΑΞΕ σε κάποιες επιλεγμένες οικονομίες των Βαλκανίων που βρίσκονται κοντά στην ΠΓΔΜ. Όπως βλέπουμε στο πιο κάτω διάγραμμα η ΠΓΔΜ βρίσκεται χαμηλά σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες. Φαίνεται καθαρά η υπεροχή της Κροατίας και της Σερβίας έναντι των υπολοίπων χωρών. Σύμφωνα με την UNCTAD, η Κροατία κατατάσσεται στις αναπτυγμένες χώρες, ενώ οι υπόλοιπες χώρες του διαγράμματος κατατάσσονται στις μεταβατικές οικονομίες, όπως και η ΠΓΔΜ. Αξιοσημείωτη είναι η άνοδος της Σερβίας το 2011 έναντι των υπολοίπων. Για την Βοσνία Ερζεγοβίνη σημαντική χρόνια ήταν το 2007 όπως και στην περίπτωση της ΠΓΔΜ. Συγκρίνοντας την Αλβανία με την ΠΓΔΜ βλέπουμε ότι η Αλβανία υπερέχει και ειδικά μετά το 2009 όπου έγινε και μέλος του ΝΑΤΟ. Ακολουθεί το Διάγραμμα 1.2 με ποσά σε εκατομμύρια δολάρια:

Διάγραμμα 2.2

Σύγκρισης εισροών ΑΞΕ σε μεταβατικές οικονομίες των Βαλκανίων(σε εκ. \$)

Πηγή: Unctadstat, επιμέλεια Γιώργος Καμπάνης

. Αν η ΠΓΔΜ και οι υπόλοιπες βαλκανικές χώρες ενταχθούν στην Ε.Ε και σταθεροποιήσουν την πολιτική τους κατάσταση, αναμένεται να έχουν σημαντική αύξηση των ΑΞΕ τους.

Σε αυτό το σημείο θα αναφέρουμε τους τομείς και τα κίνητρα-πλεονεκτήματα τα οποία προσφέρονται στους ξένους επενδυτές για να πραγματοποιήσουν ΑΞΕ στις χώρες που αναφέραμε.

ΑΛΒΑΝΙΑ

Σύμφωνα με το κέντρο προώθησης επενδύσεων (IPAs) της Αλβανίας, οι τομείς που προσφέρονται για ΑΞΕ είναι:

- Τουρισμός
- Γεωργία
- Βιομηχανία
- Logistics
- ICT υπηρεσίες

- Ορυκτά και μέταλλα

Τα κίνητρα-πλεονεκτήματα που έχει η Αλβανία είναι:

- Η γεωγραφική της θέση που είναι στρατηγικής σημασίας γιατί βρίσκεται στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και ενώνει τις αγορές των Βαλκανίων με αυτές της Ευρώπης
- ελεύθερη πρόσβαση στην αγορά της Αλβανίας
- φιλικό περιβάλλον προς τις επιχειρήσεις με φορολογικά οφέλη, online φορολογικό σύστημα και νομικό πλαίσιο σύμφωνα με την ΕΕ
- μοντέλο one- stop shop(η καταχώρηση της νέας επιχείρησης γίνεται σε 24 ώρες χωρίς κανέναν κόστος, γρήγορη και διαφανής δανειοδότηση επιχειρήσεων κα)
- ευκαιρίες επενδύσεων σε ιδιωτικό και δημόσιο τομέα
- - κανένας περιορισμός η απαγόρευση για τις ξένες εταιρίες(100% η δυνατότητα ξένης ιδιοκτησίας)
- -ανταγωνιστικό εργατικό δυναμικό. Οι περισσότεροι χειρίζονται με ευκολία την αγγλική, την ιταλική και την ελληνική γλώσσα και πάνω από 1 εκ. νέοι είναι απόφοιτοι πανεπιστημίων.
- χαμηλοί μισθοί (157 ευρώ)
- Φόρος επί των κερδών 15%
- προσωπικός φόρος από 0 έως 23%
- συνθήκη με πάνω από 30 χώρες για την αποφυγή διπλής φορολογίας
- δεν υπάρχει διάκριση μεταξύ ξένων και εγχώριων επενδυτών
- γρήγορο αναπτυσσόμενο δίκτυο στον τομέα των μεταφορών, των τηλεπικοινωνιών και της ενέργειας
- χαμηλό κόστος θαλάσσιων μεταφορών
- τουριστικός προορισμός. Η Αλβανία βρίσκεται στην 52^η θέση για να πάει κανείς διακοπές σύμφωνα με το περιοδικό Times για το 2014

ΒΟΣΝΙΑ-ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ

Σύμφωνα με το κέντρο προώθησης επενδύσεων (IPAs) της Βοσνίας -Ερζεγοβίνης, οι τομείς που προσφέρονται για ΑΞΕ είναι:

- Γεωργία
- Αυτοκινητοβιομηχανία
- Τραπεζικές και χρηματοοικονομικές υπηρεσίες
- Ενέργεια
- Ξυλεία
- ICT υπηρεσίες
- Ορυκτά και μέταλλα
- Τουρισμός
- Κλωστοϋφαντουργία

Τα κίνητρα-πλεονεκτήματα της Βοσνίας Ερζεγοβίνης είναι:

- Στρατηγικής σημασία τοποθεσία που ενώνει την Νοτιοανατολική με την κεντρική Ευρώπη
- Φυσικοί πόροι και όμορφο τοπίο
- Έχει παράδοση σε διάφορους κλάδους της βιομηχανίας
- Αφθονία σε βιομηχανικές ζώνες, ελκυστικές τοποθεσίες και υπάρχουσες εγκαταστάσεις παραγωγής
- Ευνοϊκό νομοθετικό περιβάλλον
- Χαμηλοί φορολογικοί συντελεστές
- Καταρτισμένο και παραγωγικό εργατικό δυναμικό
- Σταθερό εγχώριο νόμισμα συνδεδεμένο με το ευρώ(σταθερή ισοτιμία)
- Συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου
- Η προοπτική της Ε.Ε

ΚΡΟΑΤΙΑ

Σύμφωνα με το κέντρο προώθησης επενδύσεων (IPAs) της Κροατίας, οι τομείς που προσφέρονται για ΑΞΕ είναι:

- Τουρισμός
- ICT υπηρεσίες
- Ρομποτική
- Μηχανουργία-μηχανολογικοί εξοπλισμοί
- Οικιακές συσκευές, Smart Home
- Κατασκευές, καινοτόμα κτήρια

- Παραγωγή καυσίμων (pellet)
- Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας
- Μεταλλοβιομηχανία
- Ιατρική μηχανική-συσκευές

Τα κίνητρα πλεονεκτήματα της Κροατίας είναι:

- Έχει ανταγωνιστικές λειτουργικές δαπάνες στην Ευρωπαϊκή αγορά
- Αποδοτικές επενδύσεις (πάνω από 15.000 εταιρίες έχουν επιλέξει την Κροατία ως χώρα για ΞΑΕ)
- Σταθερή οικονομία
- Μέλος της ΕΕ
- Ελκυστικά φορολογικά κίνητρα, συμβάσεις αποφυγής διπλής φορολογίας με πολλές χώρες και 0% δασμοί για τις χώρες που είναι εντός της Ε.Ε.
- Ελκυστικά επενδυτικά κίνητρα για επενδύσεις που ξεκινούν από 150.000 ευρώ και δημιουργούν τουλάχιστον 5 νέες θέσεις εργασίας καθώς και για μικρότερες επενδύσεις που ξεκινούν από 50.000 ευρώ και τουλάχιστον 3 νέες θέσεις εργασίας. Κάποια από αυτά τα κίνητρα είναι μειωμένος επιτόκιο στο φόρο εισοδήματος που μπορεί ακόμα και να μηδενιστεί για επενδύσεις που ξεπερνούν τα 3 εκατ. Ευρώ, 9000 ευρώ για κάθε νέα θέση εργασίας που δημιουργείται και 1 εκατ. Ευρώ για επενδύσεις κεφαλαίου άνω των 5 εκατ. Ευρώ
- Περιβάλλον που λειτουργεί υπέρ των ξένων επιχειρήσεων
- Ευνοϊκή τοποθεσία. Αποτελεί το γρηγορότερο δρόμο ανάμεσα στη Δυτική Ευρώπη και την Ασία όπως και ανάμεσα στη Μεσόγειο και την Ανατολική Ευρώπη
- Άριστη οδική υποδομή με σύγχρονους αυτοκινητόδρομους σε όλη την χώρα, ανεπτυγμένο σιδηροδρομικό δίκτυο, 6 λιμάνια και 7 εθνικά αεροδρόμια .
- Καταρτισμένο και αποδοτικό ανθρώπινο δυναμικό με υψηλά προσόντα και γνώση πολλών γλωσσών
- Δωρεάν παροχή υπηρεσιών, πληροφοριών πριν και μετά την επένδυση από το κέντρο προώθησης επενδύσεων της Κροατίας

ΣΕΡΒΙΑ

Σύμφωνα με το κέντρο προώθησης επενδύσεων (IPAs) της Σερβίας, οι τομείς που προσφέρονται για ΑΞΕ είναι:

- Βιομηχανία τροφίμων
- Αυτοκινητοβιομηχανία
- Κέντρα κοινής εξυπηρέτησης (shared services center) και BPO(business process outsourcing)
- Κατασκευές
- Creative industry
- Ηλεκτρονικά
- ICT
- Φαρμακοβιομηχανία
- Real estate
- Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας
- Κλωστοϋφαντουργία
- Ξυλεία

Τα κίνητρα πλεονεκτήματα της Σερβίας είναι:

- Διαπραγματεύεται την ένταξη της στην ΕΕ
- Έχει πολύ καλή γεωγραφική θέση για τις χώρες που ανήκουν στην κεντρική και Ανατολική Ευρώπη
- Εξαιρετικά ικανό ανθρώπινο δυναμικό
- Έχει βελτιώσει σε πολύ μεγάλο βαθμό το επιχειρηματικό της περιβάλλον τα τελευταία χρόνια
- Παγκόσμιοι κολοσσοί όπως η FIAT, Microsoft, Siemens, Bosch κα δραστηριοποιούνται ήδη στη Σερβία
- Δίνει την δυνατότητα στις ξένους επενδυτές να κάνουν εξαγωγές χωρίς δασμούς σε μια αγορά άνω του 1,5 δις ανθρώπων. Έχει υπογράψει συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών με την ΕΕ, την Τουρκία, την Ρωσία, τη Λευκορωσία, το Καζακστάν και την EFTA.

ΠΓΔΜ

Τέλος, σύμφωνα με το κέντρο προώθησης επενδύσεων (IPAs) της ΠΓΔΜ οι τομείς που προσφέρονται για ΑΞΕ είναι:

- Εξαρτήματα αυτοκινήτων
- ICT
- Φάρμακα και ιατρικά μηχανήματα
- Αγροτικός τομέας-επεξεργασία τροφίμων
- Κλωστοϋφαντουργία
- Τουρισμός
- Μεταλλικά προϊόντα
- Χημικά
- Ενέργεια
- Κατασκευές
- Καπνός τσιγάρα

Τα κίνητρα πλεονεκτήματα της ΠΓΔΜ είναι:

- Έχει δημοκρατικό πολίτευμα
- Υποψήφια χώρα για να μπει στο NATO και την ΕΕ
- Μακροοικονομική σταθερότητα. Η ΠΓΔΜ έχει μια σταθερή αύξηση στο ΑΕΠ της και σταθερό ποσοστό πληθωρισμού (μικρότερο του 2%)
- Στρατηγική γεωγραφική θέση, που καθιστά τη χώρα ιδανικό κέντρο διανομής για προϊόντα από και προς τις ευρωπαϊκές χώρες
- Το αναπτυγμένο σιδηροδρομικό δίκτυο, σε συνδυασμό με τη μικρή έκταση της χώρας επιτρέπει την πρόσβαση σε κάθε σημείο σε λιγότερο από 3 ώρες
- Έχει ένα αρκετά αναπτυγμένο δίκτυο τηλεπικοινωνιών
- Διαθέτει ένα αναπτυγμένο οδικό δίκτυο και 2 διεθνή αεροδρόμια στα Σκόπια και στην Οχρίδα
- Μέσω του οδικού δικτύου και του σιδηροδρόμου συνδέεται με λιμάνια όπως αυτό της Θεσσαλονίκης (100χλμ απόσταση) και στο Δυρράχιο (150 χλμ)
- Διαθέτει ανεπτυγμένο δίκτυο ενέργειας (ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου)
- Οι ιδιωτικοποιήσεις που γίνονται συχνά στη χώρα

- Διαθέτει μορφωμένο εργατικό δυναμικό
- Έχει χαμηλούς μισθούς (ο μέσος μηνιαίος μισθός για το 2013 ήταν 502 ευρώ)
- Η κυβέρνηση τα τελευταία χρόνια μείωσε σημαντικά τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης
- Η εργατική νομοθεσία τα τελευταία χρόνια έχει γίνει αρκετά ελαστική και πλέον άτομα της αλλοδαπής μπορούν να αποκτήσουν άδεια εργασίας στην ΠΓΔΜ
- Το επίπεδο ζωής. Λίμνες, ποτάμια, Βυζαντινά μοναστήρια και εκκλησίες, πολυπολιτισμική κοινωνία κτλ
- το σύστημα one-stop-shop επιτρέπει στους επενδυτές να ιδρύσουν μια επιχείρηση μέσα σε 4 ώρες. Μπορεί κανείς να ιδρύσει μια επιχείρηση επισκεπτόμενος ένα μόνο γραφείο, λαμβάνοντας πληροφόρηση από ένα μόνο σημείο και συνομιλώντας με έναν μόνο υπάλληλο
- ο φόρος επί των κερδών καθώς και ο φόρος εισοδήματος είναι 10%(από τους πιο χαμηλούς στην Ευρώπη)
- έχει υπογράψει 3 συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών με την SAA, την EFTA και CEFTA. Επίσης έχει υπογράψει συμφωνίες με την Τουρκία και την Ουκρανία

Επιπλέον αξίζει να προσθέσουμε ότι το Invest in Macedonia το οποίο είναι το κέντρο προώθησης επενδύσεων της κυβέρνησης διαθέτει ένα γραφείο στα Σκόπια για την εξυπηρέτηση των ενδιαφερόμενων επενδυτών καθώς και 26 γραφεία στο εξωτερικό. Αυτά τα γραφεία βρίσκονται στο Καναδά, στο Σικάγο, στο Σάο Πάολο το οποίο εξυπηρετεί την Βραζιλία, την Αργεντινή, τη Χείλη και την Ουρουγουάη, στο Μάντσεστερ, στο Μέξικο, στο Βέλγιο, στην Ολλανδία, στη Στοκχόλμη που εξυπηρετεί Σουηδία και Φιλανδία, στην Ιταλία, στη Πολωνία, στη Φιλανδία, στα Σόφια που εξυπηρετεί Βουλγαρία και Σερβία, δύο στην Τουρκία σε Κων/πολη και Άγκυρα, στη Ντόχα που εξυπηρετεί Κατάρ, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Σ. Αραβία και Κουβέιτ, στο Λονδίνο, δύο στη Γερμανία σε Βόννη και Στουτγάρδη, στην Αυστρία, στη Ρωσία και στη Γαλλία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΠΡΟΣΦΟΡΑ, ΖΗΤΗΣΗ ΚΑΙ ΤΙΜΕΣ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ

Προτού περιγράψουμε τον όμιλο των Ελληνικών Πετρελαίων και τις δραστηριότητες τόσο στην Ελλάδα όσο και στην ΠΓΔΜ, καλό θα ήταν να μιλήσουμε για την προσφορά τη ζήτηση και τις τιμές του πετρελαίου σε παγκόσμιο επίπεδο

3.1 Το πετρέλαιο

Το πετρέλαιο εδώ και πολλά χρόνια είναι ο πρωταγωνιστής στην αγορά της παγκόσμιας ενέργειας, είτε αναφερόμαστε στο ίδιο το προϊόν είτε στα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα με αυτό ως υποκείμενο τίτλο, ίσο με το 50% του συνόλου (OPEC, 2011). Η τιμή του πολύ συχνά υπόκειται σε μεγάλες διακυμάνσεις λόγω της εξάρτησης του από την αγορά συναλλάγματος. Μέχρι το 2030 και παρά την πτώση της ζήτησης και της παραγωγής θα παραμείνει σταθερά πρώτο σε ζήτηση μεταξύ των πρώτων υλών στον τομέα ενέργειας καθιστώντας μια επένδυση σε πετρέλαιο πάντα επίκαιρη (BP Energy Outlook, 2011).

Ωστόσο με το πέρασμα του χρόνου τα κοιτάσματα πετρελαίου στερεύουν και δύσκολα εμφανίζονται νέες πηγές και οι πετρελαϊκές εταιρίες στρέφονται σε νέες πηγές ενέργειας όπως το φυσικό αέριο που ολοένα και αυξάνει τα ποσοστά του στην αγορά ενέργειας.

3.2 Η παγκόσμια προσφορά πετρελαίου

Η παγκόσμια προσφορά πετρελαίου παρουσίασε μια ελάχιστη αύξηση κατά 06% το 2013 σε σχέση με το 2012 και έφτασε τα 86.808.000 βαρέλια την ημέρα με τις χώρες εκτός ΟΟΣΑ να έχουν μερίδιο ίσο με 77% (bp statistical review of world energy, 2014). Την τελευταία δεκαετία παρατηρείται μια συνεχής μικρή αύξηση από χρόνο σε χρόνο. Τα αίτια αυτής της αύξησης είναι η μεγάλη ζήτηση από τις αναδυόμενες αγορές και οι συμφέρουσες τιμές που προέκυψαν. Η τιμή για το Brent ήταν 108,66 \$ ανά βαρέλι το 2013 μειωμένο κατά 3,01 \$ από τα επίπεδα του 2012. Το WTI έκανε μια μεγάλη έκπτωση (10,61 \$ ανά βαρέλι) λόγω της μεγάλης αύξησης της παραγωγής των ΗΠΑ η οποία ήταν και η μεγαλύτερη στο κόσμο για το 2013(1.100.000 βαρέλια ανά ημέρα). Οι ΗΠΑ που αντιπροσωπεύουν το 96% παραγωγής των χωρών εκτός OPEC μαζί με τις αυξήσεις του Καναδά(+210000) και της Ρωσίας (+150000), αντισταθμίζουν τις μειώσεις που είχαν σε σχέση με τα περσινά επίπεδα η Συρία (-120.000 β/η), το Ηνωμένο Βασίλειο, η Νορβηγία (-80.000 β/η) και η Αυστραλία (-70.000 β/η). Στις χώρες του OPEC η παραγωγή μειώθηκε κατά 600000 β/η σε σχέση με τα περσινά επίπεδα.

Αυτή η μείωση ήταν η πρώτη από το 2009 και μετά. Παρακάτω ακολουθεί πίνακας με την παγκόσμια παραγωγή πετρελαίου:

Πίνακας 3.1

Παραγωγή πετρελαίου σε χιλιάδες βαρέλια ανά ημέρα

Περιοχές	Παραγωγή 2013	Αλλαγή (σε σχέση με το 2012)	Μερίδιο (επί του συνόλου)
Βόρεια Αμερική	16826	8.7 %	18,9%
Υπόλοιπη Αμερική	7293	0,2 %	9,1%
Ευρώπη	17281	0,3 %	20,3%
Μέση Ανατολή	28358	-0,7 %	32,2%
Αφρική	8818	-5,7%	10,1%
Ασία-Ειρηνικός	8232	-1,7%	9,5%
Σύνολο	86808	0,6 %	100%
ΟΟΣΑ	20523	5,6%	23.0%
Εκτός ΟΟΣΑ	66285	-0,8%	77.0%

Πηγή: BP statistical review of world energy, 2014

3.3 Η παγκόσμια κατανάλωση πετρελαίου

Η παγκόσμια κατανάλωση πετρελαίου σημείωσε αύξηση 1,4% σε σχέση με πέρυσι (η οποία ήταν μεγαλύτερη από το μέσο όρο), με τις χώρες που ανήκουν στον ΟΟΣΑ να σημειώνουν μια μικρή πτώση της τάξεως του 0,4% στην κατανάλωση τους, η οποία εξισορροπήθηκε με την αύξηση 3,1% στην κατανάλωση των χωρών του ΟΟΣΑ. Οι χώρες εκτός ΟΟΣΑ αποτελούν την πλειονότητα (51%) στην παγκόσμια κατανάλωση πετρελαίου και σε αυτές οφείλεται αυτή η μεγάλη αύξηση. Οι ΗΠΑ και η Κίνα έχουν τα μεγαλύτερα μερίδια στη κατανάλωση πετρελαίου με μερίδιο 19,9 και 12,1 αντίστοιχα. Ακολουθεί πίνακας με αναλυτικά στοιχεία για την παγκόσμια κατανάλωση:

Πίνακας 3.2
Παγκόσμια κατανάλωση πετρελαίου

Περιοχές	Κατανάλωση 2013	Αλλαγή (σε σχέση με το 2012)	Μερίδιο (επί του συνόλου)
Βόρεια Αμερική	23292	1,3%	24,5%
Υπόλοιπη Αμερική	6775	4,4%	7,4%
Ευρώπη	18645	-0,4%	21%
Μέση Ανατολή	8526	2,2%	9,2%
Αφρική	3624	3,2%	4,1%
Ασία-Ειρηνικός	30470	1,5%	33,8%
Σύνολο	91331	1,4%	100,0%
ΟΟΣΑ	45558	-0,4%	49,2%
Εκτός ΟΟΣΑ	45773	3,1%	50,8%

Πηγή: BP statistical review of world energy,2014

Παρατηρούμε ότι η κατανάλωση υπερτερούσε σε σχέση με την παραγωγή για το 2013 με 4523000 εκ. περισσότερα βαρέλια να καταναλώθηκαν από όσα παράχθηκαν ανά ημέρα. Αυτό οφείλεται στην μεγάλη πίεση για πετρέλαιο και γενικότερα για ενέργεια από της αναδυόμενες αγορές και στην παράλληλη μείωση της παραγωγής από ορισμένες χώρες.

3.4 Η τιμή του πετρελαίου

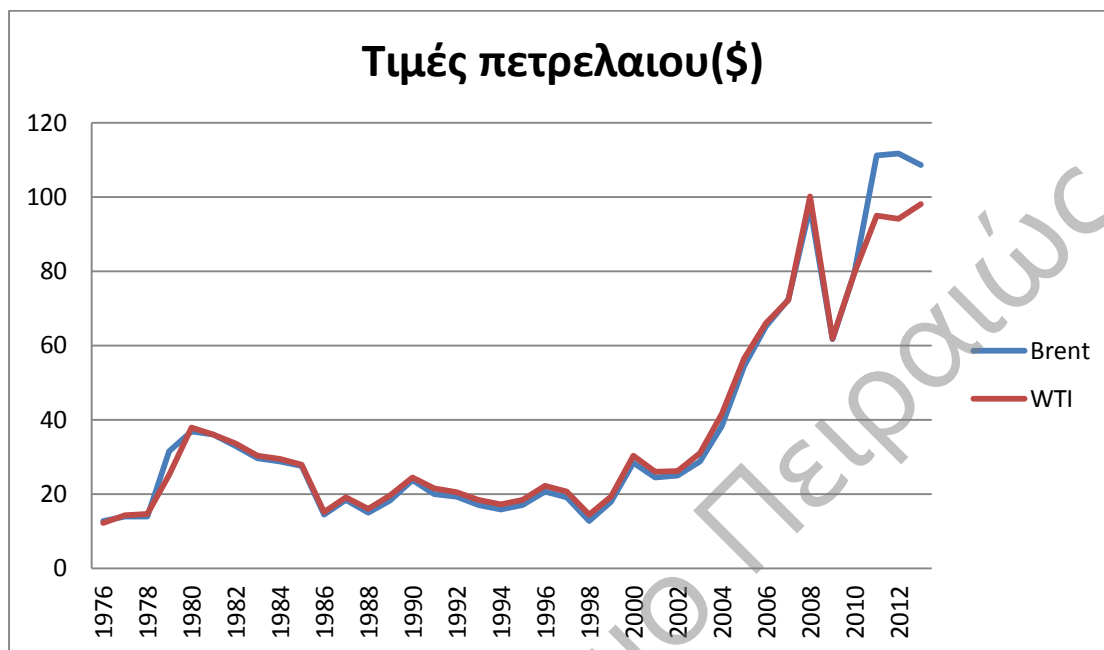
3.4.1 Η πορεία των τιμών πετρελαίου

Η ζήτηση για ενέργεια αυξάνεται όταν οι τιμές είναι χαμηλές και υπάρχει πλεόνασμα ενέργειας. Όσο όμως αυξάνεται, οι τιμές οδηγούνται σε υψηλότερα επίπεδα και η διόγκωση της ζήτησης μετριάζεται για να ακολουθήσει μείωση των τιμών και κάμψη της παραγωγής.

Ένας άλλος παράγοντας που επηρεάζει τις τιμές είναι και οι γεωπολιτικές συνθήκες. Το 1979 με την Ιρανική επανάσταση οι τιμές αυξήθηκαν, όπως και τα ίδιο συνέβη και το 2011 με την Αραβική Άνοιξη όπου είχαμε αύξηση των τιμών έως και 39,9% όσον αφορά το Brent και 19,6% για το WTI σε σχέση με το προηγούμενο έτος(Bloomberg). Παρατηρούμε λοιπόν ότι το πετρέλαιο είναι ένα προϊόν με ιστορικά μεγάλες αποδόσεις όσο και διακυμάνσεις. Το πετρέλαιο πολλές φορές δέχεται ισχυρές πιέσεις ως προς την τιμή του από τις επικρατούσες συναλλαγματικές ισοτιμίες. Αυτό οφείλεται στον τεράστιο όγκο της συνολικής προσφοράς

που γίνεται αντικείμενο διεθνούς εμπορίου. Ακολουθεί το Διάγραμμα 3.1 με την εξέλιξη των τιμών από το 1976 έως το 2013 σε δολάρια(για το Brent και WTI):

Διάγραμμα 3.1
Η εξέλιξη των τιμών 1976 – 2013 (\$)

Πηγή: BP statistical review of world energy,2014

Παρατηρούμε ότι το 1979 και το 2011 οι τιμές του πετρελαίου ανέβηκαν πάρα πολύ για τους λόγους που αναφέραμε πιο πάνω. Είναι αξιοσημείωτο ότι 1976 το βαρέλι στοίχιζε περίπου 12 δολάρια και σήμερα στοιχίζει πάνω από 100 δολάρια.

3.4.2 Λόγοι αύξησης και μείωσης της τιμής του πετρελαίου

Το πετρέλαιο είναι ένα προϊόν στρατηγικής σημασίας που παρουσιάζει διακυμάνσεις στην προσφορά και στη ζήτηση, όπως και στις τιμές του που επιδρούν θετικά και αρνητικά στην τιμή του.

Λόγοι αύξησης της τιμής πετρελαίου είναι:

- Οι λανθασμένες εσωτερικές οικονομικές πολιτικές μπορεί να οδηγήσουν σε αύξηση της τιμής του

- Οι κακές καιρικές συνθήκες(καταιγίδες, τυφώνες) και τα διάφορα ατυχήματα(εκρήξεις, διαρροή αγωγών) που μπορούν να συμβούν στις πετρελαϊκές εγκαταστάσεις
- Μέσω της παγκόσμιας ανάπτυξης πραγματοποιούνται νέες επενδύσεις και αυτό έχει ως αποτέλεσμα αύξηση της παραγωγής και αύξηση του εισοδήματος που δίνει την ευκαιρία στις πετρελαϊκές εταιρίες να αυξήσουν τις τιμές
- Ψυχολογικοί παράγοντες όπως ο φόβος για τρομοκρατική επίθεση , ο φόβος για υπερβολική ζήτηση του πετρελαίου λόγω της παγκόσμιας ανάπτυξης
- Η μείωση της παραγωγής πετρελαίου από τις χώρες παραγωγής του (Ιράν, Ιράκ, Σαουδική Αραβία, Ρωσία, Νιγηρία κτλ) λόγω έλλειψης κοιτασμάτων
- Κερδοσκοπικοί λόγοι από μεγάλους επενδυτές ή από κεφάλαια αντιστάθμισης κινδύνου (hedge funds)
- Οι πόλεμοι και οι πολιτικές αναταραχές των παραγωγής πετρελαίου
- Η πτώση του δολαρίου από τη στιγμή που το πετρέλαιο αποτιμάται σε δολάρια.
- Ο υψηλός πληθωρισμός, ο οποίος προέρχεται από αυξημένη ζήτηση λόγω οικονομικής ανάπτυξης έχει ως συνέπεια τις υψηλές τιμές στο πετρέλαιο. Η υψηλή τιμή του πετρελαίου έχει ως αποτέλεσμα νέες πληθωριστικές τάσεις.
- Οι τεχνολογική πρόοδος στην εξόρυξη του πετρελαίου οδηγεί σε αύξηση της τιμής του

Λόγοι μείωσης της τιμής του πετρελαίου είναι:

- Η άνοδος των επιτοκίων από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ή την Κεντρική Τράπεζα της Αμερικής ως αναπτυξιακό μέτρο, επιφέρει οικονομική ύφεση και μείωση της πετρελαίου
- Η οικονομική αβεβαιότητα που προέρχεται από την οικονομική ύφεση μειώνει τις προσδοκίες για αύξηση της ζήτησης του πετρελαίου
- Η αύξηση της παραγωγής του πετρελαίου όσον αφορά την προσφορά
- Η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών ενέργειας προκαλεί ανταγωνισμό στην αγορά και οδηγεί σε μείωση τιμών. Το φυσικό αέριο είναι ο σημαντικότερος ανταγωνιστής του πετρελαίου. Επίσης οι διάφορες μορφές παραγωγής εναλλακτικής ενέργειας(αιολικά πάρκα, Φωτοβολταϊκά κτλ) παίζουν σημαντικό ρόλο

- Η αύξηση των ΞΑΕ στο χώρο της διύλισης πετρελαίου στις χώρες της Ν. Αμερικής, του Ιράκ, του Ιράν θα αυξήσουν την παραγωγή πετρελαίου με αποτέλεσμα την πτώση των τιμών
- Η μείωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης και της συνολικής ζήτησης
- Η αύξηση αποταμίευσης
- Η μείωση του διεθνούς εμπορίου

3.5 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΖΗΤΗΣΗΣ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ

Η εξέλιξη της ζήτησης πετρελαιοειδών είναι ο συνδυασμός ενός πλήθους οικονομικών και άλλων παραγόντων, όπως το διαθέσιμο εισόδημα, οι σχετικές τιμές, η διάθρωση της οικονομίας, η διαθέσιμη τεχνολογία και ο τρόπος ζωής. Οι παράγοντες αυτοί επηρεάζουν την τελική κατανάλωση πετρελαιοειδών των τομέων της οικονομίας με διαφορετικό τρόπο, αλλά όπως έχει διαπιστωθεί σε πολλές έρευνες η ζήτηση ενέργειας είναι μια θετική συνάρτηση του εισοδήματος ή του κατά κεφαλήν εισοδήματος και αρνητική συνάρτηση των σχετικών τιμών ενέργειας. (Α. ΜΠΙΤΖΕΝΗΣ, 2009)

Εξέλιξη τιμών πετρελαιοειδών

Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) και οι τιμές των προϊόντων πετρελαίου αποτελούν σημαντικό προσδιοριστικό παράγοντα για την εξέλιξη της ζήτησης πετρελαίου, τόσο σε βραχυχρόνιο όσο και σε μακροχρόνιο επίπεδο.

Η εξέλιξη του ΑΕΠ (σε σταθερές τιμές του έτους 1995) κινήθηκε με εντονότατους μέσους ετήσιους ρυθμούς αύξησης της τάξεως του 4% την περίοδο 1979-2005.

Σχετικά με τις τιμές των προϊόντων πετρελαίου, σύμφωνα με στοιχεία της μελέτης ‘ Ο κλάδος της εμπορίας πετρελαιοειδών στην Ελλάδα, IOBE, Αθήνα 2007’, την περίοδο 1998 - 2005 ο δείκτης χονδρικής των πετρελαϊκών προϊόντων αυξήθηκε, καταγράφοντας συνολική μεταβολή ίση με 101,4%, η οποία οφείλεται κυρίως στην άνοδο τιμών διύλισης. Ο δείκτης λιανικής των πετρελαϊκών προϊόντων το ίδιο χρονικό διάστημα παρουσίασε συνολική μεταβολή ίση με 53,1%.

Συνήθως στις τιμές των πετρελαϊκών προϊόντων υποβάλλονται υψηλοί φόροι και δασμοί. Το ποσοστό φόρου για τη βιομηχανία στο πετρέλαιο εσωτερικής προσέγγισε κατά μέσο όρο

το 40% την περίοδο 1988-2005 σύμφωνα με τον IOBE, ενώ για τα νοικοκυριά (πετρέλαιο θέρμανσης), το ποσοστό κινήθηκε κατά μέσο όρο περίπου στο 48% της συνολικής τιμής.

Σύγκριση τιμών ενέργειας

Το κυριότερο υποκατάστατο των πετρελαϊκών προϊόντων είναι το φυσικό αέριο, το οποίο επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την κατανάλωση βιομηχανικού diesel, πετρελαίου θέρμανσης και υγραερίου.

Η υποκατάσταση του πετρελαίου θέρμανσης από Φυσικό Αέριο είναι βραδεία, γιατί προϋποθέτει τη δημιουργία υποδομής δικτύου φυσικού αερίου μέσα στα αστικά κέντρα και σε πυκνοκατοικημένες περιοχές. Παρόλα αυτά γίνονται έντονες προσπάθειες τα τελευταία χρόνια να αναπτυχθεί το δίκτυο του φυσικού αερίου σε όλη την Ελλάδα. Η Αττική έχει καλυφθεί στη πλειοψηφία της και ήδη πραγματοποιούνται μεγάλα έργα δικτύου φυσικού αερίου στην υπόλοιπη Ελλάδα.

Σύμφωνα με στοιχεία του IOBE, κατά την περίοδο 1997-2005 η τιμή του φυσικού αερίου υπήρξε κατά μέσο όρο 6% με 54% χαμηλότερη από την τιμή του βιομηχανικού diesel. Επίσης, κατά την ίδια περίοδο, η τιμή του φυσικού αερίου υπήρξε κατά μέσο όρο 30% και 36% χαμηλότερη από την τιμή του πετρελαίου θέρμανσης και της ηλεκτρικής ενέργειας.

Από τα άλλα πετρελαϊκά προϊόντα, οι βενζίνη έχει αρχίσει να επηρεάζεται από την άδεια κυκλοφορίας αυτοκινήτων με πετρέλαιο στην ελληνική αγορά αλλά και των οικολογικών ηλεκτροκίνητων αυτοκινήτων σε παγκόσμιο επίπεδο τα οποία είναι πολύ φθηνότερα όσον αφορά την κατανάλωση. Τέλος, το πετρέλαιο κίνησης έχει επηρεαστεί από την αντικατάσταση πολλών ντιζελοκίνητων λεωφορείων από αυτά που λειτουργούν με φυσικό αέριο.

Αριθμός οχημάτων

Η κατανάλωση βενζίνης και πετρελαίου κίνησης συνδέεται άμεσα με τον αριθμό οχημάτων που κυκλοφορούν.

Στην Ελλάδα ο αριθμός των κυκλοφορούντων βενζινοκίνητων οχημάτων αυξήθηκε από 2.596.536 το 1994 σε 4.492.057 το 2003 παρουσιάζοντας αύξηση 73%. Επίσης, η κατανάλωση πετρελαίου κίνησης από 1.977.576 MT το 1994 αυξήθηκε σε 2.593.688 MT το 2003 παρουσιάζοντας αύξηση του 31,5%. Κατά την ίδια περίοδο ο αριθμός ντιζελοκίνητων αυτοκινήτων αυξήθηκε από 211.682 σε 294.420, δηλαδή κατά 39,09% (IOBE, 2007)

Αριθμός νοικοκυριών και πληθυσμός

Η ζήτηση πετρελαίου θέρμανσης υπόκειται σε εποχιακές εναλλαγές, με αύξηση της κατανάλωσης τους χειμερινούς μήνες και μείωση τους θερινούς. Πέραν όμως της εποχικότητας, το πετρέλαιο θέρμανσης εξαρτάται και από παράγοντες όπως η μεταβολή του αριθμού των νοικοκυριών ή η μεταβολή του πληθυσμού. Στην Ελλάδα η κατανάλωση πετρελαίου θέρμανσης, παρουσίασε αύξηση από 2.065 MT το 1994 σε 4.248 το 2003, δηλαδή αύξηση της τάξεως του 105% υποδεικνύοντας ότι η μεταβολή της κατά κεφαλήν κατανάλωσης, από 231 σε 453 λίτρα/άτομο συμβαδίζει με την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και αυτό γιατί ο πληθυσμός αυξήθηκε μόνο κατά 5,7% στο διάστημα 1994-2003 (IOBE, 2007).

Επίδραση τεχνολογικών αλλαγών

Βάσει των νέων Ευρωπαϊκών οδηγιών και διεθνών περιβαλλοντικών προτύπων, οι αυξημένες ανάγκες για λευκά πετρελαϊκά προϊόντα (χαμηλές συγκέντρωσης βαρέων μετάλλων και θείου) έχουν συμβάλει στην αύξηση της παραγωγής από τα διυλιστήρια αυτών

Καιρικές συνθήκες

Τα καιρικά φαινόμενα επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό τη ζήτηση πετρελαιοειδών και κυρίως πετρελαίου θέρμανσης, το οποίο υπόκειται σε έντονη εποχικότητα το πρώτο και τελευταίο τρίμηνο του κάθε έτους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ

4.1 Ιστορική αναδρομή

1955-70

Το 1955 με απόφαση της ελληνικής κυβέρνησης υπογράφει σύμβαση κατασκευής του πρώτου διυλιστηρίου στην Ελλάδα, τα Ελληνικά Διυλιστήρια Ασπροπύργου(ΕΛΔΑ) στον Ασπρόπυργο Αττικής. Το διυλιστήριο άρχισε να λειτουργεί το 1958. Το 1966, ο ελληνικής καταγωγής Tom Pappas εγκαινιάζει το διυλιστήριο της ESSO Pappas στη δυτικής Θεσσαλονίκη.

1971-80

Ιδρύεται η Δημόσια Επιχείρηση Πετρελαίου Α.Ε (ΔΕΠ) και εξαγοράζεται από το ελληνικό δημόσιο η ΕΛΔΑ. Το δημόσιο έχει τον πλήρη έλεγχο της διύλισης, της διάθεσης και της εμπορίας διυλισμένων προϊόντων.

Ο όμιλος Ιωάννη Λάτση εγκαινιάζει το διυλιστήριο της ΠΕΤΡΟΛΑ ΕΛΛΑΣ στην Ελευσίνα.

1981-90

Το δημόσιο εξαγοράζει τον όμιλο εταιριών ESSO το οποίο μετονομάζεται σε ΕΚΟ. Ιδρύεται η ΔΕΠ-ΕΚΥ για την άσκηση των δικαιωμάτων του δημοσίου στην έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων.

Ιδρύεται η Δημόσια Επιχείρηση Παροχής Αερίου Α.Ε. (ΔΕΠΑ). Η ΔΕΠ αναλαμβάνει για λογαριασμό του ελληνικού δημοσίου τη διύλιση και διάθεση των διυλισμένων προϊόντων στην εσωτερική αγορά και αποκτά τις μετοχές της ΕΛ.ΔΑ και της ΔΕ.ΠΑ. Η ΕΛ.ΔΑ ιδρύει την εταιρία μελετών ΑΣΠΡΟΦΟΣ, αρχικά μαζί με την Foster Wheeler Italiana Srl και την εμπορική εταιρία ΕΛΔΑ-Ε. Η εμπορική ΕΚΟ ιδρύει συμμετοχικά την ΕΚΟΤΑ-ΚΩ.

1991-1997

Απελευθερώνεται η αγορά πετρελαίου και η ΔΕΠ αναλαμβάνει τη διύλιση και διάθεση προϊόντων για δικό της λογαριασμό μέσω των διυλιστηρίων ΕΛΔΑ και ΕΚΟ.

Η ΔΕΠ αποκτά τις μετοχές του ομίλου ΕΚΟ. Η εμπορική ΕΚΟ ιδρύει συμμετοχικά την ΕΚΟ GEORGIA και την ΕΚΟΛΙΝΑ.

Η ΕΛΔΑ αναπτύσσεται στην εσωτερική αγορά.

ΔΕΠ και ΕΛΔΑ συμμετέχουν στην ίδρυση της VPI, βιομηχανία παραγωγής ρητίνης πολυαιθυλενίου στο Βόλο.

Η ΔΕΠ-ΕΚΥ προχωρά σε εκχωρήσεις στη Δυτική Ελλάδα με συμμετοχή της στις κοινοπραξίες έρευνας TRITON και ENTERPRISE.

1998-08

Συγχώνευση των θυγατρικών του ομίλου ΔΕΠ και μετονομασία σε ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ(ΕΛΠΑ).

Εισαγωγή στα χρηματιστήρια Αθηνών και Λονδίνου.

Τα επόμενα χρόνια ο όμιλος ΕΛΠΕ ιδρύει ή συμμετέχει σε θυγατρικές εταιρίες όπως η ΕΛΠΕΤ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΑΕ, μέσω της οποίας αποκτά το διυλιστήριο ΟΚΤΑ στα Σκόπια, η ΕΛΠΕ ΠΟΣΕΙΔΩΝ Ν.Ε, η GLOBAL Albania, η HELLENIC PETROLEUM CYPRUS, η ΕΚΟ Serbia AD, η Jugopetrol AD Kotor και η ΕΚΟ Bulgaria, για την επέκταση των εμπορικών δραστηριοτήτων του ομίλου σε Αλβανία, Κύπρο, Σερβία, Μαυροβούνιο και Βουλγαρία αντίστοιχα.

Το ελληνικό δημόσιο διαθέτει με δημόσια εγγραφή δεύτερο πακέτο μετοχών της ΕΛΠΑ. Η εταιρία ΠΕΤΡΟΛΑ ΕΛΛΑΣ ΑΕΒΕ συγχωνεύεται στην ΕΛΠΑ, μέσω της οποίας ο όμιλος αποκτά το διυλιστήριο της Ελευσίνας.

Τα επόμενα χρόνια ακολουθούν κι άλλες συστάσεις θυγατρικών, όπως η ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΑΕ, με σκοπό της δραστηροποίηση του ομίλου στον τομέα παραγωγής και εμπορίας ηλεκτρικής ενέργειας, μέσω κατασκευής στη Θεσσαλονίκη.

Επίσης, αναπτύσσεται κοινοπραξία της ΕΛΠΑ Α.Ε. (20%) με τις εταιρίες WOODSIDE ENERGY της Αυστραλίας (45%) και REPSOL YPF της Ισπανίας (35%), για έρευνα και παραγωγή υδρογονανθράκων σε περιοχές της Λιβύης.

Σημαντικό βήμα στη ενίσχυση του ομίλου στον τομέα της παραγωγής και εμπορίας ηλεκτρικής ενέργειας, αποτελεί η συνεργασία με την ιταλική EDISON Spa, με την οποία συστήνεται η κοινοπραξία ELPEDISON.

Στον τομέα έρευνας και παραγωγής υδρογονανθράκων υπογράφονται δύο συμβάσεις παραχωρήσεων στις περιοχές West Obayed και Mesaha στην Αίγυπτο.

Πραγματοποιείται σημαντική εμπορική συμφωνία μεταξύ της ΕΛΠΑ Α.Ε. και της INDEOS CHLORVINYLLIS, μια από τις μεγαλύτερες εταιρίες παραγωγής χλωρίου-

αλκαλικών στην Ευρώπη, για την διανομή ρητινών στην Ελλάδα. Επίσης, μεταβιβάζονται τα δικαιώματα έρευνας και παραγωγής υδρογονανθράκων στη Λιβύη στον Γάλλο-Βελγικό ενεργειακό όμιλο GDF Suez.

Πραγματοποιείται η εξαγορά του 100% της Opet Aygaz Bulgaria EAD στη Βουλγαρία, ενισχύοντας έτσι το χαρτοφυλάκιο του ομίλου στη Ν.Α Ευρώπη

2009-2013

Με στόχο την ενδυνάμωση της θέσης του ομίλου στην εγχώρια αγορά πετρελαιοειδών και την περαιτέρω ανάπτυξη της λιανικής εμπορίας, η BP Hellas μεταβιβάζει τα εμπορικά της δικαιώματα στην Ελλάδα στα ΕΛΠΕ, συμπεριλαμβανομένου του δικτύου πρατηρίων καυσίμων, αποθηκευτικών χώρων, καθώς και εμπορικών και βιομηχανικών πελατών.

Ολοκληρώνονται οι εργασίες ανέγερσης νέων μονάδων στο διυλιστήριο Θεσσαλονίκης. Με στόχο τη διασπορά τεχνικών και επενδυτικών κινδύνων αποφασίζεται η πώληση μέρους των δικαιωμάτων έρευνας και παραγωγής υδρογονανθράκων στην περιοχή West Obayed στη δυτική έρημο της Αιγύπτου, στην εταιρία VEGAS OIL& GAS S.A. Σκοπός της κοινοπραξίας (VEGAS 70% -ΕΛΠΕ 30%) είναι η συνέχιση των ερευνητικών εργασιών στην περιοχή. Τίθεται σε εμπορική λειτουργία και δεύτερη μονάδα ηλεκτροπαραγωγής (CCGT) στη Θίεβη της Βοιωτίας από την ELPEDILSON ENERΓΕΙΑΚΗ. Η υλοποίηση αυτής της επένδυσης, ενισχύει σημαντικά το σύστημα της Νοτίου Ελλάδος με αξιόπιστη και περιβαλλοντικά φιλική ηλεκτρική ενέργεια.

Ο όμιλος στο πλαίσιο αναδιάρθρωσης της στρατηγικής του, αποχωρεί από την αγορά της Γεωργίας, με την πώληση του συνόλου συμμετοχής του στην HELLENIC PETROLEUM Georgia Ltd.

Ολοκληρώνεται η μεγαλύτερη ιδιωτική βιομηχανική επένδυση στην Ελλάδα, που αφορά στο εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση του διυλιστηρίου Ελευσίνας. Μετά την επιτυχή έναρξη της εμπορικής του λειτουργίας, το νέο διυλιστήριο υποστηρίζει ουσιαστικά την κερδοφορία του Ομίλου, ενώ παράλληλα προσφέρει πολλαπλά οφέλη για το περιβάλλον, την απασχόληση και την εθνική οικονομία.

Ολοκληρώνεται με επιτυχία η πρώτη έκδοση ευρωομολόγου στην ιστορία του ομίλου, ύψους 500 εκ. ευρώ, επιβεβαιώνοντας την εμπιστοσύνη των διεθνών κεφαλαιαγορών στις προοπτικές και τη στρατηγική του.

Σήμερα αποτελούν την μεγαλύτερη βιομηχανική και εμπορική εταιρία στη Ελλάδα με ηγετική θέση στο τομέα της ενέργειας και στη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Σημαντικός παράγοντας στην επιτυχία αυτή ήταν η σταδιακή μετεξέλιξη της από πετρελαϊκή σε ενεργειακή δύναμη, η οποία συνοδεύεται από διεθνείς δραστηριότητες, επεκτάσεις και συμμαχίες, αλλά και από ένα αναπτυξιακό πρόγραμμα με επιλεγμένες κερδοφόρες επενδύσεις σε νέους τομείς.

Οι τομείς στους οποίους δραστηριοποιείται σήμερα είναι:

- Εφοδιασμός, διύλιση και εμπορία πετρελαιοειδών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό
- Λιανική εμπορία πετρελαιοειδών, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό
- Παραγωγή και χημικών/πετροχημικών
- Έρευνα και παραγωγή υδρογονανθράκων
- Παραγωγή και εμπορία ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου
- Παραγωγή και εμπορία ανανεώσιμων πηγών ενέργειας
- Παροχή μελετών και τεχνικών υπηρεσιών για τεχνικά έργα που σχετίζονται με τον τομέα των υδρογονανθράκων
- Συμμετοχή στη μεταφορά αργού πετρελαίου και προϊόντων (αγωγοί, θαλάσσιες μεταφορές)

Οι επιχειρηματικές αρχές και αξίες του ομίλου είναι:

- Προτεραιότητα στην ασφάλεια
- Προσφορά αξίας στο πελάτη
- Υπευθυνότητα προς την κοινωνία και το περιβάλλον
- Σεβασμός στους συναδέλφους και τους συνεργάτες
- Επένδυση στη βιώσιμη ανάπτυξη
- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας
- Υψηλό πρότυπο εταιρικής διακυβέρνησης
- Αξία στους μετόχους και συνεχή βελτίωση των αποτελεσμάτων των χρηματοροών

4.2 Οι δραστηριότητες των ΕΛΠΕ

Διύλιση

Ο τομέας της διύλισης αποτελεί τη κύρια δραστηριότητα των ΕΛΠΕ, ο οποίος απορροφά το μεγαλύτερο ποσοστό του ενεργητικού και των επενδύσεων της εταιρίας και είναι ο πιο κερδοφόρος τομέας της. Στην Ελλάδα τα ΕΛΠΕ διαθέτουν και λειτουργούν τρία διυλιστήρια, στον Ασπρόπυργο, στην Ελευσίνα στη Θεσσαλονίκη με ετήσια ονομαστική δυναμικότητα 7,5 εκ. τόνους, 5 εκ. τόνους και 4,5 εκ τόνους αργού αντίστοιχα. Ο όμιλος διαθέτει τρία από τα τέσσερα διυλιστήρια που λειτουργούν στην Ελλάδα, κατέχοντας περίπου το 65% της συνολικής διυλιστικής δυναμικότητας της χώρας. Από το 1999, τα ΕΛΠΕ μέσω της συνδεδεμένης εταιρίας ΕΛΠΕΤ-ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ, κατέχουν πλειοψηφικό πακέτο στην ΟΚΤΑ AD SKOPJE, η οποία λειτουργεί το μοναδικό Διυλιστήριο στην Π.Γ.Δ.Μ. Η δυναμικότητα του διυλιστηρίου της ΟΚΤΑ είναι 2,5 εκ. τόνοι, που υπερκαλύπτει τις ανάγκες της τοπικής αγοράς και παρέχει ακόμα και δυνατότητες εξαγωγών.

Λιανική εμπορία πετρελαιοειδών

Τα ΕΛΠΕ, εκτός από τις πωλήσεις από τα διυλιστήρια προς στις εμπορικές εταιρίες, δραστηριοποιείται και στη λιανική εμπορία πετρελαιοειδών στην Ελλάδα μέσω των θυγατρικών εταιριών ΕΚΟ Α.Ε.Β.Ε και η ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΑΥΣΙΜΑ (ΕΚ). Η δεύτερη είναι εξαγορά της BP από την ΕΛΠΕ που έγινε το 2009. Ο όμιλος έχει το δικαίωμα χρήσης του σήματος της BP στην εγχώρια αγορά. Διαθέτει ένα δίκτυο με πάνω από 1800 πρατήρια, 15 εγκαταστάσεις αποθήκευσης και διανομής καυσίμων, 22 σταθμούς ανεφοδιασμού αεροσκαφών στα κυριότερα αεροδρόμια της χώρας, 2 εμφιαλωτήρια υγραερίου στο Βορρά και το νότο και μια μονάδα παραγωγής και συσκευασίας λιπαντικών. Αυτός ο μεγάλος αριθμός πρατηρίων και λοιπών εγκαταστάσεων είναι αποτέλεσμα της εξαγοράς και ενοποίησης μια σειράς εταιριών που δραστηριοποιούνταν στην αγορά τα τελευταία 10 χρόνια. Αυτό το δίκτυο που διαθέτει δίνει τη δυνατότητα στα ΕΛΠΕ να έχει σημαντική παρουσία στην ηπειρωτική χώρα όσο και στη λιανική αγορά των ελληνικών νήσων καθώς και σε διάφορες εγκαταστάσεις αεροδρομίων.

Όσον αφορά τη διεθνή αγορά στην λιανική εμπορία πετρελαιοειδών, ο όμιλος δραστηριοποιείται δυναμικά στην Νοτιοανατολική Ευρώπη. Στο εξωτερικό, το δίκτυο λιανικής απαριθμεί συνολικά 279 πρατήρια. Ο όμιλος σκοπεύει τα επόμενα χρόνια όχι μόνο να διατηρήσει αυτόν τον αριθμό αλλά και να τον αυξήσει, ώστε να αναπτύξει την ισχυρή θέση του στην Κύπρο και το Μαυροβούνιο καθώς και επεκτείνει την παρουσία τους στις αναπτυσσόμενες αγορές της Σερβίας και της Βουλγαρίας.

Στην Κύπρο ο όμιλος απαριθμεί ένα δίκτυο 83 πρατηρίων υγρών καυσίμων , με το εμπορικό σήμα της ΕΚΟ, έχοντας σημαντικό μερίδιο αγοράς στον τομέα της χονδρικής, της αεροπορίας και της ναυτιλίας. Διαθέτει επίσης στην Λάρνακα εγκατάσταση για την αποθήκευση και διακίνηση των προϊόντων της.

Στο Μαυροβούνιο, η θυγατρική του ομίλου Jug petrol A.D Koror (JPK) κατέχει και λειτουργεί 41 πρατήρια υγρών καυσίμων, κατέχοντας σημαντικό μερίδιο της τοπικής αγοράς. Η JPK είναι επίσης και ο κύριος προμηθευτής προϊόντων πετρελαίου χονδρικής στο Μαυροβούνιο. Διαχειρίζεται τη μοναδική εγκατάσταση αποθήκευσης πετρελαίου στη χώρα. Στην ΠΓΔΜ η θυγατρική του ομίλου ΟΚΤΑ έχει σημαντική θέση στην χονδρική αγορά της χώρας και διαθέτει ένα δίκτυο 29 πρατηρίων με το σήμα ΟΚΤΑ.

Στην Βουλγαρία και την Σερβία απαριθμεί 82 και 50 πρατήρια αντίστοιχα καθώς και σημαντικό μερίδιο της αγοράς. Επιπλέον, αξιοποιώντας τις δυνατότητες εξαγωγών του κλάδου διύλισης, η ΕΚΟ BULGARIA έχει αναπτυχθεί σημαντικά στην χονδρική εμπορία.

Περιοχές που δραστηριοποιούνται τα ΕΛΠΕ στο εξωτερικό

ΠΕΤΡΟΧΗΜΙΚΑ/ΧΗΜΙΚΑ

Είναι ο μοναδικός παραγωγός πετροχημικών προϊόντων στην Ελλάδα, με μερίδιο αγοράς που υπερβαίνει το 50%. Η παραγωγή πετροχημικών προϊόντων είναι καθιερωμένη με το κλάδο της διύλισης. Οι δραστηριότητες των πετροχημικών επικεντρώνονται κυρίως σε περαιτέρω επεξεργασία προϊόντων των διυλιστηρίων, όπως προπυλένιο, φιλμ πολυπροπυλενίου, διαλύτες και ανόργανα, καθώς και εμπορία στην εσωτερική αγορά και σε επιλεγμένες αγορές της Μεσογείου. Η πρώτη ύλη που χρησιμοποιείται στη παραγωγή πολυπροπυλενίου είναι το προπυλένιο, το οποίο παράγεται στο διυλιστήριο Ασπροπύργου και μεταφέρεται στη Θεσσαλονίκη, καλύπτοντας περίπου το 70% των αναγκών του εκεί συγκροτήματος για πρώτη ύλη.

Η 100% θυγατρική της ΕΛΠΕ ΒΤΙΑΞΟΝ ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ ΑΕΒΕ, είναι ο μοναδικός παραγωγός φιλμ πολυπροπυλενίου που χρησιμοποιείται κυρίως στην βιομηχανία συσκευασίας και πωλείται στην Ελλάδα και στην αγορά της Μεσογείου.

ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ

Το 2012 τα ΕΛΠΕ κινήθηκαν προς την Αίγυπτο, μέσω συμμετοχής σε διεθνείς κοινοπραξίες στις περιοχές West Obayed και Mesaha (Αίγυπτος) αλλά και στην Ελλάδα με την συμμετοχή στον διαγωνισμό ανοιχτής πρόσκλησης του Ελληνικού Δημοσίου για περιοχές της Δυτικής Ελλάδας. Το 2010 τα ΕΛΠΕ μεταβίβασαν το 70% των δικαιωμάτων έρευνας και παραγωγής της περιοχής W. Obayed στην εταιρεία VEGAS West Obayed Limited, η οποία ανέλαβε και την διαχείριση της κοινοπραξίας σύμφωνα με τη σχετική Σύμβαση Συνδιαχείρισης. Αυτή η κίνηση έγινε για να μειωθούν οι δαπάνες ενώ παράλληλα διατηρήθηκε η συμμετοχή της εταιρίας. Η κοινοπραξία το 2012 συνέχισε τις ερευνητικές εργασίες εκπληρώνοντας τις συμβατικές της υποχρεώσεις σύμφωνα με την Σύμβαση Παραχώρησης και προχώρησε στην κατάρτιση μελετών και την εκτέλεση δύο γεωτρήσεων. Στην περιοχή Mesaha συνεχίστηκαν οι ερευνητικές δραστηριότητες με την αξιολόγηση των γεωφυσικών ερευνών (μαγνητικά, βαρυτομετρικά, σεισμικά) και αποφασίστηκε η διενέργεια της πρώτης ερευνητικής γεώτρησης, η οποία ξεκίνησε το Νοέμβριο 2012.

Στις 27 /1/2012 το ελληνικό δημόσιο ανακοίνωσε διαγωνισμό ανοιχτής πρόσκλησης για την υποβολή προσφοράς απόκτησης δικαιωμάτων Έρευνας και Παραγωγής για τρεις περιοχές στην Δυτική Ελλάδα (Ιωάννινα, Δυτικός Πατραϊκός κόλπος και Κατάκολο). Τα ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ συνέστησαν κοινοπραξία με τις εταιρίες Edison International και

Melrose Resources (που αργότερα συγχωνεύθηκε από την Petroceltic International), προκειμένου να μελετήσουν από κοινού τις τρεις περιοχές για να εξετάσουν το ενδεχόμενο υποβολής προσφοράς στο διαγωνισμό. Οι τρεις εταιρείες συμμετέχουν στην κοινοπραξία με ένα τρίτο η κάθε μία και τα ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ ενεργούν ως Διαχειριστής (operator). Τα ΕΛΠΕ παρακολουθούν συνεχώς τις εξελίξεις πάνω στον τομέα της έρευνας και παραγωγής στην Ελλάδα και όχι μόνο και όπου το κρίνουν σκόπιμο εκφράζουν το ενδιαφέρον τους.

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ (ENGINEERING)

Η ΑΣΠΡΟΦΟΣ είναι θυγατρική του Ομίλου ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ και αποτελεί τη μεγαλύτερη ελληνική εταιρεία παροχής τεχνικών υπηρεσιών (engineering), καθώς και συμβουλευτικών υπηρεσιών στον τομέα της ενέργειας στη Ν.Α. Ευρώπη. Η ΑΣΠΡΟΦΟΣ υποστηρίζει ουσιαστικά το επενδυτικό πρόγραμμα του Ομίλου, παρέχοντας ευρύ φάσμα τεχνικών υπηρεσιών, υπηρεσιών διαχείρισης έργου, καθώς και σχετικών συμβουλευτικών υπηρεσιών. Η Εταιρεία πραγματοποιεί ετήσια έσοδα της τάξης των €15 εκατ., μεγάλο μέρος των οποίων αφορά σε υπηρεσίες που παρέχονται στον Όμιλο ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ και στον ΔΕΣΦΑ.

ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟ ΑΕΡΙΟ

Ο όμιλος ήταν ο πρώτος ανεξάρτητος παραγωγός ηλεκτρικής ενέργειας μετά την απελευθέρωση της συγκεκριμένης αγοράς. Το 2003 ίδρυσε την 100% θυγατρική ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΑΕ (T-POWER), μέσω της οποίας λειτούργησε το 2005 εργοστάσιο συνδυασμένου κύκλου φυσικού αερίου (CCGT), στις βιομηχανικές εγκαταστάσεις Θεσσαλονίκης.

Το 2008 η ΕΛΠΕ και η ιταλική Edilson, υπέγραψαν συμφωνία στρατηγικής σημασίας για την παραγωγή και εμπορία ηλεκτρικής ενέργειας που έλαβε τη μορφή της κοινοπραξίας ELPEDILSON, στην οποία ανήκουν η ELPEDILSON POWER, πρώην ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ και η ELPEDILSON TRADING. Η κοινοπραξία διαθέτει δύο εργοστάσια CCGT με συνολική εγκαταστημένη ισχύ 810 MW, ένα εργοστάσιο ισχύος 390 MW στη Θεσσαλονίκη και ένα εργοστάσιο στη Θίβη.

ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ (Α.Π.Ε.)

Η ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ Α.Ε. (ΕΛ.ΠΕ. Ανανεώσιμες) ιδρύθηκε το 2006 και είναι 100% θυγατρική εταιρεία του Ομίλου ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ. Σκοπός της εταιρείας είναι η παραγωγή, διάθεση και εμπορία ενεργειακών προϊόντων, που θα προέρχονται από την εκμετάλλευση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, καθώς και η μελέτη, εμπορία εξοπλισμού, κατασκευή και εγκατάσταση συστημάτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (αιολικών, φωτοβολταϊκών, βιομάζας κτλ.). Στόχος της εταιρείας αποτελεί η ανάπτυξη σημαντικού χαρτοφυλακίου μονάδων ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ μέχρι το 2015, ώστε να συμβάλει στην εξισορρόπηση του ισοζυγίου εκπομπών αερίου του θερμοκηπίου, με μείωση του αποτυπώματος άνθρακα του Ομίλου ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ τουλάχιστον κατά 250.000 τόνους ετησίως. Η ΕΛ.ΠΕ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ σε συνεργασία με την ΛΑΡΚΟ ετοιμάζει ένα χαρτοφυλάκιο φωτοβολταϊκών, καθώς και αιολικά και υβριδικά έργα.

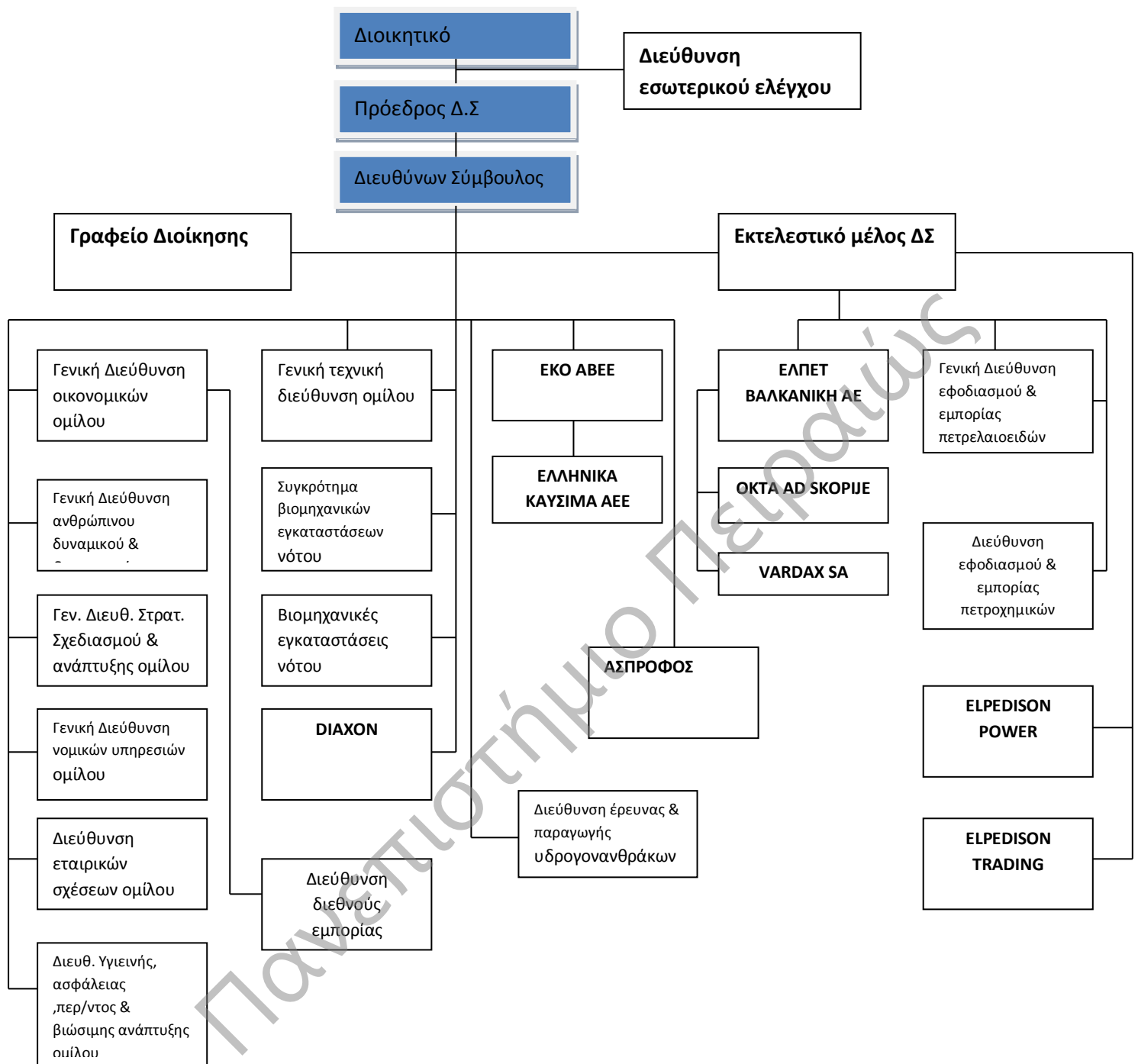
ΔΙΚΤΥΑ ΑΓΩΓΩΝ - ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Ο όμιλος συμμετέχει και στην ανάπτυξη διασυνοριακών αγωγών φυσικού αερίου στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Οι θαλάσσιες μεταφορές επιτυγχάνονται με δύο ιδιόκτητα δεξαμενόπλοια: Το υγραεριοφόρο «ΜΕΛΙΝΑ», το οποίο μεταφέρει προπυλένιο και LPG και το «ΕΙΡΗΝΗ», διπλού τοιχώματος και πυθμένα, για τη μεταφορά λευκών προϊόντων και VGO.

4.3 Διοικητική δομή ομίλου

Η μητρική εταιρία ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ Α.Ε είναι άμεσα ή έμμεσα ο μοναδικός ή ο πλειοψηφιών μέτοχος των θυγατρικών και συνδεδεμένων εταιριών, όσον αφορά τη διοίκηση. Κάθε εταιρία έχει το δικό της διοικητικό συμβούλιο και σχήμα διοίκησης, όμως τα επενδυτικά προγράμματα, η χρηματοοικονομική διαχείριση και οι ετήσιοι εμποτεύονται από τη μητρική εταιρία.

Στο παρακάτω σχήμα ακολουθεί η διοικητική δομή των ΕΛΠΕ:

4.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Τα ελληνικά πετρέλαια είναι η μεγαλύτερη και ισχυρότερη εταιρία στην Ελλάδα και μια από τις μεγαλύτερες εταιρίες στα Βαλκάνια στον τομέα της ενέργειας. Σύμφωνα με το περιοδικό Fortune που παρουσίασε τις 100 μεγαλύτερες εταιρίες στην Ελλάδα βάσει του κύκλου εργασιών τους για το 2012, τα ΕΛΠΕ είναι η πρώτη εταιρία στη λίστα αυτή. Ακολουθεί ο σχετικός πίνακας:

Πίνακας 4.1

Οι μεγαλύτερες εταιρίες στην Ελλάδα

Θέση	Εταιρεία	Έσοδα (δισεκατ. ευρώ)	Κέρδη
1	ΕΛΠΕ	10.468,87	114,50
2	ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ	9.681,88	103,10
2	COCA COLA HBC	7.044,70	258,60
3	ΔΕΗ	5.985,22	95,40
4	ΟΤΕ	4.680,30	609,30
5	ΟΠΑΠ	3.971,63	638,23
6	ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	3.560,22	-1.985,94

Πηγή: www.fortunegreece.com

Ακολουθεί το Διάγραμμα 4.1 με τις πωλήσεις του ομίλου των ΕΛΠΕ:

Διάγραμμα 4.1

Πωλήσεις Ομίλου σε χιλιάδες ευρώ

Πηγή: οικονομικές εκθέσεις ΕΛΠΕ, επιμέλεια Γ. Καμπάνης

Βλέπουμε ότι τα ΕΛΠΕ σαν όμιλος έχουν μια συνεχή ανοδική πορεία στις πωλήσεις. Είναι εντυπωσιακό ότι από το 2004 μέχρι το 2008 έχουν υπερδιπλασιάσει τις πωλήσεις τους, όμως την περίοδο 2008-2009 έχουν μια τεράστια πτώση των 3 δις. ευρώ λόγω της οικονομικής κρίσης. Από εκεί και έπειτα συνεχίζουν να έχουν ανοδική τάση στις πωλήσεις με εξαίρεση το 2013 όπου είχαν μια μικρή πτώση στις πωλήσεις εξαιτίας της μείωσης της ζήτησης του πετρελαίου λόγω της υψηλής τιμολόγηση του και του γενικότερου δυσμενούς περιβάλλοντος που επικρατεί στο κλάδο.

Στον παρακάτω πίνακα που ακολουθεί θα δούμε τα κύρια αποτελέσματα χρήσης του ομίλου των τελευταίων 3 ετών:

Πίνακας 4.2

Αποτελέσματα χρήσης ΕΛΠΕ

Εκατ. Ευρώ	2011	2012	2013
Πωλήσεις	9.308	10.469	9.674
Συγκρίσιμα κέρδη	363	444	178
EBITDA			
Καθαρά Κέρδη	114	86	-269
Συγκρίσιμα	137	232	-117
Καθαρά Κέρδη			

Πηγή: www.helpe.gr

Το 2013 τα ΕΛΠΕ αντεπεξήλθαν με επιτυχία στις ιδιαίτερες προκλήσεις που παρουσιάστηκαν στο ευρύτερο περιβάλλον λόγω του συνδυασμού της δύσκολης κατάστασης της Ελληνικής οικονομίας με την παράλληλη επιδείνωση του περιβάλλοντος για το Ευρωπαϊκό κλάδο διύλισης.

Το 2013 για την Ελλάδα ήταν χρόνος καμπίς, καθώς το ΑΕΠ συνέχισε να μειώνεται για έκτη συνεχόμενη χρονιά, αλλά με μικρότερους ρυθμούς από τα προηγούμενα χρόνια. Το σημαντικότερο στοιχείο για την ελληνική οικονομία είναι τα πρώτα σημάδια οικονομικής σταθερότητας που παρουσιάστηκαν μετά την επίτευξη διπλού πλεονάσματος, τόσο σε πρωτογενές δημοσιονομικό επίπεδο, όσο και στο ισοζύγιο των τρεχουσών συναλλαγών.

Όμως, λόγω των αρνητικών εξελίξεων των προηγούμενων χρόνων στο ελληνικό χρηματοπιστωτικό τομέα και το κόστους χρηματοδότησης που διατηρήθηκε σε υψηλά επίπεδα, οι συνθήκες ρευστότητας παρέμειναν δυσμενείς.

Επομένως, είναι απαραίτητη η διαδικασία μετασχηματισμού της παραγωγικής βάσης της Ελληνικής οικονομίας με έμφαση στην ανταγωνιστικότητα, την προστιθέμενη αξία και τις εξαγωγές, προκειμένου να επανέλθει η χώρα σε βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη.

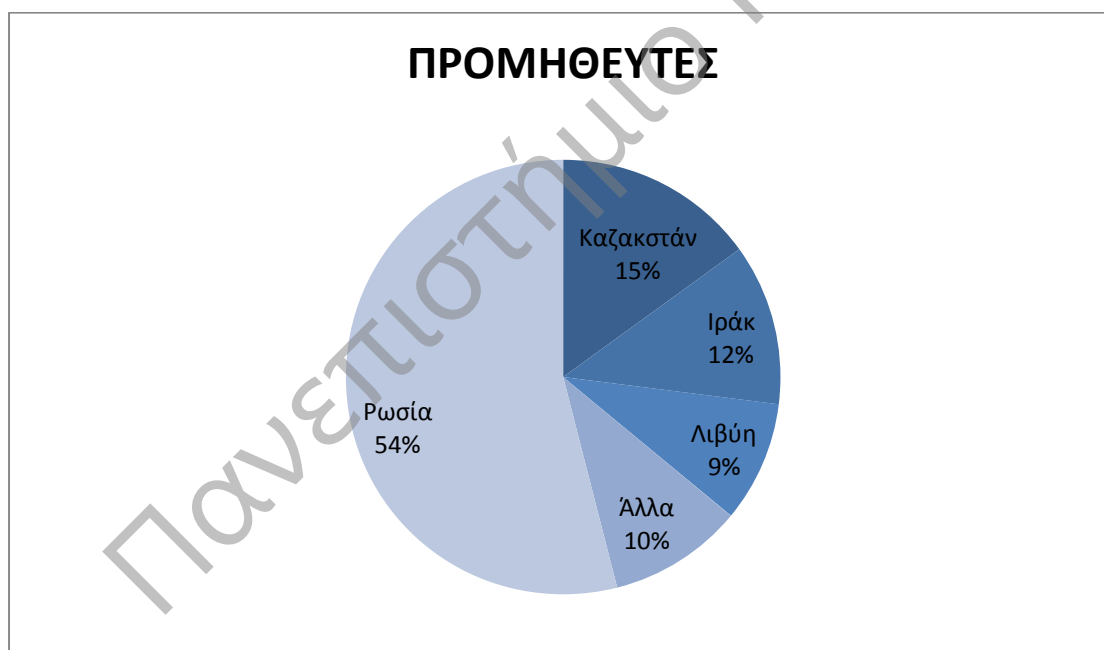
Το 2013 η κατανάλωση καυσίμων στη Ελλάδα μειώθηκε σημαντικά λόγω της κατάρρευσης στη ζήτηση πετρελαίου θέρμανσης. Αυτό είχε αντίκτυπο και στις πωλήσεις του ομίλου όπου μειώθηκαν σε σχέση με το 2012 κατά 7,59% . Την περίοδο 2009-2013,

σημειώθηκε συνολική υποχώρηση της τάξεως του 40% στη ζήτηση καυσίμων εσωτερικής αγοράς.

Δυσμενές είναι το κλίμα και για τα Ευρωπαϊκά διυλιστήρια που δραστηριοποιούνται στην περιοχή της Μεσογείου. Αυτό οφείλεται στις κυρώσεις στις εισαγωγές πετρελαίου από το Ιράν, καθώς και των πολιτικών αναταραχών στο Ιράκ και τη Λιβύη, όπου επηρέασαν αρνητικά την παραγωγή και τις εξαγωγές από τις συγκεκριμένες χώρες. Πτώση σημείωσαν επίσης και οι εξαγωγές ρωσικού αργού πετρελαίου προς την Ευρώπη που κινήθηκαν προς την Κίνα και την Άπω Ανατολή. Όλα αυτά είχαν ως συνέπεια την αύξηση τους κόστους προμήθειας πρώτων υλών για τα διυλιστήρια πετρελαίου της Μεσογείου, που σε συνδυασμό με την μειωμένη ζήτηση για προϊόντα στις χώρες της Νότιας Ευρώπης και τη παράλληλη αύξηση εισαγωγών έτοιμων προϊόντων (κυρίως Diesel) από την Β. Αμερική και την Μέση Ανατολή, είχαν σαν αποτέλεσμα τη συμπίεση των περιθωρίων διύλισης.

Διάγραμμα 4.2

Προέλευση προμηθειών αργού πετρελαίου των ΕΛΠΕ

πηγή: ετήσιος απολογισμός ΕΛΠΕ, 2013

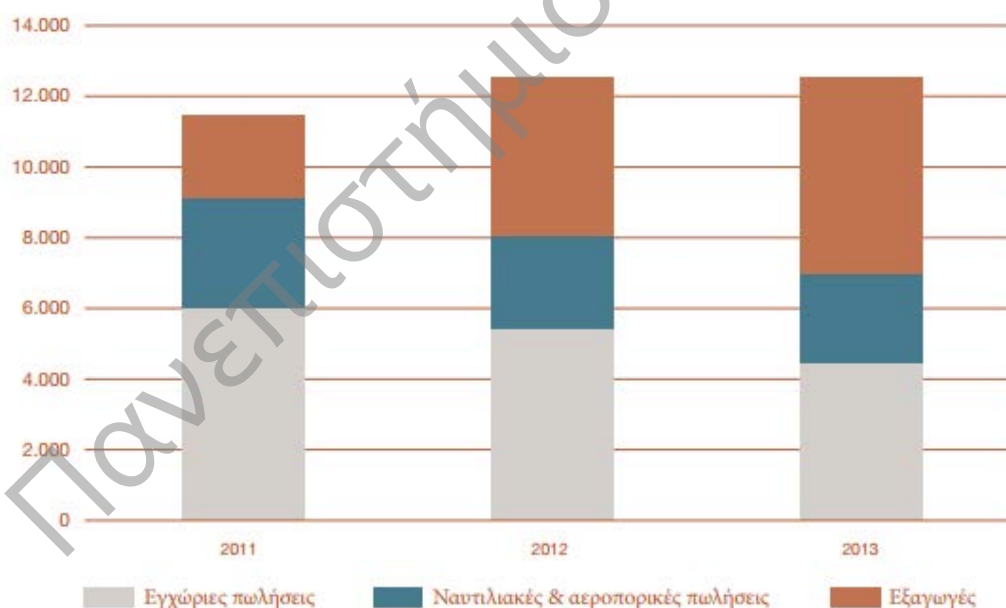
Βλέπουμε ότι τα ΕΛΠΕ προσάρμοσαν αναλόγως το μίγμα εφοδιασμού τους με τις διεθνείς εξελίξεις στον τομέα με ενίσχυση στη Ρωσία(54%).

Τα οικονομικά αποτελέσματα των ΕΛΠΕ για το 2013 δεν επηρεάστηκαν μόνο από τους παράγοντες που αναφέραμε πιο πάνω, αλλά και από τη διαδικασία αριστοποίησης λειτουργίας του διυλιστηρίου της Ελευσίνας το Α εξάμηνο μετά το ξεκίνημα του νέου και σύγχρονου αυτού διυλιστηρίου στα τέλη του 2012, οδηγώντας τα συγκρίσιμα κέρδη EBITDA το Ομίλου στα 178 εκ. ευρώ και τα συγκρίσιμα καθαρά αποτελέσματα σε ζημιές 117 εκ. ευρώ.

Παρά τη βελτίωση της λειτουργικής απόδοσης των διυλιστηρίων του ομίλου και ειδικότερα αυτού της Ελευσίνας, η επίδοση του κλάδου της διύλισης, εφοδιασμού και εμπορίας των ΕΛΠΕ επηρεάστηκε από το εξωγενές δυσμενές περιβάλλον που επικρατεί στην Ευρωπαϊκή διύλιση.

Η συνολική παραγωγή μεσαίων κλασμάτων ανήλθε στα 6,2 εκ. τόνους, καθιστώντας τα ΕΛΠΕ τον σημαντικότερο εξαγωγέα ντίζελ στη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Το 2013 οι εξαγωγές του ομίλου ξεπέρασαν το 45% των συνολικών πωλήσεων του.

Διάγραμμα 4.3
Πωλήσεις ανά αγορά

πηγή: ετήσιος απολογισμός ΕΛΠΕ, 2013

Όπως φαίνεται από το σχήμα τα ΕΛΠΕ σε αντίθεση με τις εγχώριες πωλήσεις που μειώθηκαν σε σχέση με το 2012, κατάφερε να αυξήσει τις εξαγωγικές του δραστηριότητες με αποτέλεσμα οι εξαγωγές να αυξηθούν κατά 23%. Σημαντικό ρόλο σε αυτό, έπαιξε το

εκσυγχρονισμένο διυλιστήριο της Ελευσίνας που οδήγησε στη σημαντική αύξηση των εξαγωγών ντίζελ, που μαζί με τη βενζίνη αποτελούν τα κύρια προϊόντα που εξάγει ο όμιλος.

Ο κλάδος εγχώριας εμπορίας ολοκλήρωσε το πρόγραμμα αναδιάρθρωσης του μοντέλου λειτουργίας του με σημαντικές μειώσεις στο λειτουργικό κόστος. Παρόλα αυτά οι τομείς λιανικής εμπορίας και καυσίμων βιομηχανίας βελτίωσαν αισθητά τις λειτουργικές τους επιδόσεις. Επιπλέον, μέσω της αύξησης του τουρισμού που είχε η Ελλάδα το 2013, ο κλάδος αεροπορικών καυσίμων αύξησε τις πωλήσεις του. Συνολικά τα κέρδη της EBTIDA της εγχώριας εμπορίας διπλασιάστηκαν σε σχέση με το 2012, στα 25 εκ. ευρώ.

Ιδιαίτερα ικανοποιητική ήταν και η συνεισφορά του κλάδου διεθνούς εμπορίας του ομίλου, με τα συγκρίσιμα κέρδη της EBTIDA να φτάνουν στα 44 εκ. ευρώ, αυξημένα κατά 8% σε σχέση με το 2012 με όλες τις θυγατρικές του εξωτερικού να παρουσιάζουν θετικά αποτελέσματα και βελτιωμένα μερίδια αγοράς.

Ο κλάδος των πετροχημικών ήταν, επίσης κερδοφόρος, με τα συγκρίσιμα κέρδη της να φτάνουν στα 57 εκ. ευρώ, αυξημένα κατά 23% σε σχέση με το 2012. Η αύξηση αυτή οφείλεται στη διατήρηση των περιθωρίων πολυπροπυλενίου σε υψηλά επίπεδα και στην περεταίρω αριστοποίηση και εκμετάλλευση της καθετοποιημένης παραγωγής προπυλενίου στις βιομηχανικές εγκαταστάσεις Ασπροπύργου και Θεσσαλονίκης.

Η συνεισφορά της ΔΕΠΑ(εμπορία και διάθεση φυσικού αερίου) στο αποτέλεσμα του ομίλου ανήλθε στα 60 εκ. ευρώ, ελαφρά μειωμένη σε σχέση με το 2012 λόγω της χαμηλότερης ζήτησης φυσικού αερίου στην αγορά. Η συνεισφορά της ELPEDILSON(ηλεκτροπαραγωγή) στα κέρδη του ομίλου παρέμεινε στα ίδια επίπεδα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το 2013 τα ΕΛΠΕ προχώρησαν στην πώληση της μη στρατηγικής τους συμμετοχής στο ΔΕΣΦΑ αντί 212 εκ. ευρώ, προκειμένου να επιταχύνουν τη διαδικασία απομόχλευσης.

Το 2013 που ήταν ένα ιδιαίτερα δυσμενές περιβάλλον ρευστότητας, τα ΕΛΠΑ κατάφεραν να ολοκληρώσουν με επιτυχία την αναχρηματοδότηση πιστωτικών γραμμών συνολικού ύψους 1.2 δις ευρώ. Το Μάιο του 2013, τα ΕΛΠΑ εξέδωσαν το πρώτο ευρωμόλογο στην ιστορία τους, ύψους 500 εκ. ευρώ που αποτέλεσε και την πρώτη συναλλαγή χωρίς πιστοληπτική διαβάθμιση ελληνικής εταιρίας στις διεθνείς κεφαλαιαγορές μετά την οικονομική κρίση.

Την πενταετία 2007-2012, ο όμιλος ολοκλήρωσε το, άνω των 2 δις. ευρώ αναπτυξιακό του πρόγραμμα. Παράλληλα ο όμιλος στράφηκε στην πλήρη εκμετάλλευση της αναβαθμισμένης

παραγωγικής τους βάσης και των συνεργιών μεταξύ των σύγχρονων διυλιστηρίων, των δυνατοτήτων περεταίρω ανάπτυξης διεθνούς εμπορικής δραστηριότητας στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, καθώς και την επιτάχυνση των προγραμμάτων αύξησης της ανταγωνιστικότητάς του. Έχοντας υλοποιήσει κατά τη διάρκεια της τελευταίας πενταετίας ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα μετασχηματισμού με προγράμματα βελτίωσης της απόδοσης των δραστηριοτήτων του(βελτιστοποίηση λειτουργίας διυλιστηρίων, ανταγωνιστικότητας εγχώριας και διεθνούς εμπορίας, αριστοποίηση προμηθειών, αναδιοργανώσεις και περιορισμός λειτουργικού κόστους) με συνολικό ετήσιο όφελος άνω των 270 εκ. ευρώ σε σχέση με το 2008, ο νέος στόχος για οφέλη από τις ενέργειες μετασχηματισμού αυξήθηκε κατά 130 εκ. ευρώ, με ορίζοντα υλοποίησης το 2014-2015.

Για το πρώτο τρίμηνο του 2014 ο κύκλος εργασιών του ομίλου ήταν 2.076.423 χιλ. ευρώ μειωμένος κατά 7,36% σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του 2013. Αυτό οφείλεται στο δυσμενές επιχειρηματικό περιβάλλον που επικρατεί στην Ελλάδα αλλά και στον Ευρωπαϊκό κλάδο διύλισης.

4.5 Δομή της αγοράς πετρελαίου στην Ελλάδα

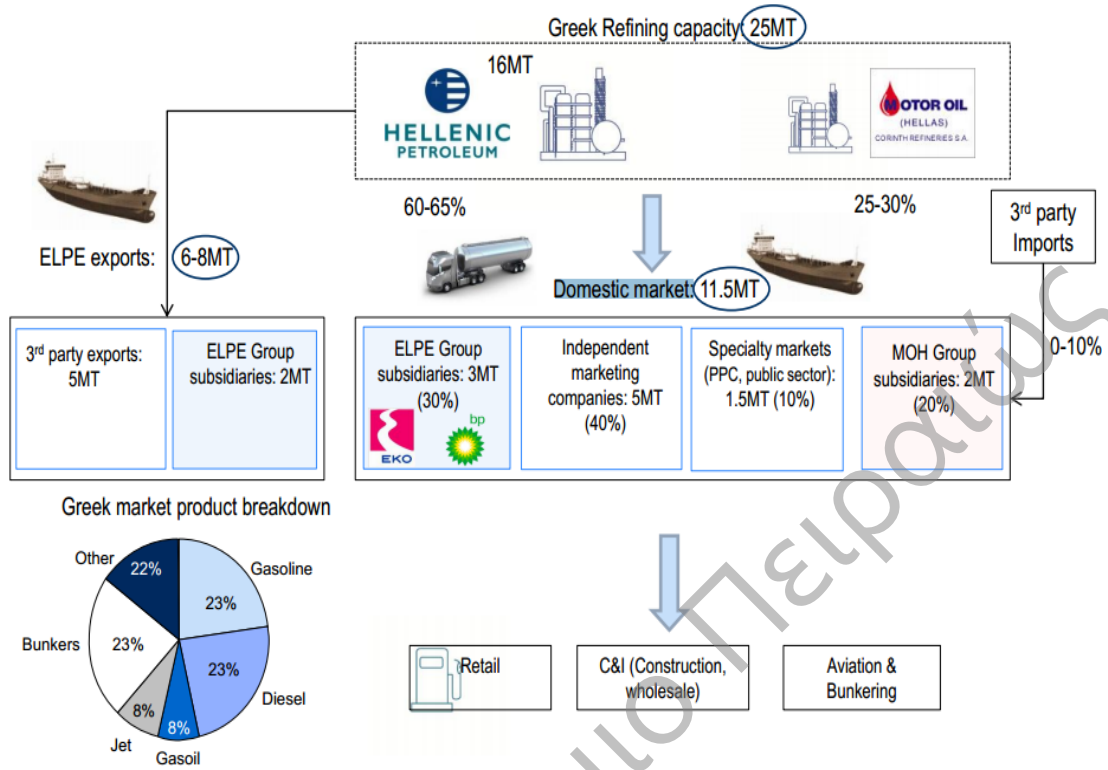
Στην αγορά διύλισης της Ελλάδος δραστηριοποιούνται δύο εταιρίες διύλισης τα ΕΛΠΕ και η ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ, στις οποίες ανήκουν τα τέσσερα διυλιστήρια που δραστηριοποιούνται στη χώρα. Τα τρία ανήκουν στα ΕΛΠΕ και το ένα στη ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ που βρίσκεται στην Κόρινθο. Τα ΕΛΠΕ επικρατούν στην αγορά διύλισης, καθώς το μερίδιο αγοράς συνήθως κυμαίνεται πάνω από το 60%. Όπως φαίνεται στον κλάδο υπάρχουν συνθήκες δυοπωλίου με σημαντικά εμπόδια εισόδου νέων επιχειρήσεων λόγω του υψηλού μη ανακτήσιμου κόστους.

Στην αγορά της χονδρικής μέχρι το 2012 δραστηριοποιούνταν 20 εταιρίες εμπορίας, εκ των οποίων οι περισσότερες είναι θυγατρικές των διυλιστηρίων. Η αγορά χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερο βαθμό συγκέντρωσης, με τις δυο μεγάλες εταιρίες(ΕΛΠΕ, ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ) να κατέχουν πάνω από το 50% της αγοράς, ειδικά μετά την εξαγορά των πρατηρίων που είχαν στην Ελλάδα η BP και η Shell από τα ΕΛΠΕ και την ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ αντίστοιχα. Αν και δεν υπάρχουν σαφή εμπόδια στην είσοδο νέων εταιριών, οι περιορισμοί πηγάζουν από τους κανόνες τήρησης αποθεμάτων ασφάλειας.

Ακολουθεί σχήμα με τα μερίδια της αγοράς:

Διάγραμμα 4.4

Μερίδια αγοράς πετρελαίου στην Ελλάδα

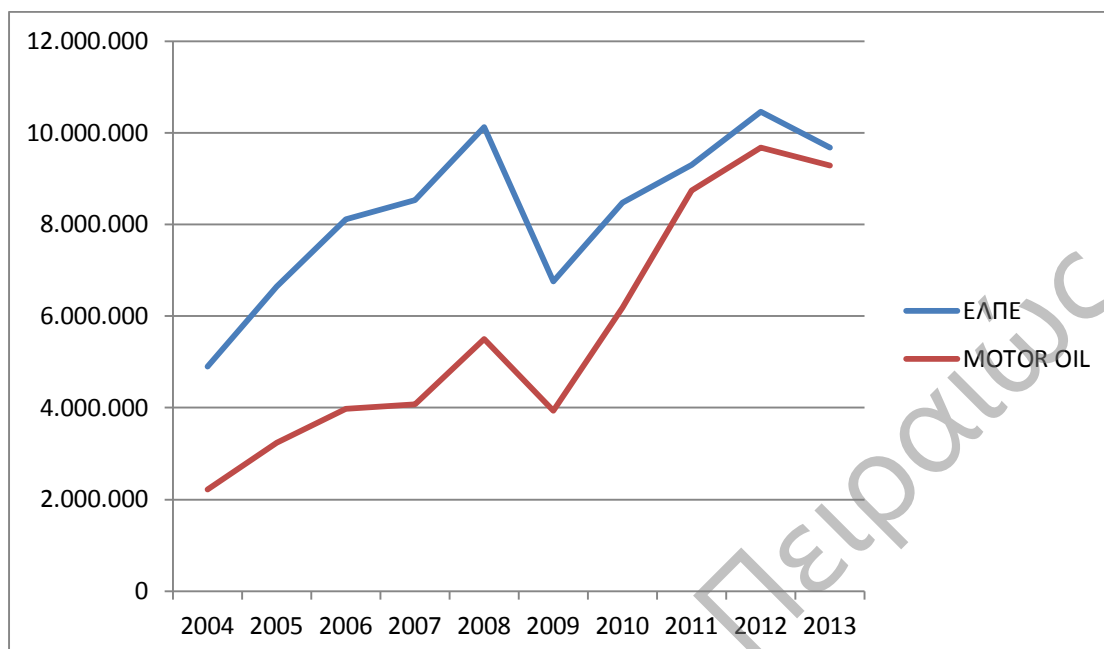

Πηγή: Credit update, 2014

Ακολουθεί το Διάγραμμα 4.5 με τους κύκλους εργασιών των ΕΛΠΕ και της ΜΡΤΟΡΟΙΛ:

Διάγραμμα 4.5

Κύκλος εργασιών (πωλήσεις) ΕΛΠΕ-MOTOR OIL(ποσά σε χιλιάδες ευρώ)

Πηγή: οικονομικές εκθέσεις ΕΛΠΕ και ΜΟΤΟΡΟΙΛ, επιμέλεια Γ. Καμπάνης

Όπως φαίνεται από το παραπάνω σχήμα τα ΕΛΠΕ υπερέχουν ξεκάθαρα της ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ την τελευταία δεκαετία λόγω του ότι τα ΕΛΠΕ είναι μια εταιρία μεγαλύτερης δυναμικότητας από την ΜΟΤΟΡΟΙΛ, με περισσότερα διυλιστήρια, μεγαλύτερο αριθμό πρατηρίων λιανικής πώλησης και για άλλους λόγους που αναφέραμε πιο πάνω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΟΚΤΑ AD SKOPJE

5.1 Η ΟΚΤΑ

Το διυλιστήριο της ΟΚΤΑ ιδρύθηκε το 1982 στα πλαίσια της πρώην Γιουγκοσλαβίας με σκοπό να τροφοδοτεί την γύρο περιοχή, που περιελάμβανε τη σημερινή ΠΓΔΜ, το Κοσσυφοπέδιο και την Νότια Σερβία στην περιοχή του Πρέσεβο. Η εταιρία που διαχειριζόταν το διυλιστήριο εκείνη την περίοδο ονομαζόταν ΟΚΤΑ CRUDE OIL REFINERY και είχε ως έδρα τα Σκόπια.

Τα ΕΛΠΑ μετά την ίδρυση της θυγατρικής τους ΕΛ.ΠΕ.Τ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΑΕ το 1999 με έδρα της εταιρίας το Δήμο Αμαρουσίου, το Ιούλιο του ίδιου έτους, η ΕΛΠΕΤ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ συνάπτει συμφωνία με την κυβέρνηση της ΠΓΔΜ, για την απόκτηση του 80% του διυλιστηρίου της χώρας ΟΚΤΑ AD SKOPJE το οποίο κατέχει μέχρι και σήμερα.

Η εταιρία(ΟΚΤΑ AD SKOPJE) διαθέτει διυλιστήριο δυναμικότητας 2,5 εκ. μετρικών τόνων ανά έτος. Τα κύρια προϊόντα που παράγει είναι υγραέριο, μολυβδωμένη και αμόλυβδη βενζίνη, καύσιμα αεροσκαφών, πετρέλαιο κίνησης και θέρμανσης και βαρύ καύσιμο (μαζούτ). Τα προϊόντα της καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος ζήτησης της εσωτερικής αγοράς και εξάγονται από την ίδια σημαντικές ποσότητες προϊόντων στο Κοσσυφοπέδιο.

Το διυλιστήριο προμηθεύεται αργό πετρέλαιο μέσω του πετρελαιοαγωγού Θεσσαλονίκης-Σκοπίων το οποίο τέθηκε σε λειτουργία τον Ιούλιο του 2002. Όταν η ζήτηση των προϊόντων δεν καλύπτεται από την παραγωγή του διυλιστηρίου της ΟΚΤΑ, γίνονται εισαγωγές από το διυλιστήριο της Θεσσαλονίκης.

Εκτός από το διυλιστήριο, η ΟΚΤΑ δραστηριοποιείται και στον τομέα της λιανικής εμπορίας με ένα δίκτυο 29 πρατήριων καυσίμων σε ολόκληρη τη επικράτεια της ΠΓΔΜ.

Δίκτυο πρατηρίων καυσίμων της ΟΚΤΑ στην Π.Γ.Δ.Μ

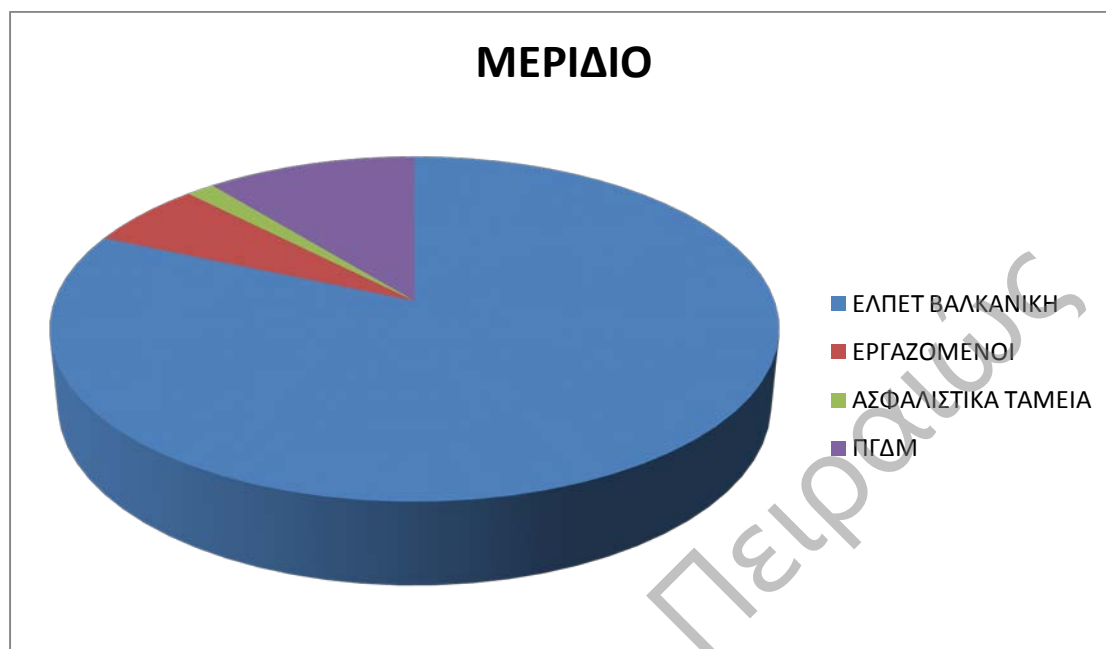

Η μετοχική σύνθεση της ΟΚΤΑ ΑΔ ΣΚΟΠЈΕ είναι:

- ΕΛΠΕΤ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΑΕ 81,5%
- Εργαζόμενοι εταιρίας 6,13%
- Ασφαλιστικά ταμεία εργαζομένων 1,46%
- Κυβέρνηση ΠΓΔΜ α) φορέας ιδιωτικοποίησης 8,35% β) συνταξιοδοτικό ταμείο 2,55%

Διάγραμμα 5.1

Μετοχική σύνθεση ΟΚΤΑ

Πηγή: www.elpet-balkaniki.gr

5.2 Οικονομικά στοιχεία της ΟΚΤΑ

Ακολουθεί διάγραμμα με τις πωλήσεις της ΟΚΤΑ τη τελευταία δεκαετία:

Διάγραμμα 5.2

Οι πωλήσεις της ΟΚΤΑ σε χιλιάδες δηνάρια(MKD) 2005-2013

Πηγή: οικονομικές εκθέσεις ΟΚΤΑ, επιμέλεια Γιώργος Καμπάνης

Παρατηρείται μια σταδιακή αύξηση των πωλήσεων από το 2005 έως το 2008 όπου κορυφώνεται λόγω της γενικότερης ανάπτυξης που υπήρχε στην περιοχή των Βαλκανίων που οφείλεται σε σημαντικό βαθμό στην αύξηση των ΑΞΕ . Τη περίοδο 2008-2009 βλέπουμε μια τεράστια πτώση των πωλήσεων που οφείλεται φυσικά στην παγκόσμια οικονομική κρίση. Αν και υπήρξε μια ανάκαμψη στις πωλήσεις από το 2009 έως το 2011 από εκεί και έπειτα βλέπουμε πάλι μια μεγάλη πτώση που οφείλεται κυρίως στο δυσμενές διεθνές περιβάλλον στο τομέα της διύλισης αλλά και στην απελευθέρωση των εισαγωγών από το 2011, οι οποίες αύξησαν τον ανταγωνισμό και δημιούργησαν ανταγωνιστικό μειονέκτημα στην εταιρία.

Παρατηρούμε ότι οι αυξομειώσεις στις πωλήσεις της ΟΚΤΑ συμβαδίζουν με αυτές του ομίλου(ΕΛΠΑ) τα περισσότερα έτη.

Ακολουθεί ο Πίνακας 5.1 με τα κέρδη και της πωλήσεις της ΟΚΤΑ σε μακεδονικά δηνάρια:

Πίνακας 5.1
Πωλήσεις και Κέρδη της ΟΚΤΑ Την περίοδο 2010-2013

Ποσά σε χιλιάδες MKD	2010	2011	2012	2013
Πωλήσεις	30.525.408	40.156.610	36.209.040	25.997.931
Κέρδη/Ζημίες	109.766	-68.806	-605.432	-150.078

Πηγή: οικονομική έκθεση ΟΚΤΑ,2013

Βλέπουμε ότι το 2013 αν και η ΟΚΤΑ είχε για τρίτη συνεχόμενη χρονιά ζημίες, η κατάσταση της είναι πολύ βελτιωμένη αφού τα κέρδη βελτιώθηκαν κατά 455.354 χιλιάδες δηνάρια (MKD) σε σχέση με το 2012. Η κατάσταση βελτιώθηκε σταδιακά με εμφανή σημάδια βελτίωσης το δεύτερο εξάμηνο του έτους.

Το 2013 η ΟΚΤΑ είχε αρκετά μεγάλο και σταθεροποιημένο μερίδιο στην εγχώρια αγορά. Στο Κοσσυφοπέδιο κατείχε το μεγαλύτερο μέρος της αγοράς και επιπλέον κατάφερε να αυξήσει σημαντικά την κερδοφορία των εξαγωγικών της δραστηριοτήτων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το 2013 τα λειτουργικά κέρδη βελτιώθηκαν κατά 387 χιλιάδες δηνάρια (MKD) σε σχέση με το 2012. Σημαντικό ρόλο σε αυτό έπαιξε η βελτίωση του κόστους παραγωγής και η μεταφορά των εργαζομένων. Βελτιώσεις στο λειτουργικό κεφάλαιο όπως η σωστή διαχείριση αποθεμάτων οδήγησαν στη βελτίωση των ταμειακών ροών.

Το 2013 η εταιρία ξεκίνησε με μια σημαντικές λειτουργικές και οργανωτικές αναδιαρθρώσεις. Πιο συγκεκριμένα, επανεξέτασε όλες τις εμπορικές της συμβάσεις και όπου τα έκρινε απαραίτητο καθιέρωσε νέες πιο ευέλικτες. Όσον αφορά την μεταφορά των εργαζομένων, η διοίκηση κατάφερε να ανακατανέμει το προσωπικό της εταιρίας και να τοποθετήσει τον κάθε εργαζόμενο στην κατάλληλη θέση ώστε να βελτιστοποιήσει την απόδοση του. Η διοίκηση κατάφερε να προσαρμόσει την οργανωτική της δομή στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς όπως δείχνουν τα αποτελέσματα.

Το περιβάλλον της αγοράς πετρελαίου ήταν πολυτάραχο το 2013. Αυτό δεν θα μπορούσε να αφήσει ανεπηρέαστη και την ΟΚΤΑ. Ακολουθούν οι τρεις παράγοντες που επηρέασαν σε μεγαλύτερο βαθμό την ΟΚΤΑ:

- 1) Ο πρώτος παράγοντας που επηρέασε περισσότερο τις δραστηριότητες της εταιρίας ήταν οι δυσμενείς συνθήκες που μάζιζαν την παγκόσμια αγορά διύλισης και ειδικότερα τα διυλιστήρια τύπου hydroskimming όπως είναι αυτό των Σκοπίων. Οι τιμές Brent φαίνεται να αντέχουν παρά το δυσμενές κλίμα και αυτό οφείλεται στην υψηλή ζήτηση που προέρχεται από τις αναπτυσσόμενες χώρες σε συνδυασμό με την σχετικά χαμηλή προσφορά στην περιοχή από τις χώρες που παράγουν αργό πετρέλαιο. Από την άλλη πλευρά, οι τιμές των προϊόντων διύλισης ήταν σχετικά χαμηλές, επηρεαζόμενες από την χαμηλή βιομηχανική ζήτηση στην Ευρώπη, την αυξημένη προσφορά από τα διυλιστήρια της Ρωσίας και τις περιοχές του αραβικού κόλπου, καθώς και κλείσιμο της αγοράς των ΗΠΑ στις εξαγωγές από την Ευρώπη. Το σχετικά παλιού τύπου διυλιστήριο της ΟΚΤΑ επιδείνωσε ακόμα περισσότερο την κατάσταση και αυτό οδήγησε στην αναστολή των εργασιών διύλισης τον Ιανουάριο του 2013.
- 2) Ο δεύτερος παράγοντας που επηρέασε αρνητικά την εταιρία στην εμπορική της απόδοση ήταν ο ανταγωνισμός από τις εισαγωγές. Οι εισαγωγές παραγώγων πετρελαίου απελευθερώθηκαν πλήρως το 2011. Πλέον είναι πολύ εύκολο, σύμφωνα με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, για μια εταιρία να λάβει άδεια για την εισαγωγή παραγώγων πετρελαίου, με ελάχιστες απαιτήσεις στην χωρητικότητα αποθεμάτων ασφάλειας και στους ελέγχους στην ποιότητα και την ποσότητα των εισαγωγών. Αυτή η κατάσταση οδήγησε σε έναν έντονο ανταγωνισμό στην τοπική αγορά και δημιούργησε ανταγωνιστικό μειονέκτημα στην ΟΚΤΑ, η οποία διατηρούσε ένα

αρκετά μεγάλο χώρο αποθήκευσης ώστε να μπορεί να ικανοποιεί τις ανάγκες των πελατών της και είναι σύμφωνη με τις διεθνείς προδιαγραφές.

- 3) Ο τρίτος παράγοντας ήταν η αύξηση του ανταγωνισμού στον τομέα της προμήθειας του Κοσσυφοπεδίου, που προερχόταν από την Σερβία και την Αλβανία. Η βελτίωση των υποδομών Logistics της Αλβανίας και η άρση των διοικητικών εμποδίων της Σερβίας οδήγησε στη μείωση του κόστους για να γίνονται εισαγωγές στην αγορά του Κοσσυφοπεδίου από τις χώρες αυτές. Την ίδια στιγμή το πλεόνασμα του πετρελαίου και της βενζίνης στη Σερβία επέτρεψε στα προϊόντα αυτά να αποκτήσουν γρήγορη πρόσβαση στις γύρω περιοχές, συμπεριλαμβανομένου και της ΠΓΔΜ.

5.3.Δομή της αγοράς πετρελαίου στη ΠΓΔΜ

Η ΠΓΔΜ δεν έχει δικά της αποθέματα πετρελαίου και συνεπώς δεν υπάρχει κάποια εκμεταλλεύσιμη πηγή για να αντλήσει πετρέλαιο, με αποτέλεσμα να εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις εισαγωγές.

Το διυλιστήριο πετρελαίου της ΟΚΤΑ είναι το μοναδικό διυλιστήριο που υπάρχει στη χώρα και κατέχει τη μοναδική άδεια για την παραγωγή πετρελαίου στην ΠΓΔΜ. Το διυλιστήριο βγάζει πάνω από 1 εκ. τόνους πετρέλαιο ετησίως, το οποίο είναι επαρκές για να ικανοποιήσει τις ανάγκες της χώρας. Ως εκ τούτου, τα ΕΛΠΕ μέσω της θυγατρικής τους έχουν το μονοπώλιο στον αγορά της διύλισης. Η ελληνική εταιρία πετρελαιοαγωγού Vardax S.A, η οποία ανήκει στον όμιλο των ΕΛΠΕ, κατέχει την μοναδική άδεια για την μεταφορά αργού πετρελαίου ή παραγώγων πετρελαίου μέσω του αγωγού που συνδέει τη Θεσσαλονίκη με τα Σκόπια. Η μεταφορά πετρελαίου πολλές φορές γίνεται και οδικώς.

Στον τομέα της λιανικής εμπορίας πετρελαίου τα πράγματα είναι διαφορετικά. Όπως αναφέρθηκε η θυγατρική των ΕΛΠΕ διαθέτει 29 πρατήρια στην ΠΓΔΜ, αλλά εκτός αυτής υπάρχουν και άλλες εταιρίες που δραστηριοποιούνται στο χώρο. Μια από αυτές είναι η ρωσική εταιρία Lukoil η οποία δραστηριοποιείται στην ΠΓΔΜ από το 2006 και διαθέτει 26 πρατήρια πετρελαίου καθώς και έναν υπερσύγχρονο αποθηκευτικό χώρο πετρελαίου στο Στιπ. Μια άλλη είναι η τοπική ΜΑΚΡΕΤΡΟΛ η οποία είναι η μεγαλύτερη ιδιωτική εταιρία στη λιανική εμπορία πετρελαίου στη χώρα. Δραστηριοποιείται στο χώρο εδώ και 65 χρόνια και διαθέτει ένα δίκτυο 124 πρατηρίων και 13 αποθηκευτικούς χώρους πετρελαίου. Όπως είναι φανερό, η γέτης της αγοράς λιανικής εμπορίας πετρελαίου στη ΠΓΔΜ είναι η ΜΑΚΡΕΤΡΟΛ.

Η εσωτερική πολιτική της κυβέρνησης της ΠΓΔΜ υποχρεώνει τις εταιρίες να κρατούν αποθέματα πετρελαίου που φθάνουν σε 90 μέρες μέσης κατανάλωσης. Ωστόσο, σύμφωνα με τις τελευταίες εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αυτά κυμαίνονταν από 26 μέχρι 34 τα τελευταία χρόνια.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

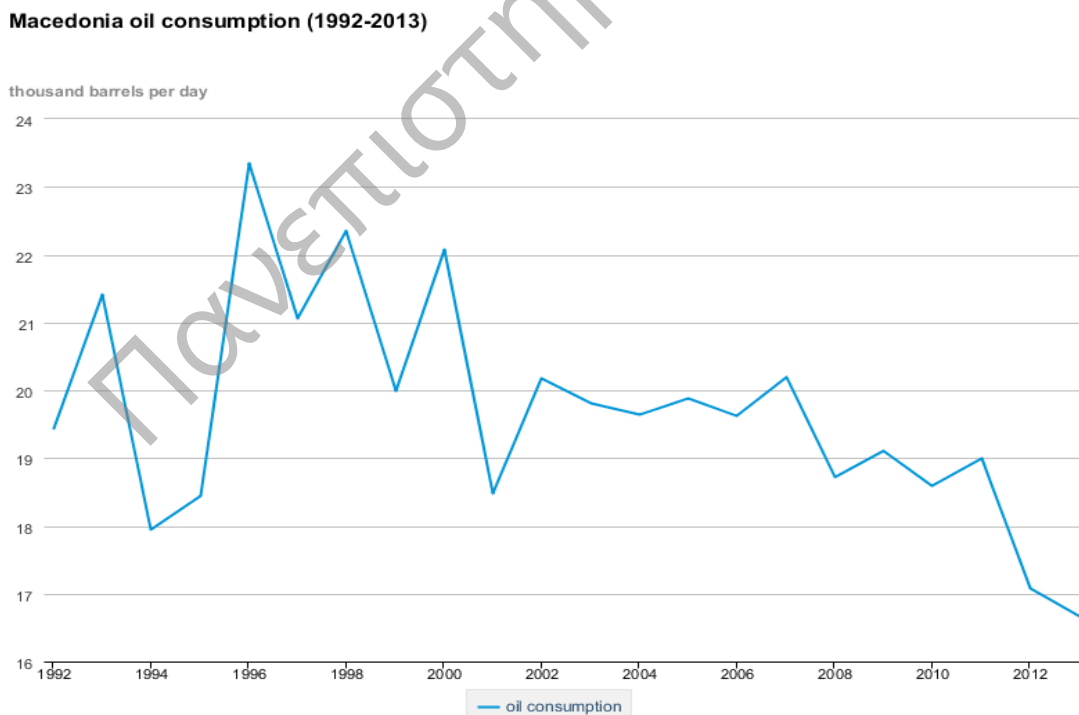
ΕΠΙΛΟΓΟΣ

6.1 Το μέλλον των ΕΛΠΕ στη ΠΓΔΜ και οι διαρθρωτικές κινήσεις που πρέπει να γίνουν

Αν και τα ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ είναι μια από τις κορυφαίες εταιρίες που δραστηριοποιούνται στη περιοχή της ΠΓΔΜ και διαθέτουν το μοναδικό διυλιστήριο της χώρας καθώς και έναν αρκετά μεγάλο αριθμό πρατηρίων καυσίμων, βλέπουμε ότι οι δραστηριότητες της εταιρίας τα τελευταία χρόνια δεν πηγαίνουν τόσο καλά. Αυτό οφείλεται, όπως αναφέραμε σε προηγούμενο κεφάλαιο, στις δυσμενείς συνθήκες που έχουν επηρεάσει την παγκόσμια αγορά πετρελαίου και το ενδιαφέρον των καταναλωτών σε εναλλακτικές μορφές ενέργειας που είναι και πιο οικονομικές. Επιπλέον η απελευθέρωση της αγοράς στην εισαγωγή παράγωγων πετρελαίου στη ΠΓΔΜ δημιούργησε έναν έντονο ανταγωνισμό που λειτούργησε αρνητικά για την εταιρία.

Ακολουθούν πίνακες της κατανάλωσης πετρελαίου καθώς και άλλων μορφών ενέργειας στην περιοχή της ΠΓΔΜ

Διάγραμμα 6.1
Κατανάλωση πετρελαίου στη ΠΓΔΜ από το 1992 μέχρι το 2013

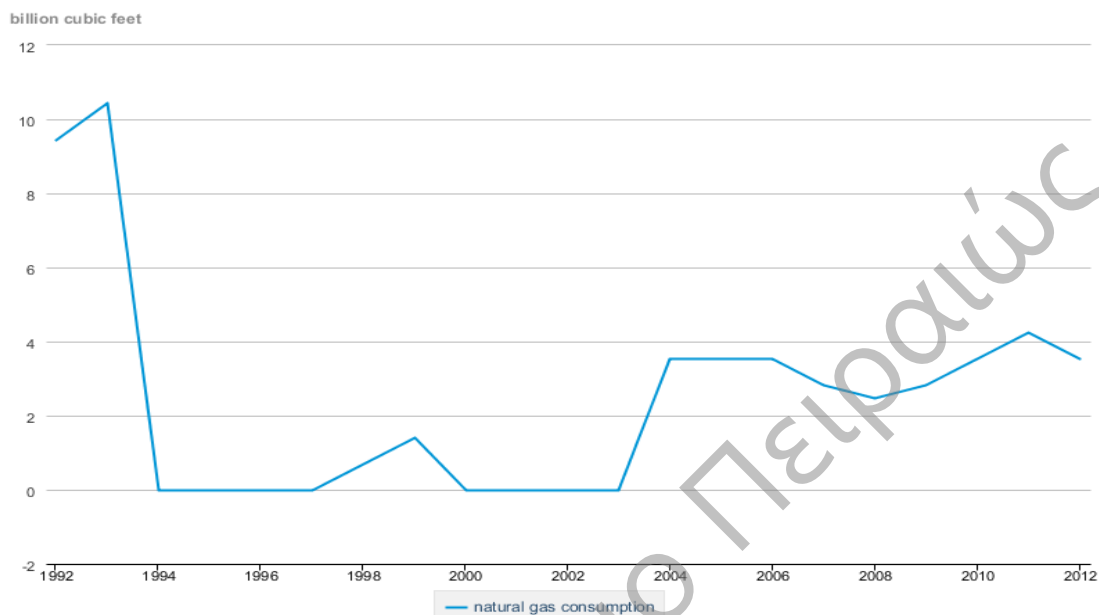
eia Source: U.S. Energy Information Administration

Πηγή: <http://www.eia.gov>

Διάγραμμα 6.2

Κατανάλωση φυσικού αερίου στην ΠΓΔΜ από το 1992 έως και το 2012

Macedonia natural gas consumption (1992-2012)

Source: U.S. Energy Information Administration

Πηγή: <http://www.eia.gov>

Διάγραμμα 6.3

Κατανάλωση άνθρακα στην ΠΓΔΜ από το 1992 έως το 2012

Macedonia coal consumption (1992-2012)

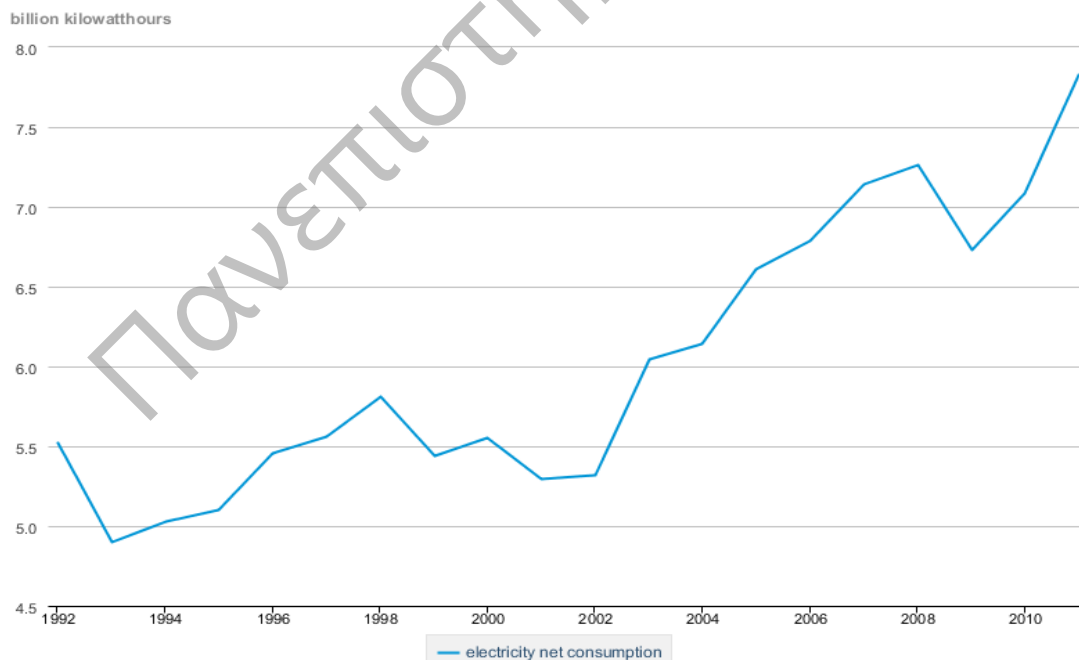
Source: U.S. Energy Information Administration

Πηγή: <http://www.eia.gov>

Διάγραμμα 6.4

Κατανάλωση ηλεκτρισμού στην ΠΓΑΜ από το 1992 έως το 2011

Macedonia electricity net consumption (1992-2011)

Source: U.S. Energy Information Administration

Πηγή: <http://www.eia.gov>

Όπως βλέπουμε στους παραπάνω πίνακες η κατανάλωση πετρελαίου έχει μειωθεί δραματικά τα τελευταία χρόνια στη ΠΓΔΜ, ενώ αντίθετα η κατανάλωση φυσικού αερίου και ακόμα περισσότερο του ηλεκτρισμού αυξάνεται με εντυπωσιακούς ρυθμούς τα τελευταία χρόνια. Φυσικά υπάρχει και ο άνθρακας ο οποίος παίζει και αυτός σημαντικό ρόλο στην κατανάλωση ενέργειας της χώρας.

Η ζήτηση για ενέργεια θα συνεχίσει να αυξάνεται στο μέλλον και όπως φαίνεται ήδη οι καταναλωτές προτιμούν εναλλακτικές μορφές ενέργειας (φυσικό αέριο, ηλεκτρική ενέργεια). Η ΠΓΔΜ είναι μια σχετικά νεοσύστατη χώρα και έχει μια μεταβατική οικονομία που αναπτύσσεται χρόνο με το χρόνο, όπως και οι γειτονικές χώρες των Βαλκανίων. Τα δίκτυα υποδομών της χώρας καθώς και οι βιομηχανικές εγκαταστάσεις θα αναπτύσσονται όλο και περισσότερο και αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα να αυξάνεται η ζήτηση για ενέργεια. Η ίδια κατάσταση επικρατεί και στις γειτονικές χώρες.

Όλα δείχνουν ότι η αγορά ενέργειας έχει στραφεί σε εναλλακτικές μορφές ενέργειας, ειδικά σε χώρες όπως η ΠΓΔΜ, που βρίσκονται κοντά στην Ρωσία, η οποία είναι από του μεγαλύτερους παραγωγούς φυσικού αερίου του κόσμου.

Για να συνεχίσουν τα ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ να έχουν ηγετικό ρόλο στην αγορά της ΠΓΔΜ, θα πρέπει να ακολουθήσουν το ρεύμα της εποχής και να στραφούν στις εναλλακτικές μορφές ενέργειας, όπως έχουν ήδη πράξει στον ελληνικό χώρο.

Το διυλιστήριο της ΟΚΤΑ είναι παλαιού τύπου και πιθανόν να χρειαστεί να εκσυγχρονιστεί για να συνεχίσει να είναι βιώσιμο αλλά το κόστος εκσυγχρονισμού θα ήταν τεράστιο. Σε αυτή τη περίπτωση τα ΕΛΠΕ θα μπορούσαν να συνεργαστούν με μια ή περισσότερες ξένες εταιρία εμπορίας πετρελαίου και να υπογράψουν μια κοινοπραξία (*joint venture*) είτε για να γίνει ο εκσυγχρονισμός του εργοστασίου είτε για να δραστηριοποιηθούν μαζί στη ΠΓΔΜ και στα Βαλκάνια γενικότερα.

Αυτή η κοινοπραξία θα μπορούσε να γίνει με ισχυρές εταιρίες που δραστηριοποιούνται στο χώρο των Βαλκανίων και γνωρίζουν πολύ καλά την αγορά αυτή. Μια από αυτές τις εταιρίες είναι η ουγγρική MOL η οποία δραστηριοποιείται στην αγορά του πετρελαίου πάνω από 75 χρόνια και μετά την εξαγορά μετοχών της από ξένους επενδυτές είναι μια ισχυρή εταιρία που έχει δραστηριότητες σε 40 χώρες. Η Ουγγαρία, η Κροατία και η Ρουμανία είναι οι χώρες που δραστηριοποιείται η MOL και βρίσκονται κοντά στη ΠΓΔΜ. Είναι μια καλή ευκαιρία και για τα ΕΛΠΕ και για την MOL να συνεργαστούν ώστε να ισχυροποιήσουν την δύναμη τους στα Βαλκάνια. Εκτός από την ουγγρική MOL, κοινοπραξία θα μπορούσε να

γίνει και με την Ρωσική LUKOIL η οποία είναι μια μεγάλη διεθνής εταιρία πετρελαίου και φυσικού αερίου που δραστηριοποιείται και αυτή με επιτυχία στις χώρες των Βαλκανίων. Διαθέτει μονάδες διύλισης στη Ρουμανία και την Βουλγαρία και έχει λιανική παρουσία στις περισσότερες χώρες των Βαλκανίων μέσα στις οποίες βρίσκονται και η ΠΓΔΜ (στην οποία διαθέτει και 26 πρατήρια λιανικής πώλησης πετρελαίου). Τέλος, αν κάποια στιγμή μεγάλες διεθνείς πετρελαϊκές εταιρίες όπως η BP ή η Shell είχαν ως στόχο να δραστηριοποιηθούν σε αυτή την αγορά, θα ήταν μια καλή ευκαιρία για τα ΕΛΠΕ να συντάξουν κοινοπραξία μαζί τους.

Όσον αφορά τις εναλλακτικές μορφές ενέργειας και πιο συγκεκριμένα αυτή του φυσικού αερίου, η ΠΓΔΜ είναι μια νέα αγορά που εδώ και λίγα χρόνια έχει αρχίσει να χρησιμοποιεί το φυσικό αέριο και δεν έχει ένα ολοκληρωμένο δίκτυο φυσικού αερίου ούτε στη πρωτεύουσα της. Η χώρα βρίσκεται σχετικά κοντά στη Ρωσία και αυτό αποτελεί ένα τεράστιο πλεονέκτημα, αφού η Ρωσία έχει δημιουργήσει ήδη αγωγούς φυσικού αερίου που περνάνε από τα Βαλκάνια. Στις αρχές του έτους ο πρωθυπουργός της ΠΓΔΜ ανήγγειλε την κατασκευή δικτύου φυσικού αερίου σε πρώτη φάση στα Σκόπια και σε δεύτερη φάση σε ολόκληρη τη χώρα. Σύμφωνα με τον πρωθυπουργό κ. Γκρούεφσκι, έχουν γίνει όλες οι απαραίτητες προετοιμασίες για την κατασκευή του δικτύου το οποίο θα ξεκινήσει το 2015 και έχει εξασφαλισθεί συμφωνία για την προμήθεια φυσικού αερίου από την Ρωσία. Το έργο θα κατασκευαστεί στη βάση σύμπραξης δημόσιου-ιδιωτικού τομέα. Η συμφωνία αυτή για την κατασκευή, τη λειτουργία και την εκμετάλλευση του δικτύου καθώς και της διανομής φυσικού αερίου θα ισχύει για 20 χρόνια και μετά το πέρας αυτού του διαστήματος η διαχείριση θα περάσει στα χέρια του δημοσίου της ΠΓΔΜ.

Όπως φαίνεται εδώ, είναι μια πολύ καλή ευκαιρία και με πολλές προοπτικές, η εμπλοκή των ΕΛΠΕ στη δημιουργία αυτού του έργου. Εταιρίες που ενδιαφέρονται να αναλάβουν το έργο είναι η τουρκική Akso Energy και διάφορες ιταλικές εταιρίες φυσικού αερίου. Η Akso Energy είναι η μεγαλύτερη ιδιωτική εταιρία διανομής φυσικού αερίου στην Τουρκία και εκτός από την διανομή φυσικού αερίου δραστηριοποιείται και με την διανομή ηλεκτρικής ενέργειας στην Τουρκία. Οι ιταλικές εταιρίες φυσικού αερίου καθώς και η τουρκική εταιρία είναι γνώστες της αγοράς της ΠΓΔΜ μιας και βρίσκονται πολύ κοντά σε αυτήν. Τα ΕΛΠΕ θα μπορούσαν να κάνουν κοινοπραξία με μια από αυτές τις εταιρίες και με τον τρόπο αυτό να κάνουν μια πολύ σημαντική στρατηγική κίνηση που θα αποδώσει καρπούς στο μέλλον και θα τους κάνει ακόμα πιο ισχυρούς παίκτες στην αγορά ενέργειας της ΠΓΔΜ.

Μια άλλη μορφή ενέργειας στην οποία θα μπορούσαν να δραστηριοποιηθούν τα ΕΛΠΕ στη ΠΓΔΜ είναι αυτή της ηλεκτρικής ενέργειας. Όπως είδαμε και πιο πάνω η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας στην ΠΓΔΜ από το 2002 έως και το 2011 έχει σχεδόν διπλασιαστεί και το δίκτυο ηλεκτρισμού συνεχώς αναπτύσσεται. Ήδη συζητιέται η δημιουργία μια γραμμής υψηλής τάσεως που θα συνδέει την Αλβανία με την ΠΓΔΜ, καθώς η Αλβανία προσπαθεί να αυξήσει την χωρητικότητα των γραμμών μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, υπογράφοντας συμφωνίες με τα γειτονικά κράτη.

Η κυβέρνηση της ΠΓΔΜ έχει ξεκινήσει μια σειρά έργων στο τομέα της ενέργειας με το έργο για την ανακατασκευή και εκσυγχρονισμό των επτά υδροηλεκτρικών σταθμών ενέργειας στο Vrutok, Raven, Vrben, Shpilje, Tikves, Globocica και Kozjak. Τα έργα αυτά γίνονται ώστε να αυξηθεί η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και να αυξηθεί η αποδοτικότητα της χρήσης του νερού.

Με τη δημιουργία μιας κοινοπραξίας τα ΕΛΠΕ με κάποια άλλη εταιρία θα μπορούσαν να μπουν δυναμικά σε αυτήν την αγορά. Μια εταιρία με την οποία θα μπορούσε να γίνει κοινοπραξία είναι η ιταλική Edison. Στην Ελλάδα τα ΕΛΠΕ έχουν κάνει κοινοπραξία με την ιταλική εταιρία στην παραγωγή και εμπορία ηλεκτρικής ενέργειας από το 2008 και έχουν πολύ καλές σχέσεις. Η ιταλική εταιρία δραστηριοποιείται ήδη στο χώρο των Βαλκανίων (σε Ελλάδα, Κροατία, Βουλγαρία, Ρουμανία) και γνωρίζει πολύ καλά την αγορά. Και οι δύο πλευρές γνωρίζουν πολύ καλά τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα τους και θα ήταν μια καλή ευκαιρία να δραστηριοποιηθούν μαζί στην αγορά της ΠΓΔΜ.

Μέσα από την κοινοπραξία θα ωφεληθούν και τα ΕΛΠΕ και η επιχείρηση ή οι επιχειρήσεις που θα συνεργαστούν με τα ΕΛΠΕ. Μερικά από τα οφέλη αυτά είναι οι ειδικές φοροελαφρύνσεις (10% φόρος επί των κερδών και επί του εισοδήματος και σε ορισμένες βιομηχανικές ζώνες απαλλαγή από κάποιους φόρους) που δίνει η κυβέρνηση της ΠΓΔΜ στις ξένες επιχειρήσεις που επενδύουν στην χώρα, οι δύο πλευρές θα επεκτείνουν τις διασυνδέσεις και τον κύκλο γνωριμιών τους, θα ανταλλάξουν τις γνώσεις τους για το περιβάλλον και τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά της χώρας, θα καταμερίσουν τις δαπάνες και τον κίνδυνο της επένδυσης, θα μειωθεί ο μεταξύ τους ανταγωνισμός (αν μια επιχείρηση δραστηριοποιείται ήδη στη χώρα) και θα αποτρέψουν την είσοδο νέων ανταγωνιστών.

Μια κοινοπραξία (joint venture) όμως εγκυμονεί και κάποιους κινδύνους. Τα ΕΛΠΕ δεν θα ελέγχουν πλήρως την διοίκηση της νέας επιχείρησης που θα δημιουργηθεί και είναι πολύ πιθανόν ο στρατηγικός σχεδιασμός του ομίλου των ΕΛΠΕ να μην συμβαδίζει με αυτόν των

άλλων επιχειρήσεων και αυτό να έχει ως αποτέλεσμα να δημιουργηθούν διαφωνίες μεταξύ των εταίρων. Άλλοι λόγοι που μπορεί να αποτύχει μια κοινοπραξία είναι ο ανεπαρκής προσχεδιασμός για την δημιουργία μιας κοινοπραξίας και από τις δύο πλευρές, στην πορεία της συνεργασίας συνειδητοποιήσουν ότι δεν υπάρχει 'χημεία' μεταξύ των εταίρων και άτομα με υψηλά κόστη στις εταιρίες να αρνηθούν να μοιραστούν τις γνώσεις τους.

Τα ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ έχουν μια ισχυρή παρουσία στο χώρο της ΠΓΔΜ και των Βαλκανίων γενικότερα, αλλά αν θέλουν να συνεχίσουν να έχουν μια επιτυχή πορεία και να συνεχίσουν να βρίσκονται μαζί με τους ισχυρούς παίκτες στην αγορά αυτή, θα πρέπει να κάνουν αυτές τις διαρθρωτικές κινήσεις και να εισαχθούν σε νέες μορφές ενέργειας.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας Π1

Εισροές ΑΞΕ σε Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Σερβία

UNCTADSTAT		UNITED NATIONS CONFERENCE ON TRADE AND DEVELOPMENT																					
HOME DATA CENTER DOCUMENTATION																							
Reports Table Chart																							
Actions																							
Inward and outward foreign direct investment flows, annual, 1970-2013																							
Other:		DIRECTION - Inward MEASURE - US Dollars at current prices and current exchange rates in millions																					
YEAR	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
ECONOMY																							
Albania	20	68	53	70	90	48	45	41	144	206	135	178	346	264	324	659	974	996	1 051	876	855	1 225	
Armenia	2	1	8	25	18	52	232	122	104	70	111	123	247	292	467	668	944	760	529	515	489	370	
Azerbaijan	0	0	22	155	591	1 051	1 023	510	130	227	1 392	3 285	3 556	1 680	-584	-4 749	14	473	563	1 465	2 005	2 632	
Belarus	7	18	11	15	105	352	191	444	119	96	247	172	164	307	357	1 807	2 188	1 877	1 393	4 002	1 464	2 233	
Bosnia and Herzegovina	0	0	0	0	0	0	67	177	146	119	265	381	511	351	555	1 819	1 002	250	406	493	366	332	
Georgia	0	0	8	0	0	243	265	82	131	110	160	335	492	453	1 170	1 750	1 564	659	814	1 048	911	1 010	
Kazakhstan	100	1 271	660	964	1 137	1 322	1 161	1 438	1 283	2 835	2 590	2 092	4 157	2 546	7 611	11 973	16 019	14 276	7 456	13 760	13 785	9 739	
Kyrgyzstan	0	10	38	96	47	83	109	44	-2	5	5	46	175	43	182	208	377	189	438	694	293	758	
Montenegro	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	960	1 527	760	558	620	447
Republic of Moldova	17	14	12	67	24	79	76	38	128	103	84	74	146	191	258	541	711	208	208	288	175	231	
Russian Federation	1 161	1 211	690	2 066	2 579	4 865	2 761	3 309	2 714	2 748	3 461	7 958	15 444	15 508	37 595	55 874	74 783	36 583	43 168	55 084	50 588	79 262	
Serbia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(5) 3 492	(5) 2 358	(5) 1 813	(5) 3 257	(5) 659	(5) 1 377
Serbia and Montenegro	(5) 126	(5) 96	(5) 63	(5) 45	(5) 0	(5) 740	(5) 113	(5) 112	(5) 52	(5) 177	(5) 563	(5) 1 516	(5) 1 077	(5) 2 211	(5) 5 248	(5) 4 977	-	-	-	-	-	-	
Socialist Federative Republic of Yugoslavia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

Πίνακας Π2

Εισροές ΑΞΕ ΠΓΑΜ

UNCTADSTAT		UNITED NATIONS CONFERENCE ON TRADE AND DEVELOPMENT																					
HOME DATA CENTER DOCUMENTATION																							
Reports Table Chart																							
Actions																							
Inward and outward foreign direct investment flows, annual, 1970-2013																							
Other:		DIRECTION - Inward MEASURE - US Dollars at current prices and current exchange rates in millions																					
YEAR	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
ECONOMY																							
Republic of Moldova	17	14	12	67	24	79	76	38	128	103	84	74	146	191	258	541	711	208	208	288	175	231	
Russian Federation	1 161	1 211	690	2 066	2 579	4 865	2 761	3 309	2 714	2 748	3 461	7 958	15 444	15 508	37 595	55 874	74 783	36 583	43 168	55 084	50 588	79 262	
Serbia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(5) 3 492	(5) 2 358	(5) 1 813	(5) 3 257	(5) 659	(5) 1 377
Serbia and Montenegro	(5) 126	(5) 96	(5) 63	(5) 45	(5) 0	(5) 740	(5) 113	(5) 112	(5) 52	(5) 177	(5) 563	(5) 1 516	(5) 1 077	(5) 2 211	(5) 5 248	(5) 4 977	-	-	-	-	-	-	
Socialist Federative Republic of Yugoslavia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tajikistan	9	9	12	10	18	18	30	7	24	9	36	32	272	54	339	360	376	95	8	70	233	108	
TFYR of Macedonia	0	0	24	9	11	50	150	88	215	447	106	113	324	96	433	693	506	201	212	460	93	334	
Turkmenistan	0	79	103	233	108	108	62	125	131	170	276	226	354	418	731	856	1 277	4 553	3 631	3 399	3 117	3 061	
Ukraine	200	200	159	267	521	623	743	496	595	792	693	1 424	1 715	7 808	5 604	9 891	10 913	4 016	6 495	7 207	7 033	3 771	
Union of Soviet Socialist Republics	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Uzbekistan	9	48	73	-24	90	167	140	121	75	83	65	83	177	192	174	705	711	842	1 628	1 651	674	1 077	
Transition economies n.e.s.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

Πίνακας Π3
Εισροές ΑΞΕ Κροατία

Reports Table Chart
Actions

Inward and outward foreign direct investment flows, annual, 1970-2013

Other: DIRECTION - Inward MEASURE - US Dollars at current prices and current exchange rates in millions

YEAR	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ECONOMY	↑↑	↑↑	↑↑	↑↑	↑↑	↑↑	↑↑	↑↑	↑↑	↑↑	↑↑	↑↑	↑↑	↑↑	↑↑	↑↑	↑↑	↑↑	↑↑	↑↑	↑↑	↑↑	↑↑
Andorra	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Austria	360	1 486	1 125	2 076	1 825	4 324	2 669	4 572	2 974	8 501	5 689	138	6 195	3 184	10 784	7 933	31 154	6 858	9 303	840	10 618	3 930	11 083
Belgium	9 363	11 286	10 750	8 514	10 689	14 064	11 998	22 691	119 693	88 739	88 203	16 251	33 476	43 558	34 370	58 893	93 429	193 950	60 963	77 014	119 022	-30 261	-2 406
Bulgaria	56	42	40	105	90	109	490	535	825	1 016	808	922	2 089	3 397	3 920	7 805	12 389	9 855	3 385	1 525	1 849	1 375	1 450
Croatia	..	13	118	110	103	485	545	953	1 452	1 051	1 313	1 071	1 989	1 179	1 825	3 231	4 928	5 938	3 346	490	1 517	1 356	580
Cyprus	82	107	93	75	376	429	547	345	804	830	929	1 039	891	1 084	1 170	1 834	2 226	1 414	3 472	766	2 304	1 257	533
Czech Republic	..	..	653	868	2 562	1 428	1 301	3 716	6 330	4 985	5 642	8 482	2 103	4 974	11 653	5 463	10 444	6 451	3 927	5 141	2 318	7 984	4 990
Czechoslovakia	(5) 604	(5) 1 103	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Denmark	1 553	1 017	1 713	5 006	4 329	750	2 787	7 730	16 757	33 823	11 523	6 637	2 611	-10 716	12 873	2 691	11 812	1 824	3 917	-11 522	13 094	2 831	2 083
Estonia	..	82	163	217	202	151	266	578	303	391	539	289	928	957	2 869	1 796	2 717	1 731	1 840	1 598	340	1 517	950
Faeroe Islands	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Finland	-247	407	974	1 649	1 021	1 088	2 093	12 236	4 610	8 034	3 732	8 046	3 319	2 927	4 750	7 652	12 451	-1 144	718	359	2 550	4 153	-1 065
France	16 197	18 750	16 629	15 691	23 562	21 747	23 394	31 240	46 547	43 252	50 477	49 035	42 498	32 560	84 954	71 849	96 221	64 104	24 216	33 628	38 547	25 086	4 875
Germany	4 727	-2 089	360	7 135	12 024	6 573	12 245	24 593	56 076	190 277	26 414	53 523	32 360	-10 189	47 439	55 626	80 208	0 109	23 789	65 620	59 317	13 203	26 721
Germany, Democratic Republic of	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Germany, Federal Republic of	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Gibraltar	37	89	38	-6	11	-22	126	-162	131	138	12	83	62	183	122	137	165	159	172	165	166	168	166

Πίνακας Π4
Ισολογισμός ΕΛΠΕ 2004-2005

Ενοποιημένη κατάσταση αποτελεσμάτων

	Σημ.	Έτος που έληξε	
		31 Δεκεμβρίου 2005	31 Δεκεμβρίου 2004
Καθαρές πωλήσεις		6.653.078	4.907.278
Κόστος πωληθέντων		(5.797.277)	(4.330.634)
Μεικτό κέρδος		855.801	576.644
Έξοδα διάθεσης, διανομής και διοίκησης		(355.823)	(352.837)
Έξοδα ερευνών και ανάπτυξης		(11.579)	(13.115)
Άλλα έσοδα εκμεταλλεύσεως	21	37.982	28.063
Προβλέψεις απομείωσης		-	(28.000)
Αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως		526.381	210.755
Αποτελέσματα χρηματοοικονομικής λειτουργίας	22	(11.047)	(3.505)
Κέρδη / (ζημιές) από συναλλαγματικές διαφορές		(24.823)	34.099
Καθαρά αποτελέσματα συνδεδεμένων επιχειρήσεων	8	4.317	(1.695)
Κέρδη προ φόρων		494.828	239.654
Φόρος εισοδήματος	23	(153.944)	(108.882)
Καθαρά κέρδη έτους		340.884	130.772
Κατανομημένα σε :			
Μετόχους της μητρικής εταιρείας		334.222	128.218
Μετόχους μειοψηφίας		6.662	2.554
		340.884	130.772
Κέρδη ανά μετοχή (σε Ευρώ ανά μετοχή)	24	1,09	0,42

Πίνακας Π5
Ισολογισμός ΕΛΠΕ 2006-2007

(Ποσά σε χιλιάδες Ευρώ)

Ενοποιημένη κατάσταση αποτελεσμάτων

Σημ.	Έτος που έληξε	
	31 Δεκεμβρίου 2007	31 Δεκεμβρίου 2006
	8.537.951	8.121.490
Κύκλος εργασιών (πολήσεις)		
	(7.665.993)	(7.430.131)
Κόστος πωληθέντων		
Μικτό κέρδος	871.958	691.359
Έξοδα διοίκησης και διάθεσης	22 (382.114)	(361.223)
Έξοδα ερευνών και ανάπτυξης	23 (21.554)	(17.097)
Λοιπά (έξοδα) / έσοδα	24 8.982	42.253
Λειτουργικό αποτέλεσμα	477.272	355.292
Χρηματοοικονομικά (έξοδα) / έσοδα - καθαρά	25 (41.772)	(35.294)
Κέρδη / (ζημιές) από συναλλαγματικές διαφορές	29.531	27.159
Κέρδη από συνδεδεμένες επιχειρήσεις και έσοδα συμμετοχών	23.596	11.319
Κέρδη προ φόρων	488.627	358.476
Φόρος εισοδήματος	26 (124.012)	(87.559)
Καθαρά κέρδη έτους	364.615	270.917
Αναλογούν σε		
Μετόχους μητρικής εταιρείας	351.004	260.192
Μετόχους μειοψηφίας	13.611	10.725
Κέρδη ανά μετοχή (σε Ευρώ ανά μετοχή)	27 1,15	0,85

Οι σημειώσεις στις σελίδες 11 έως 56 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Πίνακας Π6
Ισολογισμός ΕΛΠΕ 2008-2009

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ Α.Ε.
Ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις
για τη χρήση που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2009
(Ποσά σε χιλιάδες Ευρώ)

Ενοποιημένη κατάσταση συνολικών εισοδημάτων

Σημ.	Έτος που έληξε	
	31 Δεκεμβρίου 2009	31 Δεκεμβρίου 2008
	6.756.666	10.130.983
Κύκλος εργασιών (πολήσεις)		
	(6.042.836)	(9.872.382)
Κόστος πωληθέντων		
Μικτό κέρδος	713.830	258.601
Έξοδα διοίκησης και διάθεσης	22 (419.241)	(391.479)
Έξοδα ερευνών και ανάπτυξης	23 (15.441)	(10.690)
Άλλα έσοδα εκμεταλλεύσεως	81.884	283.974
Λοιπά έσοδα (έξοδα) - καθαρά	24 (17.921)	256.666
Λειτουργικό αποτέλεσμα	261.227	113.098
Χρηματοοικονομικά (έξοδα)/έσοδα - καθαρά	25 (33.517)	(48.488)
Κέρδη/(Ζημιές) από συναλλαγματικές διαφορές	(3.714)	(102.507)
Κέρδη από συνδεδεμένες επιχειρήσεις και έσοδα συμμετοχών	8 18.418	54.754
Κέρδη προ φόρων	242.414	16.857
Φόρος εισοδήματος	26 (66.152)	12.176
Καθαρά κέρδη έτους	176.262	29.033
Λοιπά Συνολικά Έσοδα		
Ζημιές από αποτίμηση χρηματοοικονομικών στοιχείων διαθέσιμα προς πώληση	14 (201)	(523)
Απρωταγοποιήτα κέρδη / (ζημιές) στην αποτίμηση πράξεων αντιστάθμισης κινδύνου	14 7.425	10.901
Συναλλαγματικές διαφορές μετατροπής	14 (4.852)	(3.697)
Λοιπά συνολικά έσοδα έτους, καθαρά από φορολογία	2.372	7.281
Συνγκεντρωτικά συνολικά έσοδα έτους μετά από φόρους	178.634	36.314
Κέρδη αποδοτέα σε :		
Εδωκότες της μητρικής	174.890	23.643
Διακρίματα μειοψηφίας	1.372	5.390
	176.262	29.034
Συνγκεντρωτικά συνολικά έσοδα αποδοτέα σε :		
Εδωκότες της μητρικής	178.780	31.728
Διακρίματα μειοψηφίας	(146)	4.586
	178.634	36.314
Κέρδη ανά μετοχή (σε Ευρώ ανά μετοχή)	27 0,57	0,08

Οι σημειώσεις στις σελίδες 11 έως 66 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Πίνακας Π7
Ισολογισμός ΕΛΠΕ 2010-2011

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ Α.Ε.
Ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις
για τη χρήση που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2011
(Ποσά σε χιλιάδες Ευρώ)

	Σημ.	Έτος που έληξε	
		31 Δεκεμβρίου 2011	31 Δεκεμβρίου 2010
Κόστος εργασιών (πωλήσεις)		9.307.582	8.476.805
Κόστος πωληθέντων		(8.657.489)	(7.666.726)
Μικτό κέρδος		650.093	810.079
Έξοδα διοίκησης και διάθεσης	23	(466.638)	(480.812)
Έξοδα ερευνών και ανάπτυξης	24	(3.556)	(20.660)
Λοιπά έσοδα / (έξοδα) - καθαρά	25	(4.890)	35.306
Λειτουργικό αποτέλεσμα		175.009	343.913
Χρηματοοικονομικά (έσοδα) / έσοδα - καθαρά	26	(68.371)	(59.434)
Κέρδη / (Ζημιές) από συναλλαγματικές διαφορές	27	(10.697)	(15.793)
Κέρδη από συνδεδεμένες επιχειρήσεις και έσοδα συμμετοχών	8	67.488	30.027
Κέρδη προ φόρων		163.429	298.713
Φόρος εισοδήματος	28	(45.763)	(111.294)
Καθαρά κέρδη έτους		117.666	187.419
Λοιπά Συνολικά Έσοδα			
Κέρδη / (Ζημιές) από αποτίμηση χρηματοοικονομικών στοιχείων διαθέσιμων προς πώληση	15	(72)	44
Απραγματοποίητα κέρδη / (Ζημιές) στην αποτίμηση πράξεων αντιστάθμισης κινδύνου	15	(12.908)	(25.188)
Συναλλαγματικές διαφορές μετατροπής από ενοποίηση θεγατρικών	15	(40)	639
Λοιπά συνολικά (έξοδα) / έσοδα έτους, καθαρά από φορολογία		(13.020)	(24.505)
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα έτους μετά από φόρους		104.646	162.914
Κέρδη αποδοτέα σε :			
Ισοκλήτες της μητρικής		114.150	179.818
Διακρίματα μειοψηφίας		3.516	7.601
		117.667	187.419
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα αποδοτέα σε :			
Ισοκλήτες της μητρικής		101.286	155.773
Διακρίματα μειοψηφίας		3.360	7.141
		104.646	162.914
Κέρδη ανά μετοχή (σε Ευρώ ανά μετοχή)	29	0,37	0,59

Οι σημειώσεις στις σελίδες 11 έως 71 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Πίνακας Π8
Ισολογισμός ΕΛΠΕ 2012-2013

(Ποσά σε χιλιάδες Ευρώ εκτός εάν αναφέρεται διαφορετικά)

	Σημ.	Έτος που έληξε	
		31 Δεκεμβρίου 2013	31 Δεκεμβρίου 2012
Κόστος εργασιών (πωλήσεις)		9.674.324	10.468.870
Κόστος πωληθέντων		(9.369.172)	(9.901.754)
Μικτό κέρδος		305.152	567.116
Έξοδα πωλήσεων και λειτουργίας - διαθέσιμα		(324.007)	(322.660)
Έξοδα διοικητικής λειτουργίας		(123.596)	(114.986)
Έξοδα ερευνών και ανάπτυξης	23	(2.992)	(3.543)
Λοιπά έσοδα / (έξοδα) - καθαρά	24	(49.869)	(4.374)
Λειτουργικό αποτέλεσμα		(195.312)	121.583
Χρηματοοικονομικά (έσοδα) / έσοδα - καθαρά	25	(209.287)	(54.201)
Κέρδη / (Ζημιές) από συναλλαγματικές διαφορές	26	9.082	10.775
Κέρδη από επενδύσεις σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις και κοινοπραξίες	8	57.391	38.221
Κέρδη / (Ζημιές) προ φόρων		(338.126)	116.348
Φόρος εισοδήματος	27	65.661	(33.766)
Καθαρά κέρδη / (Ζημιές) έτους		(272.465)	82.582
Λοιπά Συνολικά Έσοδα			
Στοιχεία που δεν θα ταξινομηθούν μελλοντικά στην κατάσταση αποτελεσμάτων:			
Αναλογιστικά κέρδη / (Ζημιές) από συνταξοδοτικά προγράμματα καθορισμένων παροχών		(679)	14.753
		(679)	14.753
Στοιχεία που ενδέχεται να ταξινομηθούν μελλοντικά στην κατάσταση αποτελεσμάτων:			
Κέρδη / (Ζημιές) από αποτίμηση χρηματοοικονομικών στοιχείων διαθέσιμων προς πώληση		(105)	(100)
Απραγματοποίητα κέρδη / (Ζημιές) στην αποτίμηση πράξεων αντιστάθμισης κινδύνου	14	9.402	3.151
Αποπραγματευσιμής πράξεων αντιστ. κινδύνου μέσω της κατάστασης συνολικών αποτελεσμάτων	14	31.465	27.025
Λοιπά κινήσεις και συναλλαγματικές διαφορές		(1.051)	(1.168)
		39.711	28.908
Λοιπά συνολικά έσοδα/(έξοδα), καθαρά από φορολογία		39.032	43.661
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα / έσοδα έτους μετά από φόρους		(233.433)	126.243
Κέρδη / (Ζημιές) αποδοτέα σε :			
Ισοκλήτες της μητρικής		(269.229)	85.547
Διακρίματα μειοψηφίας		(3.236)	(2.965)
		(272.465)	82.582
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα / έσοδα αποδοτέα σε :			
Ισοκλήτες της μητρικής		(230.199)	129.328
Διακρίματα μειοψηφίας		(3.234)	(2.985)
		(233.433)	126.243
Κέρδη ανά μετοχή (σε Ευρώ ανά μετοχή)	28	(0,88)	0,28

Πίνακας Π9
Ισολογισμός ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ 2004-2005

ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ (ΕΛΛΑΣ)
ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΥ Α.Ε.

Κατάσταση αποτελεσμάτων της χρήσεως που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2005

Ποσά σε χιλ.Ευρώ	ΣΗΜ.	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΙΑ	
		<u>1.1.2005-</u> <u>31.12.2005</u>	<u>1.1.2004-</u> <u>31.12.2004</u>	<u>1.1.2005-</u> <u>31.12.2005</u>	<u>1.1.2004-</u> <u>31.12.2004</u>
Αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως					
Κύκλος εργασιών	4	3.237.376	2.219.042	2.923.769	1.937.191
Κόστος πωληθέντων		<u>(2.952.147)</u>	<u>(2.003.219)</u>	<u>(2.682.623)</u>	<u>(1.762.742)</u>
Μικτά αποτελέσματα		285.229	215.823	241.146	174.449
Έξοδα διάθεσης		(44.097)	(42.299)	(12.801)	(12.618)
Έξοδα διοίκησης		(22.672)	(22.609)	(14.805)	(15.163)
Λοιπά λειτουργικά έσοδα/(έξοδα)	6	<u>(14.112)</u>	<u>23.339</u>	<u>(17.322)</u>	<u>20.394</u>
Κέρδη εκμεταλλεύσεως	7	204.348	174.254	196.218	167.062
Έσοδα από επενδύσεις	8	1.474	2.172	4.773	6.351
Κέρδη από συγγενείς εταιρίες	16	166	232	0	0
Χρηματοοικονομικά έξοδα	9	<u>(14.631)</u>	<u>(8.817)</u>	<u>(12.461)</u>	<u>(6.727)</u>
Κέρδη προ φόρων		191.357	167.841	188.530	166.686
Φόροι εισοδήματος	10	<u>(59.722)</u>	<u>(50.289)</u>	<u>(57.843)</u>	<u>(48.026)</u>
Καθαρά κέρδη μετά από φόρους που κατανέμονται στους Μετόχους της Εταιρίας		<u>131.635</u>	<u>117.552</u>	<u>130.687</u>	<u>118.660</u>
Κέρδη ανά μετοχή σε €	12	1,19	1,06	1,18	1,07

Πίνακας Π10
Ισολογισμός ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ 2006-2007

 ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ (ΕΛΛΑΣ)
ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΥ Α.Ε.

ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ (ΕΛΛΑΣ)
ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΥ Α.Ε.

Κατάσταση αποτελεσμάτων της χρήσεως που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2007

Ποσά σε χιλ.Ευρώ (εκτός από "κέρδη ανά μετοχή")	ΣΗΜ.	ΟΜΙΛΟΣ		ΕΤΑΙΡΙΑ	
		<u>1.1.2007-</u> <u>31.12.2007</u>	<u>1.1.2006-</u> <u>31.12.2006</u>	<u>1.1.2007-</u> <u>31.12.2007</u>	<u>1.1.2006-</u> <u>31.12.2006</u>
Αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως					
Κύκλος εργασιών	3	4.069.996	3.977.091	3.719.133	3.629.694
Κόστος πωληθέντων		<u>(3.798.309)</u>	<u>(3.729.274)</u>	<u>(3.494.213)</u>	<u>(3.427.013)</u>
Μικτά αποτελέσματα		271.687	247.817	224.920	202.681
Έξοδα διάθεσης		(52.158)	(47.747)	(15.074)	(12.748)
Έξοδα διοίκησης		(31.243)	(27.576)	(21.862)	(19.727)
Λοιπά λειτουργικά έσοδα/(έξοδα)	5	<u>57.713</u>	<u>50.249</u>	<u>52.413</u>	<u>45.126</u>
Κέρδη εκμεταλλεύσεως		245.999	222.743	240.397	215.332
Έσοδα από επενδύσεις	7	2.190	4.471	5.053	6.574
Κέρδη/(ζημιές) από συγγενείς εταιρίες	15	(15)	(189)	0	0
Χρηματοοικονομικά έξοδα	8	<u>(42.188)</u>	<u>(35.858)</u>	<u>(37.038)</u>	<u>(32.307)</u>
Κέρδη προ φόρων		205.986	191.167	208.412	189.599
Φόροι εισοδήματος	9	<u>(56.129)</u>	<u>(63.576)</u>	<u>(53.729)</u>	<u>(62.125)</u>
Καθαρά κέρδη μετά από φόρους που κατανέμονται στους Μετόχους της Εταιρίας		<u>149.857</u>	<u>127.591</u>	<u>154.683</u>	<u>127.474</u>
Κέρδη ανά μετοχή, βασικά και απομειωμένα σε €	11	1,35	1,15	1,40	1,15

Πίνακας Π11
Ισολογισμός ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ 2008-2009

Τα οικονομικά μεγέθη του Ομίλου κατά τη χρήση του 2009 σε σύγκριση με την αντίστοιχη του 2008, κινήθηκαν ως εξής:

Ποσά σε χιλιάδες Ευρώ	2009	2008	Μεταβολή	
			Ποσό	%
Κύκλος Εργασιών	3.938.935	5.505.365	(1.566.430)	(28,45%)
Μείον: Κόστος πωλήσεων (προ αποσβέσεων)	3.673.030	5.216.389	(1.543.359)	(29,59%)
Μικτό κέρδος (προ αποσβέσεων)	265.905	288.976	(23.071)	(7,98%)
Μείον: Έξοδα διάθεσης (προ αποσβέσεων)	57.716	53.266	4.450	8,35%
Μείον: Έξοδα διοίκησης (προ αποσβέσεων)	36.490	28.878	7.612	26,36%
Πλέον / (Μείον): Λοιπά λειτουργικά έσοδα / (έξοδα)	40.417	(15.795)	56.212	355,88%
Κέρδη προ Τόκων, Αποσβέσεων & Φόρων (EBITDA)	212.116*	191.037*	21.079	11,03%
Πλέον: Έσοδα Επενδύσεων / Κέρδη από συγγενείς Εταιρίες	3.052	3.727	(675)	(18,11%)
Πλέον: Κέρδη αναγνωρισμένα από απόλυτα ελέγχου πρόην θυγατρικών	17.852	-	17.852	-
Μείον : Χρηματοοικονομικά Έξοδα	20.652	39.871	(19.219)	(48,20%)
Κέρδη προ Αποσβέσεων και Φόρων	212.368	154.893	57.475	37,11%
Μείον: Σύνολο Αποσβέσεων	56.767	52.513	4.254	8,10%
Καθαρά κέρδη χρήσεως προ φόρων	155.601	102.380	53.221	51,98%
Μείον: Φόροι	47.644	23.974	23.670	98,73%
Καθαρά κέρδη χρήσεως μετά από φόρους	107.957	78.406	29.551	37,69%
Μείον: Δικαιώματα Μειοψηφίας	122	=	122	-
Καθαρά κέρδη χρήσεως μετά από φόρους και δικαιώματα μειοψηφίας	107.835	78.406	29.429	37,53%

Πίνακας Π12
Ισολογισμός ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ 2010-2011

I. ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Τα οικονομικά μεγέθη του Ομίλου κατά τη χρήση του 2011 σε σύγκριση με την αντίστοιχη του 2010, κινήθηκαν ως εξής:

Ποσά σε χιλιάδες Ευρώ	2011	2010 (όπως αναμορφώθηκαν *)	Μεταβολή	
			Ποσό	%
Κύκλος Εργασιών	8.739.275	6.184.435	2.554.840	41,31%
Μείον: Κόστος πωλήσεων (προ αποσβέσεων)	8.230.139	5.804.473	2.425.666	41,79%
Μικτό κέρδος (προ αποσβέσεων)	509.136	379.962	129.174	34,00%
Μείον: Έξοδα διάθεσης (προ αποσβέσεων)	164.570	111.735	52.835	47,29%
Μείον: Έξοδα διοίκησης (προ αποσβέσεων)	47.500	43.230	4.270	9,88%
Πλέον / (Μείον): Λοιπά λειτουργικά έσοδα / (έξοδα)	42.670	12.664	30.006	236,94%
Κέρδη προ Τόκων, Αποσβέσεων & Φόρων (EBITDA)	339.736**	237.661**	102.075	42,95%
Πλέον: Έσοδα Επενδύσεων / Κέρδη από συγγενείς Εταιρίες	7.439	87.192	(79.753)	(91,47%)
Μείον :Χρηματοοικονομικά Έξοδα	72.930	39.881	33.049	82,87%
Κέρδη προ Αποσβέσεων και Φόρων	274.245	284.972	(10.727)	(3,76%)
Μείον: Σύνολο Αποσβέσεων	91.927	74.420	17.507	23,52%
Καθαρά κέρδη χρήσεως προ φόρων	182.318	210.552	(28.234)	(13,41%)
Μείον: Φόροι	39.330	45.882	(6.552)	(14,28%)
Καθαρά κέρδη χρήσεως μετά από φόρους	142.988	164.670	(21.682)	(13,17%)
Μείον: Δικαιώματα Μειοψηφίας	184	123	61	49,59%
Καθαρά κέρδη χρήσεως μετά από φόρους και δικαιώματα μειοψηφίας	142.804	164.547	(21.743)	(13,21%)

(*). Τα στοιχεία χρήσης 2010 αναμορφώθηκαν σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο ΔΠΧΑ 3 μετά την

Πίνακας Π13
Ισολογισμός ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ 2012-2013

Ποσά σε χιλιάδες Ευρώ	2013	2012	Μεταβολή	
			Ποσό	%
		(όπως αναμορφώθηκαν *)		
Κύκλος Εργασιών	9.282.339	9.681.883	(399.544)	(4,13%)
Μείον: Κόστος πωλήσεων (προ αποσβέσεων)	<u>8.963.502</u>	<u>9.255.039</u>	<u>(291.537)</u>	(3,15%)
Μικτό κέρδος (προ αποσβέσεων)	318.837	426.844	(108.007)	(25,30%)
Μείον: Έξοδα διάθεσης (προ αποσβέσεων)	155.963	167.677	(11.714)	(6,99%)
Μείον: Έξοδα διοίκησης (προ αποσβέσεων)	44.872	44.330	542	1,22%
Πλέον / (Μείον): Λοιπά λειτουργικά έσοδα / (έξοδα)	<u>66.972</u>	<u>56.819</u>	<u>10.153</u>	17,87%
Κέρδη προ Τόκων, Αποσβέσεων & Φόρων (ΕΒΙΤΔΑ)	184.974**	271.656**	(86.682)	(31,91%)
Πλέον: Έσοδα Επενδύσεων & Κέρδη από συγγενείς Εταιρίες	6.898	8.718	(1.820)	(20,88%)
Μείον :Χρηματοοικονομικά Έξοδα	<u>78.484</u>	<u>84.649</u>	<u>(6.165)</u>	(7,28%)
Κέρδη προ Αποσβέσεων και Φόρων	113.388	195.725	(82.337)	(42,07%)
Μείον: Σύνολο Αποσβέσεων	<u>93.445</u>	<u>91.504</u>	<u>1.941</u>	2,12%
Καθαρά κέρδη χρήσεως προ φόρων	19.943	104.221	(84.278)	(80,86%)
Μείον: Φόροι	<u>24.490</u>	<u>25.104</u>	<u>(614)</u>	(2,45%)
Καθαρά κέρδη χρήσεως μετά από φόρους	(4.547)	79.117	(83.664)	(105,75%)
Μείον: Δικαιώματα Μειοψηφίας	<u>134</u>	<u>184</u>	<u>(50)</u>	(27,17%)
Καθαρά κέρδη χρήσεως μετά από φόρους και δικαιώματα μειοψηφίας	(4.681)	78.933	(83.614)	(105,93%)

(*) Τα στοιχεία χρήσης 2012 αναμορφώθηκαν σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο αναθεωρηθέν ΔΛΠ 19

Πίνακας Π14
Ισολογισμός ΟΚΤΑ 2005-2006

OKTA CRUDE OIL REFINERY A.D. – SKOPJE
Financial statements for the year ended 31 December 2006
(all amounts are in thousands of Denars unless otherwise stated)

Income statement

	Note	Year ended 31 December	
		2006	2005
Sales	3	29,990,412	23,704,979
Cost of goods sold	4	(28,622,307)	(22,517,526)
GROSS PROFIT		1,368,105	1,187,453
Administrative expenses	5	(245,481)	(224,342)
Sales and distribution expenses	6	(177,530)	(158,407)
Other income	7	81,309	217,000
Other expenses	8	(255,991)	(164,018)
OPERATING PROFIT		770,412	857,686
Finance income / (costs)	9	181,351	(133,254)
PROFIT BEFORE INCOME TAX		951,763	724,432
Income tax expense	10	(81,075)	(91,352)
PROFIT FOR THE YEAR		870,688	633,080

Πίνακας Π15
Ισολογισμός ΟΚΤΑ 2007-2008

OKTA CRUDE OIL REFINERY A.D. – SKOPJE
Financial statements for the year ended 31 December 2008
(all amounts are in thousands of MKD unless otherwise stated)

Income statement

	Note	Year ended 31 December	
		2008	2007
Sales	4	39,714,191	30,000,393
Cost of sales	5	(40,391,016)	(28,606,003)
GROSS (LOSS)/ PROFIT		(676,825)	1,394,390
Administrative expenses	6	(233,347)	(206,508)
Sales and distribution expenses	7	(186,537)	(187,237)
Other income	8	4,204	76,365
Other expenses	9	(20,532)	(91,131)
OPERATING (LOSS)/ PROFIT		(1,113,037)	985,879
Finance income / (costs) net	10	(263,790)	89,997
(LOSS)/ PROFIT BEFORE TAXATION		(1,376,827)	1,075,876
Income tax expense	11	-	(87,827)
NET (LOSS)/ PROFIT		(1,376,827)	988,049

Πίνακας Π16
Ισολογισμός ΟΚΤΑ 2009-2010

OKTA CRUDE OIL REFINERY A.D. – SKOPJE
Financial statements for the year ended 31 December 2010
(all amounts are in thousands of MKD unless otherwise stated)

Statement of comprehensive income

	Note	Year ended 31 December	
		2010	2009
Sales	5	30,525,408	24,608,225
Cost of sales	6	(29,959,423)	(24,160,478)
Gross profit		565,985	447,747
Administrative expenses	7	(225,218)	(220,291)
Sales and distribution expenses	8	(152,297)	(167,809)
Retail expenses	9	(38,660)	(42,436)
Other operating income	10	2,912	9,129
Other operating expenses	11	(20,655)	(16,309)
Operating profit		132,067	10,031
Finance income/(cost) - net	12	(1,977)	131,174
Profit before income tax		130,090	141,205
Income tax expense	13	(20,324)	(9,794)
Profit for the year		109,766	131,411
Other comprehensive income			
(Loss) / Income of the fair value of the investments available for sale		(875)	1,585
Total other comprehensive income		(875)	1,585
Total comprehensive income		108,891	132,996

Πίνακας Π17
Ισολογισμός ΟΚΤΑ 2011-2012

Company Performance 2012

(000s Mkd)	2011	2012
Sales	40.156.610	36.209.041
Gross profit	491.722	-209.469
Total expenses	-392.750	-366.087
Operating profit	98.972	-575.556
Financial income and expense	-152.169	-21.688
(Loss)/ Profit before income tax	-53.197	-597.244

(000s Mkd)	2011	2012
Operating profit before changes in working capital	170.467	-350.115
Increase/Decrease in inventories	932.360	-1.388.673
Increase/Decrease in trade and other receivables	-822.649	-145.153
Increase/Decrease in payables	-290.690	1.290.688
Cash generated from operations	-10.512	-593.253
Income tax paid and interest charges	-25.154	-45.958
Net cash generated from operating activities	-35.666	-639.211
Net cash from investing activities	-58.338	-46.510
Net cash from financing activities	-1.356	658.597
Net decrease in cash and cash equivalents	-95.360	-27.124
Cash at beging of the period	216.745	121.385
Cash at the end of the period	121.385	94.261

(000s Mkd)	2011	2012
ASSETS		
Non-current assets		
Property, plant and equipment	2.992.371	2.818.534
Intangible assets	1.085	3.128
Available-for-sale financial assets	6.901	4.858
Total non-current assets	3.000.357	2.826.520
Current assets		
Inventories	2.081.844	3.470.518
Trade and other receivables	4.571.245	4.724.825
Cash and cash equivalents	121.385	94.261
Total current assets	6.774.474	8.289.604
Total assets	9.774.831	11.116.124
EQUITY		
Share capital	2.472.820	2.472.820
Reserves	893.458	891.530
Retained Earnings	1.999.265	1.387.893
Total equity	5.365.543	4.752.243
LIABILITIES		
Non-current liabilities		
Retirement benefit obligations	18.300	22.893
Total non-current liabilities	18.300	22.893
Current liabilities		
Trade and other payables	4.101.541	5.466.858
Other current liabilities	289.447	214.177
Borrowings	0	659.953
Total current liabilities	4.390.988	6.340.988
Total liabilities	4.409.288	6.363.881
Total equity and liabilities	9.774.831	11.116.124

Annual Report 2012

10

Πίνακας Π18
Ισολογισμός ΟΚΤΑ 2012-2013

	Note	2013	2012
Sales	5	25,997,931	36,209,040
Cost of goods sold	6	(25,211,545)	(35,662,816)
Gross profit/ (loss)		786,386	546,224
Operations and logistics expenses	7	(669,399)	(755,693)
Administrative expenses	8	(197,325)	(210,720)
Sales and distribution expenses	9	(103,512)	(149,522)
Other operating income	10	40,246	12,497
Other operating expenses	11	(45,305)	(18,342)
Operating loss		(188,909)	(575,556)
Finance income	12	639,164	941,231
Finance costs	12	(588,217)	(962,919)
Finance costs – net		50,947	(21,688)
Loss before income tax		(137,962)	(597,244)
Income tax expense	13	(12,116)	(8,179)
Loss for the year		(150,078)	(605,423)
Other comprehensive income/(loss)			
Change in employee benefits obligations		(898)	(4,593)
Change in value of available-for-sale financial assets		3,662	(2,042)
Total other comprehensive profit/ (loss)		2,764	(6,635)
Total comprehensive loss for the year		(147,314)	(612,058)
Loss attributable to:			
- Owner of the parent		(122,329)	(493,480)
- Minority interest		(27,749)	(111,943)
Total comprehensive loss attributable to:			
- Owner of the parent		(120,076)	(498,888)
- Minority interest		(27,238)	(113,059)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων του Γραφείου συνδέσμου της Ελλάδος στη ΠΓΔΜ(2014), << Κατάσταση οικονομίας ΠΓΔΜ και ανάπτυξη των οικονομικών και εμπορικών σχέσεων Ελλάδας ΠΓΔΜ>>

Καλαντζής Φ. & Δελδήμου Α. (2007) << ο κλάδος της εμπορίας πετρελαιοειδών στην Ελλάδα>>, Αθήνα, IOBE

Κυρκιλής Δ.(2002), << Άμεσες ξένες επενδύσεις>>, Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική

Μακροπούλου Ι.(2013) << ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ>>, Invest in Greece

ΜΠΙΤΖΕΝΗΣ Α.(2009), << Παγκοσμιοποίηση Πολυεθνικές επενδύσεις και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση στο νέο Παγκόσμιο Οικονομικό σύστημα>>, Εκδόσεις ΑΘ.ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ

Παντελίδης Π.(2013), Σημειώσεις μαθήματος Διεθνείς Επενδύσεις

Ξένη Βιβλιογραφία

Ateljević J (2014), << RESEARCHING ECONOMIC DEVELOPMENT AND

ENTREPRENEURSHIP IN TRANSITION ECONOMIES>> Faculty of Economics, University of Banja Luka

Griffin R. & Pustay M. (2009), <<International Business>>, Pearson International Edition

Διαδικτυακοί τόποι

<http://www.wpcserbia.rs/images/PKSVesti/2013%2010%2016%20-%20Steiner%20-%20SEE%20Energy%20Outlook%20Final%20draft.pdf>

<http://molgroup.info/en/about-mol-group/mol-group-at-a-glance>

http://www.lukoil.com/static_6_5id_214_.html

<http://connection.ebscohost.com>

<http://www.aksaenerji.com>

<http://www.edison.it/>

<https://www.makpetrol.com.mk>

<http://agora.mfa.gr/agora/images/docs/rad48DCFetisia%20ekthesi%202013.pdf>

<http://eprints.ugd.edu.mk/10157/1/REDETE%202014.pdf>

<http://www.fipa.gov.ba/>

<http://www.aik-invest.hr/>

<http://www.invescroatia.hr>

<http://www.investinmacedonia.com/>

<http://siepa.gov.rs/>

<http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26523&subid=2&pubid=113281039>

<http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/oikodelt201212.pdf>

<http://www.helpe.gr/>

<http://www.okta-elpe.com/uploads/PDF/FS%2031%20December%202013.pdf>

<http://www.eia.gov/countries/country-data.cfm?fips=MK#pet>

http://www.energia.gr/article.asp?art_id=78689

<http://www.energia.gr>

<http://eprints.ugd.edu.mk/10157/1/REDETE%202014.pdf>

<http://www.bp.com/>

<http://www.moh.gr/>

<http://unctad.org/en/Pages/Home.aspx>

<http://www.worldbank.org/>

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>

http://www.stat.gov.mk/Default_en.aspx